

ALBANIA

Modernized, climate-friendly solid waste and recycling management

Waste Management Plan for the Municipality of Saranda

Local Plan on Integrated Waste Management

April 3, 2021

STE Konalsi Gjoka

EcoDes Studio

Imprint

Published by

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Registered offices

Bonn and Eschborn, Germany

Modernized, climate-friendly solid waste and recycling management

Rruga "Skënderbej"

Pallati 8, Hyrja 2, Ap. 7

Tirana

Albania

GIZ AV: Christine König

Email christine.koenig@giz.de

Internet www.giz.de

Responsible on behalf of GFA Consulting Group GmbH

Dr. Karima Hamouda

Phone +49 40 60306-247

Fax +49 40 60306-259

Email Karima.Hamouda@gfa-group.de

Author

STE Konalsi Gjoka

EcoDes Studio

Items from named contributors do not necessarily reflect the views of the publisher.

Implementation

GFA Consulting Group GmbH

Tabela e përmbajtjes

1	HYRJE	1
1.1	Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Mbetjeve	1
Figura 1	Takimi i aktorëve të planit lokal për menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë (25 shkurt 2021)	2
2	POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NË MENAXHIMIN E MBETJEVE	3
2.1	Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve	3
Figura 2	Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve	4
2.1	Aspektet institucionale të menaxhimit të mbetjeve	5
2.1.1	Organizimi në nivel qendror	5
2.1.2	Organizimi në nivel lokal	6
2.1.3	Instrumentat për menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor	7
2.1.4	Kuadri ligjor për standardin minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve	8
3	PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME	11
3.1	Profili i bashkisë	11
3.1.1	Të dhëna demografike	11
3.1.2	Aspektet institucionale në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë	13
3.2	Aspekte teknike në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë	13
3.3	Aspekte financiare në menaxhimin e mbetjeve	19
3.4	Vlerësimi i shërbimit sipas indikatorëve të performancës	21
4	PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUARA TË MBETJEVE	25
4.1	Vizioni	25
4.2	Objektivat	25
4.2.1	Rryma e mbetjeve, objekti i planit	1
4.2.2	Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit	1
4.3	Shërbimet e menaxhimit të mbetjeve	2
4.3.1	Shërbimet e pastrimit të rrugëve	2
4.3.2	Grumbullimi, transporti i mbetjeve mikes urbane	2
4.3.3	Trajtimi i mbetjeve në Landfill sanitar / Depozitimi i mbetjeve në Landfillin e Bajkajt	4
4.3.4	Shërbimi i ndarjes së mbetjeve në burim dhe trajtimi i veçuar i mbetjeve, riciklim dhe kompostimi	4
4.4	Menaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore	7
5	SKEMA E SHËRBIMIT TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE	8
5.1	Skema I - Shtrirja e shërbimit në të gjithë territorin urban/rural dhe dërgimi i mbetjeve në Landfillin Sanitar në Bajkaj	8
5.1.1	Shërbimet që do të përfshihen në këtë skemë	8

5.1.2	Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve	9
5.1.3	Rrugëtimi i mjeteve për Skemën kryesore	10
5.1.4	A. Grumbullimi në Zonë Urbane	11
5.1.5	B. Grumbullimi në Zonë Semi Urbane	13
5.1.6	Llogaritja e kostos së shërbimit për Skemën - kryesore	14
5.2	Skema 1a – Ngritja e skemës pilot të grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme (Skema pilot)	16
5.2.1	Supozimet dhe metodologjia	16
5.2.2	Supozimet	17
5.2.3	Metodologjia	17
5.2.4	Opsionet për ndarjen në burim	18
5.2.4.1	Identifikimi i opsioneve	18
5.2.5	Analiza e Opsionit 1. Mbledhja e mbetjeve të riciklueshme nga hotelet dhe restorantet	18
5.2.5.1	Mbetjet e gjeneruara nga turistët në hotele	18
5.2.6	Konsiderata teknike	20
5.2.6.1	Vlerësimet e kostos dhe potenciali i të ardhurave	22
5.2.7	Opsioni 2 - Ngritja e skemës fillestare të ndarjes në burim nga tregjet dhe restorantet	24
5.2.7.1	Vlerësimi i kostos dhe potenciali i të ardhurave	26
5.2.8	Opsioni 3. Mbledhja e materialeve të riciklueshme nga të gjitha burimet	28
5.2.8.1	Mbetjet e gjeneruar nga Bashkia e Sarandës	28
5.2.8.2	Konsiderata teknike	29
5.2.8.3	Vlerësimi i kostos dhe potenciali i të ardhurave	30
5.2.9	Krahasimi i kostove të opsioneve	32
5.2.10	Përfundime dhe rekomandime	33
5.2.11	Qendra e grumbullimit të materialit të riciklueshëm	33
5.2.12	Kostot e zbatimit	34
5.2.12.1	Kostot shtesë të investimeve	34
5.2.12.2	Kostot e operimit	34
5.3	Përmbledhja e kostove	35
5.4	Menaxhimi i mbetjeve të tjera	36
5.5	Politika e mbulimit të kostos nga të ardhurat dhe tarifa e pastrimit	38
5.5.1	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit sipas skenarëve të propozuar	42
6	PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT	44
7	RISHIKIMI I PLANIT	46
7.1	Monitorimi i planit	46
8	KUADRI INSTITUCIONAL DHE LIGJOR	49
8.1	Rregullorja vendore	49
8.2	Zbatimi dhe sanksionet	49
8.3	Licencimi mjedisor	50
8.4	Pjesëmarrja e sektorit privat	50
8.5	Mbështetja politike	51

9 PLANI I VEPRIMIT 52

Lista e Figurave

Figura 1 Takimi i aktorëve të planit lokal për menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë (25 shkurt 2021)	2
Figura 2 Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve	4
Figura 3 Harta administrative e Bashkisë Sarandë	11
Figura 4 Paraqitja grafike mbi parashikimin e popullsinë në nivelin bashkiak për njësitë administrative Sarandë dhe Ksamil	13
Figura 5 Analiza e parashikimit të mbledhjes së mbetjeve në Bashkinë Sarandë	14
Figura 6 Parashikimi i sasisë së mbetjeve në Bashkinë Sarandë	17
Figura 7 Kontenierët e për grumbullimin e përzier të mbetjeve në Bashkinë Sarandë	18
Figura 8 Pika e grumbullimit të mbetjeve inerte në Vulloder në bashkinë Sarandë	7
Figura 9 Rrugëtimet e mjeteve për skemën kryesore	13
Figura 10 Qendra e grumbullimit të materialeve të riciklueshme e Bashkisë Sarandë në ndërtim e sipër (Mars 2021)	17
Figura 11 Vendndodhja e tregjeve dhe restoranteve që do të mbulohen në fazën e parë (Saranda-majtas dhe Ksamil-djathtas)	24
Figura 12 Skica e Qendrës	34
Figura 13 Hapat që duhen ndjekur për të zbatuar politikën e rikuperimit të kostos	40
Figura 14 Strategjia për vjeljen e tarifave	41

Lista e tabelave

Tabela 1 Të dhëna demografike për Bashkinë Sarandë	12
Tabela 2 Parashikimi për popullsinë në nivelin bashkiak	12
Tabela 3 Shkalla e mbulimit të shërbimit në Bashkinë Sarandë	14
Tabela 4 Analiza e parashikimit të mbledhjes së mbetjeve në Bashkinë e Sarandës	14
Tabela 5 Të dhënat mbi sasinë e mbetjeve nga Landfilli Bajkaj për Bashkinë Sarandë	15
Tabela 6 Shkalla e gjenerimit të mbetjeve në Bashkinë Sarandë (Burimi, Studimi Sektorial për Menaxhimin e Mbetjeve, 2020)	16
Tabela 7 Parashikimi i sasisë së mbetjeve në Bashkinë Sarandë (ton/vit)	16
Tabela 8 Infrastruktura për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve (mars 2021)	17
Tabela 9 Rrymat e mbetjeve të grumbulluara në Bashkinë e Sarandës sipas Studimit të Fizibilitetit Vlora-Jug	18
Tabela 10 Krahësimi i buxhetit të bashkisë ndër vite	20

Tabela 11 Niveli i tarifës së pastrimit për kategoritë e konsumatorëve (për vitin 2020)	20
Tabela 12 Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit	20
Tabela 13 Grumbullimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit	21
Tabela 14 Rezultatet e indikatorëve të performancës për bashkinë Sarandë (Kodi i ngjyrave: I kuq = performancë e ulët; e verdhë: performancë mesatare; e gjelbërt – performancë e lartë	23
Tabela 15 Nën zonat e mbetjeve në Bashkinë Sarandë	9
Tabela 16 Të dhënat teknike për Skemën kryesore të menaxhimit të mbetjeve	9
Tabela 17 Kosto skema kryesore – Qyteti Sarandë	14
Tabela 18 Kosto skema kryesore – Qyteti Sarandë – rrugicat e ngushta	15
Tabela 19 Kosto skema kryesore – Ksamil + zonat sub urbane të qytetit Sarandë	15
Tabela 20 Kosto skema kryesore – Zona ekstra turistike	16
Tabela 21 Tabela përmbledhëse e kostove operacionale, deozpotimit në landfill dhe fshirjes e larjes për një vit për skemën - kryesore	16
Tabela 22 Supozimet mbi vizitat dhe qëndrimet turistike	19
Tabela 23 Sasitë e parashikuara të fraksioneve të riciklueshme që do të ndahen nga burimi, Opsioni 1	19
Tabela 24 Sasitë e mbetjeve për ndarjen në burim, 2021, Opsioni 1	20
Tabela 25 Numri i kontenierëve për rrymën e mbetjeve dhe kapaciteti i disponueshëm, 2021, Opsioni 1	21
Tabela 26 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve	21
Tabela 27 Kostot për njësi për grumbullimin e ndarë të mbetjeve, Opsioni 1	22
Tabela 28 Supozime të kostove O&M, Opsioni 1	22
Tabela 29 Kostot e O&M, Opsioni 1	23
Tabela 30 Potenciali i të ardhurave, 2021, Opsioni 1	23
Tabela 31 Numri dhe vendndodhja e kontenierëve, Opsioni 2	24
Tabela 32 Supozimet për gjenerimin e mbetjeve, Opsioni 2	25
Tabela 33 Sasitë e mbetjeve për ndarjen në burim, 2021, Opsion 2	25
Tabela 34 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve	26
Tabela 35 Supozimet e kostove O&M	26
Tabela 36 Kosto O&M, (Nën-opsioni 1.1)	27
Tabela 37 Potenciali i të ardhurave, 2021	27
Tabela 38 Parashikimi për gjenerimin e mbetjeve bashkiake, në ton, Opsioni 3	28
Tabela 39 Sasitë e parashikuara të fraksioneve të riciklueshme që do të ndahen në burim	28
Tabela 40 Pajisjet e nevojshme, 2021, Opsioni 3	29
Tabela 41 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve, Opsioni 3	29

Tabela 42 Kostot për njësi për mjetet për grumbullimin e vecuar të mbetjeve, Opsioni 3	30
Tabela 43 Supozime të kostove O&M	30
Tabela 44 Kostot e O&M, Opsioni 3	31
Tabela 45 Potenciali i të Ardhurave, 2021, Opsionim 3	32
Tabela 46 Krahasimi i kostos së opsioneve	32
Tabela 47 Kostot shitesë të investimeve	34
Tabela 48 Kostot operative të Qendrës	35
Tabela 49 Kostot totale të zbatimit	35
Tabela 50 Planifikimi i të ardhurave për skemën kryesore	43
Tabela 51 Model të raportimi ditor për gjendjen e PGM	48
Tabela 52 Pjesëmarrja e sektorit privat në administrimin e mbetjeve të ngurta	51

Një falenderim i veçantë shkon për stafin e GIZ Tirana Office Z. Artur GALANXHI, Koordinatorin e projektit nga GFA Group Zj. Karima HAMOUDA, Drejtuesin e projektit nga RWA Group Z. Nikola DOYCHINOV, Zëvendës drejtuesin e projektit Z. Eduart CANI, ekspertin lokal afatgjatë në Bashkinë Sarandë Z. Bledi DIMO, dhe për ekspertin e kompanisë nënkontraktuese Z. Konalsi GJOKA që kontribuan në hartimin e planit lokal për menaxhimin e integruar të mbetjeve për Bashkinë Sarandë.

Një kontribut të veçantë ka dhënë stafi i Bashkisë Sarandë i kryesuar nga Kryetari i Bashkisë Z. ADRIAN GURMA dhe stafi i bashkisë Zj. Areti Papadhima, Z. Subi HIDA, Z. Eduart MERKURI, Z. Ariel BALANI, Z. Aristotel BITA, Z. Neritan DAJA, Z. Përparim AVDIU, Z. Sotir KOÇI.

SHKURTIMET

1 HYRJE

1.1 Nevoja për hartimin e Planit Lokal të Menaxhimit të Mbetjeve

Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve për Bashkinë Sarandë (Plani) është një dokument planifikimi strategjik vendor, i cili hartohet në përputhje me kërkesat ligjore sektoriale dhe funksionale të sanksionuara respektivisht nga ligji nr. 10463, datë 22.9.2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, i ndryshuar dhe ligji nr. 139/2015 “Për Vetëqeverisjen Vendore” duke zbërthyer në nivel vendor kërkesat dhe standardet kombëtare në menaxhimin e mbetjeve.

Plani është më shumë i orientuar në veprime konkrete dhe të detajuara në lidhje me zbatimin e të gjitha hallkave të hierarkisë së mbetjeve që nga infrastruktura e grumbullimit, ndarja në burim, ripërdorimi, riciklimi dhe trajtimi përfundimtar i mbetjeve.

Qëllimi i Planit është të optimizojë koston e shërbimit, duke synuar njëkohësisht futjen e një shërbimi më bashkëkohor dhe më miqësor me mjedisin. Plani hartohet sipas një metodologjie lehtësisht të monitorueshme, duke përcaktuar dhe nevojat për një ndërmarrje të mirëfilltë shërbimi, e cila mundet të zbatohet sa më me përpikmëri kërkesat e Planit.

Më konkretisht, Plani orientohet në:

- Arritjen e përputhshmërisë dhe zërthimit të kërkesave të Dokumentit të Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve (2020 - 2035)¹ dhe objektivat e tij, duke kontribuar në zbatimin e politikave kombëtare dhe arritjen e objektivave kombëtare në fushën e mbetjeve;
- Përcaktimin e opsioneve të menaxhimit të integruar të mbetjeve në zbatim të hirearkisë së menaxhimit të mbetjeve (parandalim, ripërdorim, riciklim, përfitim energjie dhe trajtim përfundimtar). Plani identifikon mënyrat dhe teknologjitë e duhura për arritjen e standardit më të lartë të menaxhimit;
- Krjimin e instrumenteve institucionale, organizative dhe rregullatore nëpërmjet formësimit të një kuadri institucional, organizativ dhe rregullator efikas dhe rekomandon masat për përmirësimin e elementeve përbërës të tij drejt përputhshmërisë me standardet më të mira të menaxhimit të mbetjeve;
- Përcaktimin e nevojave financiare për investime, sipas skemave të propozuara dhe objektivave në të gjitha fazat e zbatimit të planit dhe veçanërisht për ngritjen e skemave të reja të grumbullimit të veçuar të mbetjeve;
- Krjimin e mundësive/klimës së favorshme për sigurimin e fondeve nga burime të tjera si ato qeveritare dhe fonde nga institucione ndërkombëtare.

Hartimi i këtij plani është bërë i mundur me mbështetjen teknike dhe financiare të projektit të financuar nga Qeveria Gjermane dhe zbatuar nga GIZ Shqipëri “*Modernized, climate-friendly solid waste and recycling management*”. Ekipi Teknik i ngritur nga Bashkia u ndihmua prej ekspertëve të ngarkuar nga konzorcium GFA Group, RWA group dhe Eco-DES Studio në hartimin e Planit dhe konsultimin e tij.

Në fazën e parë të projektit u themelua grupi i punës me përfaqësues nga stafi i bashkisë. Ata ishin pjesë e zhvillimit të Planit që në fillimet e tij duke rishikuar dhe përzgjedhur opsionet që janë

¹ https://turizmi.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/Dokumenti-i-Politikave-Strategjike_AL.pdf

ekonomikisht të mundshme me buxhetin që ka në dispozicion bashkia, duke patur parasysh mbrojtjen më të mirë mjedisore me ndikimet më të ulta në shëndet dhe në përputhje me politikat dhe legjislacionin mjedisor në fuqi. Çdo etapë e këtij plani, duke përfshirë prioritetet e bashkisë, vizionin, objektivat, opsionet, investimet dhe afatet kohore u diskutuan dhe u ranë dakord gjatë takimeve të grupit të punës.

Figura 1 Takimi i aktorëve të planit lokal për menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë (25 shkurt 2021)

Në hapa të ndryshëm të hartimit të planit, grupi i punës organizoi seanca diskutimi dhe konsultimi me përfaqësuesit kryesorë të bashkisë kjo dhe nën kushtet shumë kufizuese të pandemisë COVID-19. Procesi i konsultimit çoi në punën e ngushtë midis aktorëve, duke rakorduar në ato që i nevojiten bashkisë dhe duke ofruar mundësinë për komente apo diskutime të ndryshme.

2 POLITIKA KOMBËTARE DHE KUADRI LIGJOR ASPEKTET LIGJORE DHE INSTITUCIONALE NË MENAXHIMIN E MBETJEVE

2.1 Politikat kombëtare dhe principet bazë të menaxhimit të mbetjeve

Qeveria Shqiptare miratoi me VKM nr. 418, datë 27.05.2020 „Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planin Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2020-2035“ (prej këtu Strategjia). Ky dokument strategjik i mundëson njësitë të qeverisjes vendore orientimin e nevojshëm për hartimin e planeve lokale për menaxhimin e integruar të mbetjeve, duke u bazuar në 4 qëllime strategjike për periudhën 2020-2035:

- **QS1:** Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve, duke përmbushur parimet kryesore dhe kërkesat ligjore të planifikimit
- **QS2:** Përmirësimi dhe harmonizimi i kuadrit ligjor të menaxhimit të mbetjeve
- **QS3:** Financimi i qëndrueshëm i menaxhimit të mbetjeve
- **QS4:** Burimet njerëzore, ndërgjegjësimi dhe pjesëmarrja e popullatës në menaxhimin e mbetjeve

Strategjia, në vetvete, siguron udhëzime strategjike për menaxhimin e mbetjeve, duke udhëhequr vendimmarrjen lokale drejt marrjes dhe zbatimit të një sistemi të qëndrueshëm të administrimit të mbetjeve. Strategjia udhëzon njësitë e qeverisjes vendore për përcaktimin e objektivave të tyre specifike vendorë, të matshëm, realistë, të arritshëm, bazuar në situatën e tyre ekzistuese dhe standardin minimal të miratuar për menaxhimin e mbetjeve.

Strategjia, përmes përcaktimit të rëndësisë së standardit minimal të menaxhimit të mbetjeve në nivelin lokal (*grumbullimi 100% i mbetjeve në zonat urbane dhe 90% në zonat rurale, transporti i sigurt dhe depozitimi i mbetjeve në venddepozitimet e kontrolluara*), i ndjekur nga standardi ligjor (*mbledhja dhe trajtimi i diferencuar sipas rrymave specifike të mbetjeve, përcaktuar në ligjin për menaxhimin e integruar të mbetjeve, ligji nr. 10463 datë 22.09.2011, i ndryshuar*), përcakton trajektoren që duhet të ndjekin njësitë vendore për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve. Nisur nga kjo, NJQV-të udhëzohen të përmbushin, së pari, standardin minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve dhe më pas të planifikojnë hapat për të përmbushur standardin ligjor.

Llogaritja e koston së menaxhimit të mbetjeve për standardin minimal të shërbimit, gjatë hartimit të planeve lokale për menaxhimin e mbetjeve, është një hap i detyrueshëm (VKM nr.319, datë 31.05.2018) për NJQV-të. Kjo kosto duhet të mbulohet nga tarifat e pastrimit, të cilat përcaktohen për të mbuluar koston e shërbimit për ofrimin e standardit minimal. Për më tepër, bazuar në konceptin e përballueshmërisë, të përcaktuar në dokumentin e politikave strategjike dhe në ligjin për vetëqeverisjen lokale (319/2015), NJQV-të duhet të jenë të afta të përcaktojnë hapa saisorë dhe cilësorë për të kaluar nga standardi minimal i ofrimit të shërbimeve drejt një përmirësimi financiar të përballueshëm dhe të arritshëm të ofrimit të shërbimit.

Një koncept tjetër i prezantuar nga Strategjia janë venddepozitimet e kontrolluara. Bashkitë duhet të alokojnë në buxhetet e tyre vjetore fonde për masat emergjente për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet ekzistuese të mbetjeve, si:

- Masat për të kontrolluar ndotjen e mjedisit në venddepozitimet e mbetjeve;

- Masat e rehabilitimit për t'i përdorur ato për një kohë kalimtare derisa të vendosen objektet e trajtimit;
- Masat për mbylljen e sigurtë të venddepozitimeve.

Direktivat e BE-së dhe dokumentat strategjike, rekomandojnë që të gjithë planet në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal duhet të bazohen në parimet e përgjithshme të paraqitura më poshtë:

- **Hierarkia e mbetjeve:** Hierarkia e mbetjeve përfaqëson një nga parimet kryesore udhëzuese në menaxhimin e mbetjeve në BE. Hierarkia përshkruan një set të metodave prioritare në menaxhimin e mbetjeve, duke vendosur “parandalimin dhe ripërdorimin” në majë dhe depozitimin si alternativën më pak të favorshme.

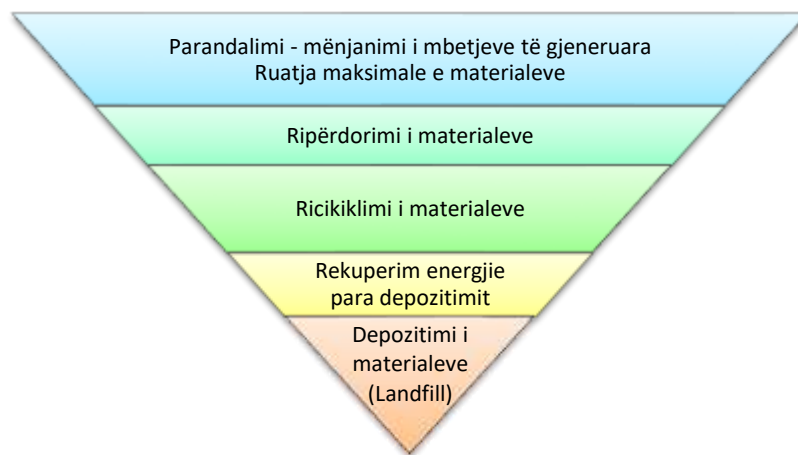

Figura 2 Hierarkia e menaxhimit të mbetjeve

- **Parimi reduktues:** Të sigurojë ruajtjen e burimeve natyrore, duke minimizuar sa më shumë të jetë e mundur gjenerimin e mbetjeve. Qëllimi kryesor në reduktimin e mbetjeve qëndron në domosdoshmërinë e ndërprerjes së lidhjes midis rritjes ekonomike dhe gjenerimit të tyre;
- **Parimi parandalues:** Të sigurojë reduktimin e impakteve nga mbetjet në shëndetin e njerzve dhe të mjedisit, veçanërisht të reduktojë substancat e rrezikshme tek mbetjet;
- **Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë:** Parimi i afërsisë dhe vetëmjaftueshmërisë kërkon që mbetjet të menaxhohen sa më afër vendit ku prodhohen. Politika e BE-së rekomandon që shtetet anëtare të merren vetë me mbetjet e tyre, duke shmangur eksportin në vende të tjera.
- **Parimi i përgjegjësisë së gjeneruesit apo ndotësit:** Parimi “Ndotësi paguan” kërkon që gjeneruesit e mbetjeve të mbulojnë koston e menaxhimit të mbetjeve që vetë gjenerojnë. Kështu, kostot mjedisore dhe kostoja e menaxhimit të mbetjeve në të gjitha proceset duhet të reflektohen në çmimin e produktit si dhe në tarifat për ofrimin e shërbimit. Objektivi është ofrimi i një sistemi të drejtë dhe dekurajues për gjenerimin pa kriter të mbetjeve.

Qeveria Shqiptare është e angazhuar në procesin e anëtarësimit të plotë në BE dhe për këtë qëllim Ministria e Turizmit dhe Mjedisit është duke punuar drejt përafrimit dhe përshtatjes së legjislationit Shqiptar në përputhje me instrumentet legjislative të BE-së. Progresi më i madh në fushën e mbetjeve është bërë në fushën e legjislationit. Gjatë periudhës 2011 - 2018, legjislationi Shqiptar për

menaxhimit të mbetjeve është përmirësuar me ligje të reja, vendime dhe rregullore që reflektojnë direktivat e BE-së dhe detyrimet nga Marrëveshjet Ndërkombëtare Shumëpalëshe.

2.1 Aspektete institucionale të menaxhimit të mbetjeve

2.1.1 Organizimi në nivel qendror

Aktorët kryesorë përgjegjës në vitin aktual 2021, në nivel kombëtar, në fushën e menaxhimit të mbetjeve janë Ministria e Turizimit dhe Mjedisit, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

Bazuar në legjislacionin mjedisor në fuqi, **Ministria përgjegjëse për mjedisin** është institucioni i specializuar dhe përgjegjësi kryesor për hartimin e politikës së menaxhimit të mbetjeve; hartimin e legjislacionit, udhëzuesve dhe rregulloreve dhe zbatimin në nivel qendror me anë të institucionit që ajo ka në varësi AKM (Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe 4 Agjencitë/Drejtoritë Rajonale të Mjedisit në nivel rajonal). Sipas VKM nr. 568, datë 17.07.2019 “Për krijimin dhe mënyrën e organizimit të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit”, AKM është institucioni nën varësi të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit që ka si objektiv mbrojtjen, ruajtjen dhe përmirësimin e mjedisit si një pasuri jetike për brezat e sotëm dhe të ardhshëm, parandalimin dhe pakësimin e rreziqeve ndaj jetës e shëndetit të njeriut, sigurimin dhe përmirësimin e cilësisë së jetës, përdorimin e matur dhe racional të natyrës e të burimeve të saj në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm të vendit. Sipas këtij riorganizimi të ri, AKM ka këto katër funksione që duhet t'i ushtrojë: i) Sigurimin e performancës mjedisore në territorin e vendit; ii) Kërkimin dhe dijen mjedisore; iii) Vlerësimin e impaktit mjedisor dhe licensimin; iv) Inspektimi dhe kontrolli tematik për respektimin e kërkesave ligjore e të kushteve mjedisore. Ky organizim i ri i AKM-së parashikon edhe nivelin rajonal, me 4 ARM-të të shpërndara në të gjithë territorin e vendit, të cilat zbatojnë funksionet përkatëse në territorin ku ato operojnë dhe më pas raportojnë tek Drejtori i Përgjithshëm i AKM-së.

Ministria përgjegjëse për infrastrukturën është autoriteti përgjegjës në nivel kombëtar për planifikimin, financimin, zbatimin dhe monitorimin e investimeve publike në fushën e menaxhimit të mbetjeve, rehabilitimit të fushave të venddepozitimeve, ngritjes së landfill-eve etj. Në zbatim të kuadrit ligjor, ajo duhet të përgatisë rregullore, teknika dhe metoda për të gjitha proceset e menaxhimit të mbetjeve si ndarja dhe grumbullimi i tyre, transporti dhe riciklimi, trajtimi dhe groposja etj. Gjithashtu, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (në bashkëpunim me MTM) është përgjegjëse për hartimin e rregulloreve për, mbetjet industriale, mbetjet minerale dhe rehabilitimin e venddepozitimeve në përputhje me specifikat.

AKUM (Agjencia Kombëtare për Ujësjellës Kanalizimet dhe Infrastrukturën e Mbetjeve) – sipas përcaktimit në VKM nr. 431, datë 11.07.2018 “Për Krijimin dhe organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare të Ujësjellës Kanalizimeve dhe Infrastrukturës së Mbetjeve”, AKUM është institucioni i ri në varësi të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, i cili është përgjegjës për infrastrukturën e mbetjeve, në kuadër të zbatimit të master planit të mbetjeve.

Këshilli Kombëtar i Territorit, në zbatim të kuadrit ligjor në fuqi, miraton lejen e sheshit dhe lejen e ndërtimit për objektet (si rrjedhojë edhe për landfill-et) me një sipërfaqe më të madhe se 0.5 ha që ndërtohen jashtë kufijve administrative të sipërfaqeve të qytetit/fshatit/zonave të banuara.

Ministria përgjegjëse për shëndetësinë, në bashkëpunim me Ministrinë përgjegjëse për mjedisin dhe në zbatim të ligjit për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve harton rregullore për menaxhimin e

mbetjeve në nivele të ndryshme të hierarkisë së menaxhimit të tyre dhe gjithashtu harton dhe zbaton rregulloren për mbetjet spitalore (miratuar Udhëzimi Nr. 6, dt. 30.11.2007).

Inspektorati Shtetëror Shëndetësor është një autoritet në varësi të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, i cili ka për detyrë të kontrollojë dhe ndërmarrë veprime për të siguruar kushtet e nevojshme higjieno-sanitare për aktivitetet e ndryshme. Ai bashkëpunon me Inspektoratet Mjedisore dhe në raste të veçanta, edhe me inspektorate të tjera, sikurse edhe me autoritetet lokale për kryerjen e inspektimeve të aktiviteteve që lidhen me mbetjet. Aktiviteti i inspektoratit mbështetet në ligjin 7904 datë 8.3.1995 dhe ka për detyrë të vendosë gjoba për probleme që lidhen me mospastrimin e zonave urbane apo kur grumbullimi dhe depozitimi janë jo të përshtatshme dhe bëhen të rrezikshme për popullsinë. Përgjegjësia e inspektoratit shtrihet edhe në përcaktimin e vendgrumbullimit të mbetjeve. Spitalet dhe të gjithë prodhuesit e mbetjeve spitalore janë përgjegjës për administrimin e mbetjeve spitalore si dhe për projektimin e skemave të menaxhimit të mbetjeve të tyre, në përputhje me Planet Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve dhe Planet e Menaxhimit të Mbetjeve të Rrezikshme.

Ministria përgjegjëse për bujqësinë dhe zhvillimin rural (në bashkëpunim me Ministrinë përgjegjëse për mjedisin) është përgjegjëse për hartimin e rregullores për mbetjet bujqësore dhe shtazore.

Ministria përgjegjëse për financat (në bashkëpunim me Ministrinë përgjegjëse për mjedisin) është përgjegjëse për hartimin e legjislacionit për paraqitjen e taksave të ndryshme mjedisore.

2.1.2 Organizimi në nivel lokal

Detyrat dhe përgjegjësitë:

Bazuar në ligjin nr. 139/2015 “Për Vetqeverisjen Vendore” dhe ligjin nr.10463 datë 22.09.2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, i ndryshuar, **bashkitë janë përgjegjëse për të organizuar shërbimin e grumbullimit, transportit, trajtimit dhe depozitimit final të mbetjeve**. Në zbatim të kuartrit ligjor bashkia veçtë tjerash:

- i. Përcakton strukturat bashkiake për administrimin dhe monitorimin e shërbimeve të menaxhimit të mbetjeve si dhe inspektimin e territorit urban;
- ii. Përcakton buxhetin e mjaftueshëm për mbulimin e shpenzimeve operative dhe të investimeve në fushën e mbetjeve; vendos tarifa për menaxhimin e mbetjeve urbane në territorin nën juridiksionin e saj dhe autorizon organizmat publikë apo privatë që t'i grumbullojnë ato;
- iii. Harton dhe miraton rregullore lokale specifike territoriale për çdo metodë menaxhimi për mbetjet duke zbatuar rregulloret “tip” të miratuara nga Ministritë e linjës;
- iv. Harton planet e menaxhimit të mbetjeve urbane në nivel lokal apo rajonal në bashkëpunim me autoritetet rajonale dhe autoritetet e tjera lokale fqinje;
- v. Përcakton vendet dhe metodologjitë e përshtatshme për grumbullimin, trajtimin dhe depozitimin përfundimtar të mbetjeve në përputhje me kriteret mjedisore dhe planet e zhvillimit;
- vi. Mbledh të dhëna dhe mban regjistrin lokal të mbetjeve si dhe kryen fushata sensibilizuese.

Në përputhje me legjislacionin mjedisor dhe për mbetjet, bashkitë kanë detyrimet si më poshtë:

- (i) Të kujdesen për higjienën publike kur kjo rrezikohet nga ndotja që shkaktohet prej mbetjeve të gjeneruara apo atyre të braktisura;
- (ii) Të zbatojnë projekte dhe investime për përmirësimin e gjendjes së mjedisit urban në lidhje me ndotjen e mbetjeve;

- (iii) Të monitorojnë dhe inspektojnë të gjitha proceset e menaxhimit të mbetjeve nga grumbullimi deri në depozitimin përfundimtar në përputhje me standardet kombëtare mjedisore dhe rregulloret dhe manualët lokale;
- (iv) Të inspektojnë “zotëruesin e mbetjeve” për të konfirmuar zbatimin e rregullave dhe standardeve në nivel kombëtar dhe lokal dhe të vendosin sanksione në rast shkeljesh;
- (v) Të bashkëpunojë me ARM-të për lëshimin e lejeve mjedisore për persona fizikë dhe juridikë që lidhen edhe me aktivitetin e tyre në raport me proceset e menaxhimit të mbetjeve;
- (vi) Të bashkëpunojnë me ARM-të si dhe inspektoriate të tjerë për të ndërmarrë inspektime të mbetjeve dhe aktiviteteve që lidhen me to brenda territorit dhe juridiksionit lokal;
- (vii) Çdo njësi e qeverisjes vendore është autoritet kontraktues për koncesionet lidhur me aktivitetet ekonomike nën juridiksionin përkatës dhe, si rrjedhojë, edhe për koncesionin e projekteve mbi mbetjet (neni 5 i ligjit nr. 9663).

Këshilli Bashkiak: është autoriteti përfaqësues lokal me përgjegjësi të drejtpërdrejtë për miratimin e buxhetit të mbetjeve dhe investimeve, miratimin e strukturave urbane për administrimin e mbetjeve, miratimin e nivelit të tarifave të mbetjeve dhe miratimin e dokumenteve rregullatore dhe strategjike (plane, plan-veprime) dhe është i përfshirë në procesin e dhënies së lejes për një vend për mbetjet e rrezikshme (Ligjit 9537).

Policia e bashkiake është përgjegjëse për të evidentuar dhe parandaluar ndotjen mjedisore dhe depozitimet e papërshtatshme të mbetjeve dhe për të siguruar zbatimin e urdhërave, akteve lokale dhe vendimet në lidhje me menaxhimin e mbetjeve.

2.1.3 Instrumentat për menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor

Bazuar në ligjin kuadër për menaxhimin e integruar të mbetjeve, i miratuar në vitin 2011 dhe i amenduar përsëri në vitin 2013, NJQV-të (bashkitë) duhet të hartojnë instrumentat vendorë për planifikimin, zbatimin, monitorimin dhe kontrollin e shërbimit të mbetjeve, si:

- **Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta Urbane**, si instrumenti kryesor i planifikimit për përcaktimin e vizionit dhe objektivat specifike, të mundshëm nga ana ekonomike dhe mjedisore, në lidhje me drejtimit që do të ndërmarrë bashkia në fushën e menaxhimit të mbetjeve. Këto objektiva specifike duhet të reflektojnë orientimet e politikës kombëtare drejt menaxhimit të integruar të mbetjeve, të aktualizuara në gjendjen ekzistuese të bashkisë. Mbi bazën e objektivave specifike të dakordësuar në të gjitha nivelet vendimmarrëse dhe me grupet e interesit, plani fillon dhe analizon skenarët e mundshëm të organizimit të shërbimit të shoqëruar me koston përkatëse dhe politikën fiskale që duhet të ndjekë bashkia në mbulimin e plotë të koston. Ai përfundon me një plan veprimi konkret të ndarë në afate kohore, brenda një 5 vjeçari, sipas përgjegjësive përkatëse të aktorëve të përfshirë në zbatimin e planit. Plani është një dokument planifikimi, i cili merr fuqi të plotë me miratimin nga Këshilli Bashkiak.
- **Rregulloret bashkiake për menaxhimin e mbetjeve** për çdo rrymë specifike: është përgjegjësi e Bashkisë Sarandë të hartojë këto rregullore (duke zbatuar specifikat e ndarjes së re territoriale-administrative), e cila përcakton metodologjitë dhe rregullat për shërbimet e pastrimit të qytetit dhe menaxhimit të mbetjeve për të gjitha rrymat specifike të mbetjeve, brenda territorit administrativ të bashkisë, duke hartuar procedura për ankesat e banorëve, gjithashtu edhe kapitullin për aplikimin e sanksioneve në rast të mos zbatimit të rregullores nga aktorë të ndryshëm. Rregullorja duhet të miratohet nga Këshilli Bashkiak për të marrë fuqi të plotë ligjore.

- **Rregulloret për llogaritjen e kostos dhe tarifave për mbetjet:** Këto rregullore do të qartësojnë punën e stafit të financës dhe tarifave², të cilët në bashkëpunim me stafin teknik të menaxhimit të shërbimit, duhet të llogarisin koston vjetore dhe të përcaktojnë politikën fiskale, e cila i përshtatet më mirë nevojave të bashkisë bazuar në konceptin e përballueshmërisë nga konsumatori, por edhe në drejtim të mbulimit të plotë të kostos nga tarifat e pastrimit. Këto rregullore duhet të miratohen nga Këshilli Bashkiak.
- **Modeli i Sistemit të Monitorimit:** Ky është një instrument të cilin bashkia duhet të fillojë ta ngrejë dhe ta zbatojë, si fillim për pjesën urbane të bashkisë, ku e ka më të lehtë të kontrollojë, dhe më pas me zonat rurale, ku e ofron shërbimin, apo në zonat që do ta shtrijë. Me hartimin dhe aplikimin e modelit të sistemit të monitorimit në të gjithë territorin e saj, bashkia do të kuptojë më mirë nivelin e ofrimit të shërbimit, elementet ku ajo duhet të ndërhyjë për të përmirësuar situatën, apo edhe të rishikojë objektivat specifike për zonë, apo kategori të ndryshme të konsumatorëve. Me anë të këtij sistemi edhe sistemi i sanksioneve kryesisht për firmat private që ofrojnë shërbimin, për bizneset apo edhe për konsumatorët familjarë mund të ekzekutohen lehtësisht.
- **Strategjia e informimit:** një instrument tjetër mjaft i rëndësishëm për zbatimin e suksesshëm të planit të menaxhimit të integruar të mbetjeve të ngurta urbane. Bashkia duhet të sigurojë angazhimin e plotë të komunitetit duke i informuar ata në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që po zbaton në territorin e bashkisë dhe me politikën fiskale që ajo po aplikon. Bashkia duhet të hartojë një strategji informimi, që në hapat e parë të hartimit të planit, duke informuar komunitetin në lidhje me iniciativën që ajo ka ndërmarrë, objektivat e përcaktuar, skenarët që kërkon të aplikojë dhe politikën fiskale që bashkia kërkon të ndjekë. Kjo strategji duhet të përcaktojë edhe etapa të tjera që duhet të përsëriten vit pas viti, ku synimi kryesor duhet të jetë informimi i komunitetit në lidhje me proceset që zhvillon bashkia dhe marrja e opinionit të tyre në lidhje me performancën e shërbimit dhe sugjerimeve që ata mund të kenë. Zhvillimi i pyetësorëve të ndryshëm, apo i dëgjësive publike në periudha të ndryshme gjatë zbatimit të planit, janë disa nga elementet që strategjia e informimit duhet të parashikojë, për të matur opinionin qytetar, i cili duhet të reflektohet si në përmirësimin e shërbimit ashtu edhe në strategjinë e informimit.

2.1.4 Kuadri ligjor për standardin minimal për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Me hyrjen në fuqi të ligjit të ri nr.139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore” i amenduar me ligjin nr.38, datë 20.06.2019, në nenin 23, pika 10, një ndër funksionet e bashkisë (*fusha e saj e veprimtarisë, ku ajo është përgjegjëse dhe ka autoritetin ligjor për ta ushtruar atë lirisht, tërësisht apo pjesërisht neni 2, pika 3*), në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike, u përcaktua ai i *mbledhjes, largimit dhe trajtimit të mbetjeve të ngurta shtëpiake*. Nisur nga përcaktimi që bën ky ligj për *shërbimet publike* (neni 2, pika 13), **shërbimi i menaxhimit të mbetjeve të ngurta është ai shërbim me interes të përgjithshëm publik, i cili duhet t’i ofrohet të gjithë komunitetit në territorin e bashkisë, në mënyrë të vazhdueshme, me çmim të përballueshëm, bazuar në standardet minimale kombëtare**. Ky ligj, përveç tre proceseve kryesore të përcaktuar edhe në ligjin bazë për menaxhimin e integruar të mbetjeve për ofrimin e shërbimit, sjell për herë të parë disa nocione apo principe (*të pranuar de facto*) që duhet të plotësojnë njësitë e qeverisjes vendore në proceset e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në territorin e tyre, siç janë:

1. **Gjithëpërfshirja** e komunitetit dhe territorit që merr shërbim

² VKM nr. 319, datë 31.05.2018 “Për miratimin e masave për kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve”

2. *Vazhdimësia* e ofrimit të shërbimit
3. *Përballueshmëria* financiare për ofrimin e shërbimit
4. *Plotësimi i standardeve* kombëtare të përcaktuara nga ligjet sektoriale

Ligji vazhdon me përcaktimin e 5 formave të lejuara për mënyrën e organizimit të shërbimit publik, në këtë rast menaxhimi i mbetjeve, nga ana e pushtetit vendor me anë të: i) Njësive organizative, si pjesë e strukturës administrative të bashkive; ii) Ndërmarrjet e shërbimeve publike; iii) Kontraktimi i palëve të treta; iv) PPP; v) Shoqëritë tregtare në pronësi apo bashkëpronësi të njësive vendore.

Pavarësisht formës të administrimit që zgjedhin njësitë vendore për ofrimin e shërbimit të mbledhjes, largimit dhe trajtimit të mbetjeve të ngurta shtëpiake, ato kanë përgjegjësi për vendosjen e **sistemit të administrimit të performancës së shërbimit** (neni 33, pika 2), dhe krijimin e **një strukture të posaçme** në njësinë e qeverisjes vendore për prezantimin, mbikqyrjen dhe monitorimin e performancës së shërbimit publik.

Ligji vazhdon me përcaktime të reja në lidhje me proceset e ciklit të ofrimit të shërbimeve publike (*menaxhimi i mbetjeve në këtë rast*), ku njësitë vendore duhet të bëjnë transparente shërbimet e menaxhimit të mbetjeve për komunitetin (neni 15, pika 1), **nga koordinatori i transparencës** (neni 15, pika 3), dhe njëkohësisht çdo qytetar i njësisë vendore ka të drejtë të bëjë kërkesa, ankesa apo vërejtje pranë njësisë vendore në lidhje me shërbimet publike që ofrohen në njësinë vendore (neni 19).

Në përfundim mund të themi që ligji për vetëqeverisjen vendore sjell në vëmendje të njësive vendore disa elemente³ shumë të rëndësishme në lidhje me standardin për ofrimin e shërbimeve publike, duke prezantuar për herë të parë konceptin e vlerësimit të shërbimit publik sipas indikatorëve të performancës dhe detyrimin e ofrimit të shërbimit bazuar në standardin minimal.

Në vitin 2015, kur ligji hyri në fuqi, për njësitë vendore ishte ende e paqartë se kur një shërbim publik (*menaxhimi i mbetjeve në këtë rast*) do të konsiderohej se përmbushte apo jo standardin minimal. Në këtë kontekst, **Dokumenti i Politikave Strategjike dhe Plani Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2020-2035** bëri përpjekje për përcaktimin e standardit minimal të ofrimit të shërbimit nga njësitë vendore (në rastin konkret atë të menaxhimit të mbetjeve nga njësitë vendore), i cili përkufizohet si:

“Shtrirja e shërbimit dhe mbledhja e mbetjeve në të gjithë territorin e aksesueshëm të bashkisë, duke siguruar mjetet e nevojshme dhe të mjaftueshme të grumbullimit, transportit dhe depozitimit në një vend të kontrolluar.”

Nisur nga ky përkufizim për standardin minimal, strategjia ka shkuar përtej duke përcaktuar aktivitetet dhe prioritarizmin e tyre, të cilat bashkitë duhet t'i përqafojnë në kohë, në përmbushje edhe të detyrimeve ligjore sipas ligjit vendor për të ofruar një shërbim sipas standardit minimal. Konkretisht strategjia përcakton **si prioritet fillestar** për bashkinë, shtrirjen e shërbimit në 100% të territorit urban dhe depozitimin i mbetjeve në një vend-depozitim të kontrolluar dhe të pajisur me leje. Prioriteti i dytë është shtrirja e shërbimit në 90% të territorit rural dhe prioriteti i fundit është ai i ndarjes së mbetjeve për riciklim të mëtijshëm.

³Principet bazë në lidhje me domethënien e ofrimit të një shërbimi publik (gjithëpërfshirja, vazhdimësia, përballueshmëria financiare dhe plotësimi i standardit minimal të përcaktuar me ligj)

Format e mundshme ligjore të organizimit dhe administrimit të shërbimit nga njësitë vendore

Krijimi i strukturës së posaçme për monitorimin dhe vlerësimin e shërbimit sipas sistemit të indikatorëve të performancës

Krijimi i strukturës së posaçme dhe procedurave për transparencën me komunitetin në lidhje me shërbimin e mbetjeve dhe aksesibiliteti i vazhdueshëm i komunitetit për të qënë pjesë e sistemit të kontrollit të shërbimit (ankesa, vërejtje, sugjerime, etj..)

Për të përfunduar të gjitha kërkesat ligjore që njësitë vendore duhet të përmbushin për ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve sipas standardit të kërkuar kombëtar, ku përfshihen të gjitha proceset e shërbimit (*grumbullimi, transportimi, riciklimi, trajtimi, monitorimi dhe vlerësimi i shërbimit sipas indikatorëve të performancës, raportimi dhe informimi i komunitetit*), hallka e fundit është detyrimi i raportimit nga palët e treta dhe krijimi i databazës së mbetjeve dhe raportimi më tej, nga njësitë vendore. Që nga viti 2011, kur ligji i ri "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", i ndryshuar hyri në fuqi, statistikave të mbetjeve iu kaluan Agjencisë Kombëtare të Mjedisit, si një nga detyrat për ta zhvilluar më tej. Bazuar në nenin 100 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe ligjit nr. 10 463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", të ndryshuar, neni 60 "Për statistikave të mbetjeve", është aprovuar **VKM nr. 687, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullave për mirëmbajtjen, rifreskimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"**, ku jep të drejtën e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit të mbajë të dhënat e mbetjeve nga njësitë vendore dhe autoritetet e tjera kombëtare përmes mbledhjes së listave të kontrollit të përcaktuara nga VKM. Në këtë pikë, të gjitha njësitë vendore (61 bashki) duhet të plotësojnë listën e kontrollit për 11 rrymat e mbetjeve që gjenerohen në territorin e tyre dhe duhet t'ia dorëzojë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit çdo vit, si dhe institucioneve të tjera kombëtare, Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. Pas hyrjes në fuqi të ligjit bazë për menaxhimin e integruar të mbetjeve, të gjitha VKM-të e tjera në vazhdim për rrymat specifike të mbetjeve përcaktuan qartë se të gjithë prodhuesit, përdoruesit, shpërndarësit dhe palët e treta të rrymave specifike duhet të raportojnë çdo vit në njësinë vendore ku ato operojnë, në lidhje me sasinë e mbetjeve që gjenerojnë dhe trajtojnë gjatë vitit.

3 PËRSHKRIMI I SITUATËS SË PËRGJITHSHME

3.1 Profili i bashkisë

3.1.1 Të dhëna demografike

Bashkia e Sarandës shtrihet në pjesën jug-perëndimore të vendit dhe bën pjesë në Qarkun e Vloras dhe zonës së Mbetjeve Vlora Jug-Gjirokastrë me një sipërfaqe prej 58,96 km², e cila kufizohet në veri nga Bashkia Himarë, në lindje nga Bashkia Finiq, në jug nga Bashkia Konispol dhe në perëndim nga Deti Jon. Bazuar në reformën e re administrative dhe territoriale, të miratuar në Korrik 2015, Bashkia Sarandë ka nën administrimin e saj 2 Njësi Administrative Sarandë (Gjashtë, Metoq, Cukë, Shelegar, Berdenesh) dhe Ksamil (Manastir). Bashkia në tërësi ka 1 qytet (Sarandë) dhe 6 fshatra. Kryeqendra e bashkisë është qyteti i Sarandës.

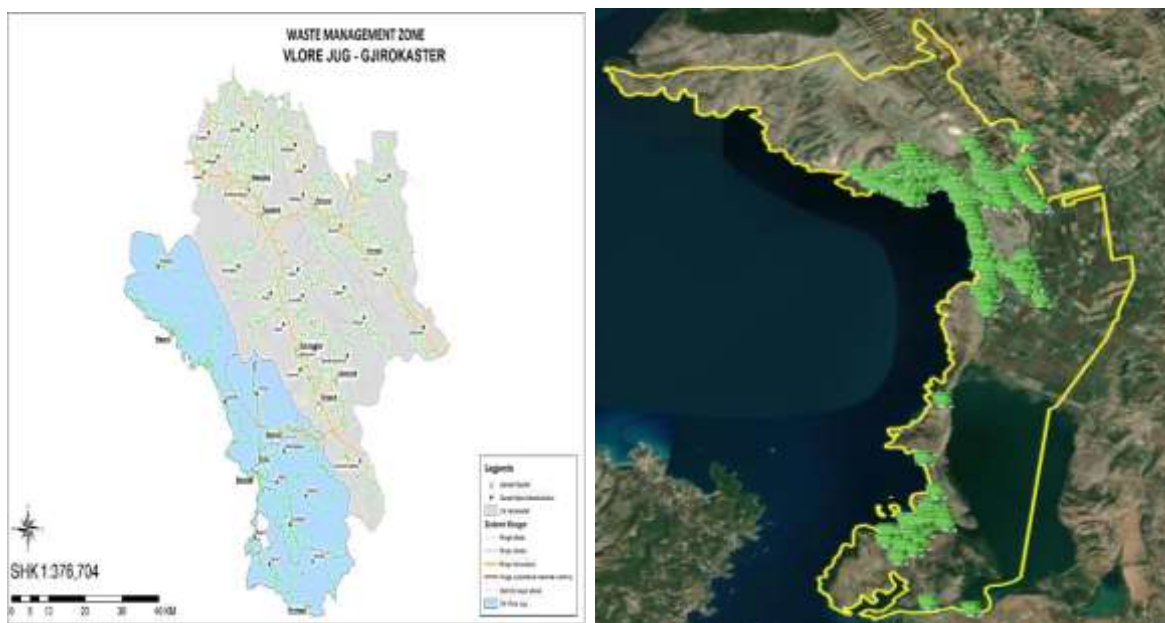

Figura 3 Harta administrative e Bashkisë Sarandë

Në tabelën më poshtë jepen të dhëna për ndarjen administrative të Bashkisë Sarandë, në lidhje me numrin e popullsisë dhe numrit të familjeve për secilën njësi administrative:

Tabela 1 Të dhëna demografike për Bashkinë Sarandë

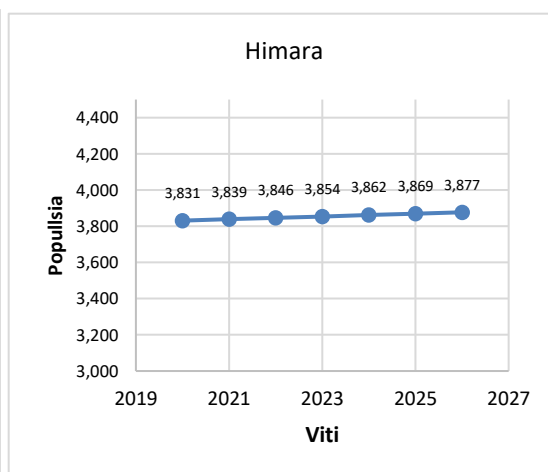
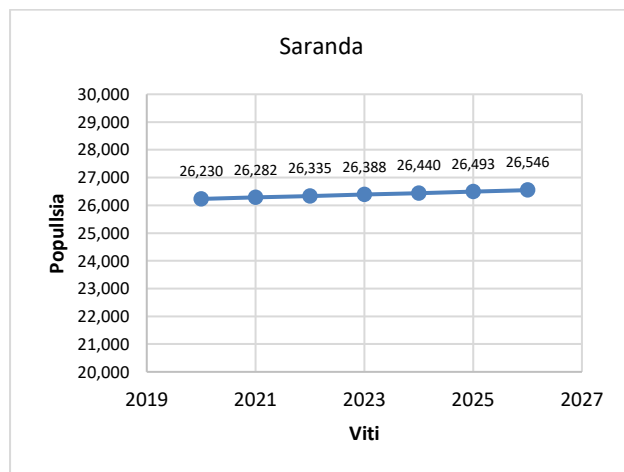
	Census 2011	Regjistri Civil	MFE ⁴
Nr. i Popullsisë	20,227	56,264	31,038
Qyteti i Sarandës	17,233	47,138	26,205
Ksamil	2,994	9,126	4,834
Nr. i familjeve	5,952	18,128	15,643
Qyteti i Sarandës	5,071	16,150	13,751
Ksamil	881	1,978	1,892

Nisur nga praktika e zbatuar për transfertën e kushtëzuar, ne në hartimin e planit kemi marrë në konsideratë shifrën e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, si vlerë e cila merret edhe në miratimin e granteve për njësitë vendore nga qeveria qendrore.

Shkalla e rritjes së popullsisë për rajonin e Vlorës, e marrë nga nga INSTAT është 0.2%, duke supozuar se ka të njëjtën normë rritjeje për Bashkinë Sarandë. Në tabelën dhe grafikun më poshtë është përmbledhur parashikimi për rritjen e popullsisë në të dy njësitë administrative për pesë vitet e ardhshme:

Tabela 2 Parashikimi për popullsinë në nivelin bashkiak

Njësia Administrative	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Saranda	26,230	26,282	26,335	26,388	26,440	26,493	26,546
Ksamil	3,831	3,839	3,846	3,854	3,862	3,869	3,877

⁴Numri i popullsisë të gjeneruar nga MFE përdoret për llogaritjen e kostos së skenarëve të shërbimit të mbetjeve të propozuar.

Figura 4 Paraqitja grafike mbi parashikimin e popullsinë në nivelin bashkiak për njësitë administrative Sarandë dhe Ksamil

3.1.2 Aspektet institucionale në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Bashkia Sarandë ofron shërbimin në dy njësitë e saja administrative, duke mbuluar pothuajse 100% të territorit. Drejtoria e Shërbimit të Pastrimit Publik është përgjegjëse për mbikëqyrjen dhe monitorimin e shërbimit. Kjo drejtori ka në stafin e saj 87 punonjës, të cilët kryejnë këto shërbime:

- 50 punonjës kryejnë fshirjen manuale të rrugëve në bashkinë Sarandë gjatë natës për një sipërfaqe prej 360,00 m² dhe 100,000 m² janë projektuar për lagje rruge në 92 ditë të vit.
- 15 punonjës kryejnë shërbimin e larjes së rrugëve dhe dezinfektimin e zonave të kontenerëve të mbetjeve
- 16 punonjës kryejnë shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve.
- 2 supervizorë monitorojnë ofrimin e shërbimeve në dy Njësi Administrative (fshatrat janë pjesë e qendrave kryesore të njësive administrative si zona periferike) dhe raportojnë në mënyrë periodike për çdo muaj lidhur me nivelin e ofrimit të shërbimit dhe depozitimin e mbetjeve në Landfill-in e Bajkaj.

3.2 Aspekte teknike në menaxhimin e mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Ofrimi i shërbimit

Bashkia Sarandë ofron shërbimin në të gjitha njësitë administrative, duke mbuluar pothuajse 100% të territorit në 7 ditë të javës, ndërsa në sezonin e verës shërbimi mund të oforhet edhe 2-3 herë në ditë në zonat turistike.

Si pjesë e zonës së Mbetjeve Vlora-Jug, Bashkia e Sarandës i dërgon mbetjet e përziera urbane për trajtim final në Landfill-in e Bajkaj, me të cilin ka nënshkruar një kontratë 5 vjeçare (2015 – 2025) me vlerë 22 \$ / ton mbetje të transportuara për trajtimin përfundimtar.

Bashkia Sarandë monitoron shërbimin me dy supervizorë në terren, të cilët duhet të kryejnë supervizimin ditor të shërbimit në prani të përfaqësuesve teknikë të kompanisë private. Ata duhet të kryejnë inspektime vizuale, të harojnë raporte ditore dhe t'i dorëzojnë në bashki. Raportet duhet të përmbajnë informacione cilësore dhe sasiore në lidhje me ofrimin e shërbimit, të cilët aktualisht janë në një format të thjeshtë dhe nuk ofrojnë informacion për vlerësimin e saktë të cilësisë së shërbimit. Kësisoj shërbimi i monitorimit nuk është në nivelin e duhur, për të ndihmuar bashkinë që të veprojë për ta përmirësuar atë.

Përmirësimi i sistemit të monitorimit mbetet një aspekt prioritar për përmirësim, në mënyrë që të mundësojë një kuptim më të mirë të mbulimit me shërbim dhe cilësisë së tij. Ky informacion ndihmon të gjitha strukturat në planifikimin më të mirë të shërbimit.

Në Bashkinë Sarandë numri i familjeve që marrin shërbimin është 15,643 nga 18,129 familje të regjistruara në regjistrin civil. Pra, shkalla e mbulimit të shërbimit të ofruar për familjet është 86.3%, pak më shumë se mesatarja maksimale e vendit. Nëse krahasojmë sasinë e gjeneruar me sasinë e mbetjeve të dërguara në landfill për vitin 2020, mund të vlerësojmë shkallën e mbulimit të shërbimit.

Tabela 3 Shkalla e mbulimit të shërbimit në Bashkinë Sarandë

Bashkia Sarandë	Nr	Bashkia Sarandë	ton/vit
Nr. i familjeve - Regjistri civil	18,128	Sasia e mbetjeve të dërguara në Bakaj 2020	9,273.31
Nr. i familjeve që mbulohen me shërbim	15,643	Parashikimi i gjenerimit të mbetjeve 2020	11,949
Shkalla e mbulimit	86.3%	Shkalla e mbulimit	77.61%

Aktualisht, mbledhja e mbetjeve në Bashkinë Sarandë bëhet e përzier dhe nuk mbulon 100% të popullsisë, ku 85% e mbetjeve të gjeneruara grumbullohen nga bashkia. Si rezultat, mbetjet e pa grumbulluara ka të ngjarë të hidhen pa kontroll mjedisor. Deficitet në grumbullimin e mbetjeve urbane mund të rezultojnë në flakje të pakontrolluar të mbetjeve, me ndikime negative të rëndësishme në mjedis dhe shëndet.

Duke marrë parasysh që mbulimi me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve pritet të rritet me 5% çdo vit, tabela e mëposhtme tregon parashikimin për grumbullimin e mbetjeve në nivelin bashkiak, duke iu referuar të njëjtave vite si për popullsinë dhe parashikimin e gjenerimit të mbetjeve.

Tabela 4 Analiza e parashikimit të mbledhjes së mbetjeve në Bashkinë e Sarandës

Vitet	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Parashikimi i gjenerimit të mbetjeve (ton/vit)	11,949	12,211	12,488	12,778	13,084	13,406	13,745
Mbledhja e mbetjeve (ton/vit)	9,273	9,737	10,224	10,735	11,272	11,835	12,427
% e mbulimit të mbledhjes	78%	80%	82%	84%	86%	88%	90%

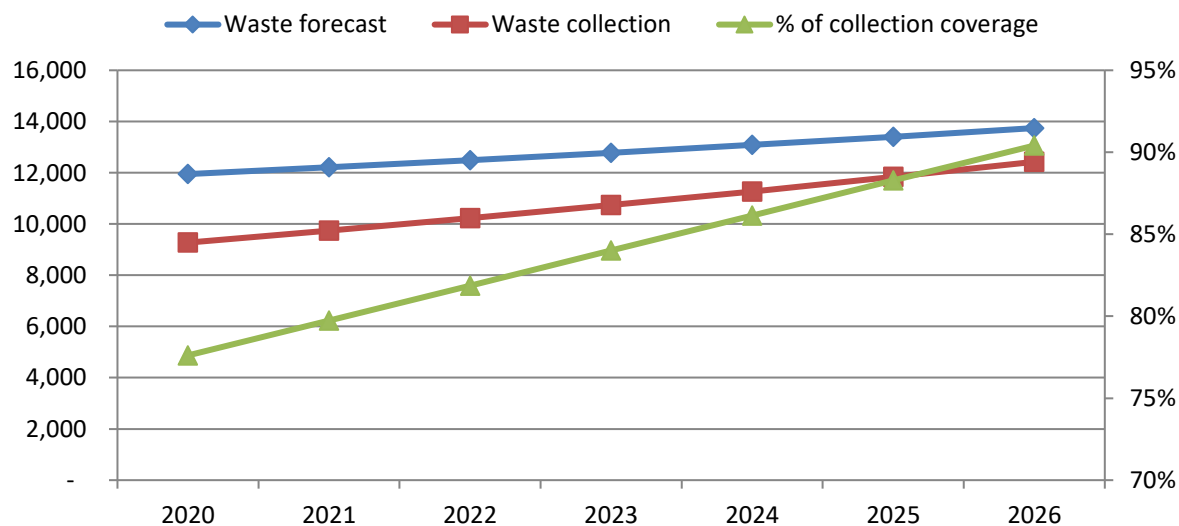

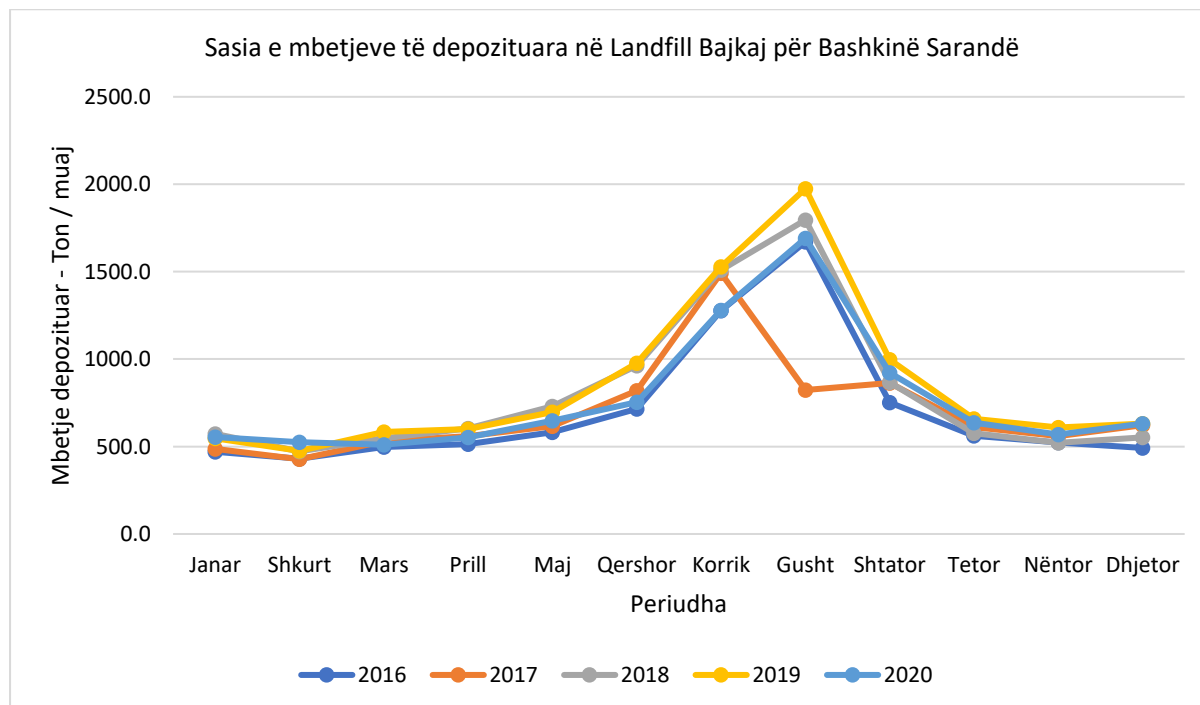
Figura 5 Analiza e parashikimit të mbledhjes së mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Ndërkohë, bazuar në kontratën e nënshkruar në mars 2015-2025 midis bashkisë dhe kompanisë përgjegjëse për operimin e landfillit të Bajkaj, kjo e fundit është e detyruar të raportojë në bashki dy herë në vit për punën që zhvillohet në landfill. Aktualisht, kompania raporton një herë në muaj sasinë

e mbetjeve që transportohen për asgjësimin përfundimtar nga Bashkia Sarandë. Në tabelën më poshtë jepen të dhëna për mbetjet që transportohen në landfillin e Bajkajt për 5 vitet e fundit:

Tabela 5 Të dhënat mbi sasinë e mbetjeve nga Landfilli Bajkaj për Bashkinë Sarandë

Të dhënat mujore për sasinë e mbetjeve					
	Viti 2016 (ton/muaj)	Viti 2017 (ton/muaj)	Viti 2018 (ton/muaj)	Viti 2019 (ton/muaj)	Viti 2020 (ton/muaj)
Janar	469.45	486.17	571.72	546.7	554.58
Shkurt	430.53	427.68	472.33	475.24	524.86
Mars	498.06	530.9	547.4	583.44	510.55
Prill	514.15	559.59	602.82	600.38	551.87
Maj	581.44	617.11	730.89	696.4	646.99
Qershor	716.2	819.25	961.87	976.59	753.48
Korrik	1,276.78	1,491.53	1,510.48	1,528.14	1,279.67
Gusht	1,670.97	823.37	1,796.04	1,975.5	1,691.37
Shtator	752.87	864.1	867.83	996.5	922.07
Tetor	561.93	610.67	575.93	658.79	636.87
Nëntor	523.93	559.28	522.02	608.35	569.59
Dhjetor	492.28	622.66	551.95	631.6	631.41
Totali	8,488.59	8,412.31	9,711.28	10,277.63	9,273.31

Bazuar në parashikimin e popullsisë dhe sasitë specifike të mbetjeve të gjeneruara të parashikuara nga Studimi Sektorial për Menaxhimin e mbetjeve (Masterplani i mbetjeve), i miratuar në vitin 2020, llogaritet se sa pritët të jetë gjenerimi i mbetjeve gjatë periudhës së planifikimit 2020 - 2026.

Tabela 6 Shkalla e gjenerimit të mbetjeve në Bashkinë Sarandë (Burimi, Studimi Sektorial për Menaxhimin e Mbetjeve, 2020)

Bashkia	Njësi Administrative	Shkalla e gjenerimit të mbetjeve (kg/person/ditë) ⁵
Saranda	Saranda	0.9
	Ksamil	0.7

Në fakt, si në të gjitha bashkitë në Shqipëri, edhe në Bashkinë Sarandë sasitë e mbetjeve të grumbulluara janë të ndryshme nga sasitë e gjeneruara (prishmëria e llogaritur), pasi shërbimet e grumbullimit të mbetjeve nuk janë eficiente në shkallën e duhur. Në Masterplan është bërë një projektion i përllogaritur i sasisë së mbetjeve për 5 vitet në vazhdim. Tabela mëposhtë paraqet këtë projektion dhe burimin e gjenerimit të tyre.

Tabela 7 Parashikimi i sasisë së mbetjeve në Bashkinë Sarandë (ton/vit)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Njësia Administrative Sarandë	5,784	5,772	5,761	5,749	5,738	5,726	5,715
Njësia Administrative Ksamil	657	656	654	653	652	650	649
Turistët/Vizitorët	5,508	5,783	6,073	6,376	6,695	7,030	7,381
Total / Parashikimi i Mbetjeve	11,949	12,211	12,488	12,778	13,084	13,406	13,745

⁵ Në llogaritjen e skenarëve opsionalë ne kemi përdorur shkallën e grumbullimit të mbeturinave prej 0.8 kg / banor / ditë sipas të dhënave të marra nga landfilli i Bajkaj dhe numrit të popullsisë nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë

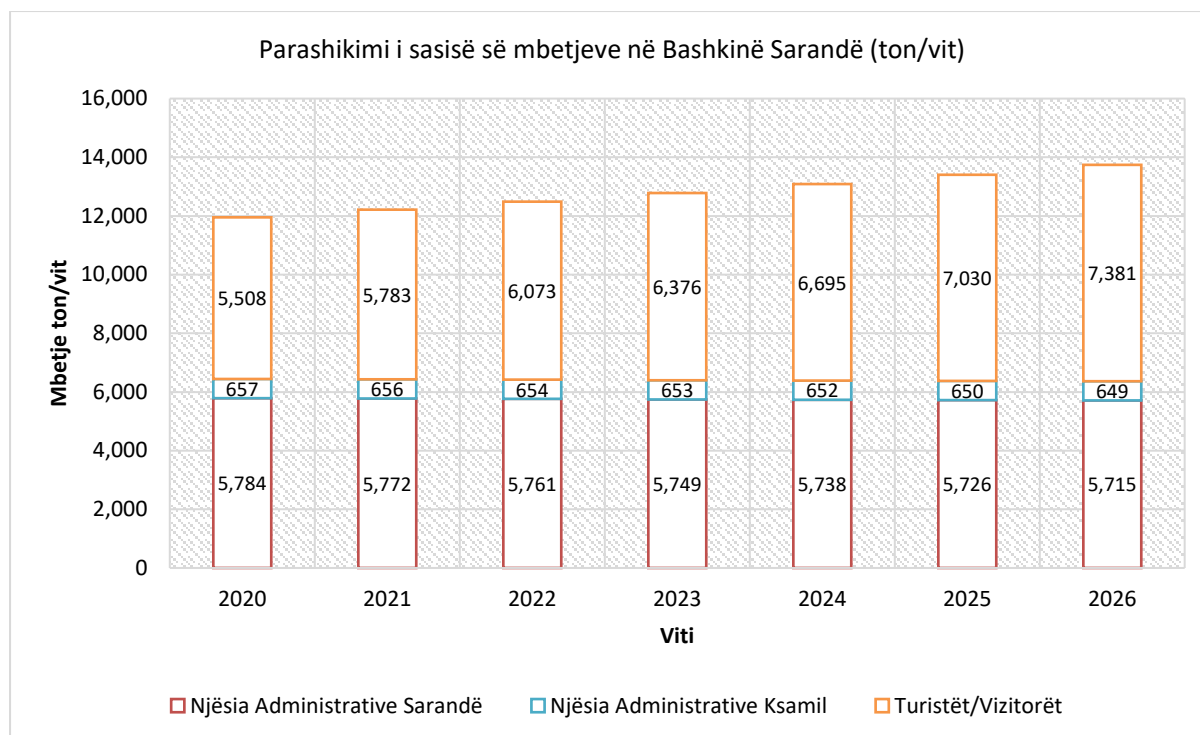

Figura 6 Parashikimi i sasisë së mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Infrastruktura

Territori i bashkisë është kryesisht i pajisur me kontenierë 1,1 m³ (metalikë dhe plastikë) për grumbullimin e përzier të mbetjeve. Bashkia ka deklaruar se, pothuajse të gjithë kontenierët plastikë nuk kanë kapak, dhe ato nuk janë në kushte të mira. E gjithë infrastruktura për grumbullimin e mbetjeve është shumë e dëmtuar, duke krijuar shpesh edhe vonesa dhe probleme në ofrimin e rregullt të shërbimit të mbetjeve. Operatori privat që kryen aktualisht shërbimin (kontrata janar – dhjetor 2021) ka në pronësi mjetet teknologjike prej 10 ton, 12 ton dhe 4 ton, ndërsa kontenierët janë në pronësi të bashkisë, por menaxhohen nga kompania. Gjithashtu kompania zotëron edhe një automjet larës rrugor me pompa presioni. Në tabelën më poshtë jepet më e detajuar infrastruktura për ofrimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve:

Tabela 8 Infrastruktura për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve (mars 2021)

Tipi dhe forma e Kontenierit	Kontenier Metalik	Kontenier Plastik	Vendodhja
1.1 m ³	262	47	Nj.A. Sarandë
1.1 m ³	54	13	Nj.A. Ksamil
120 litra	68	0	Nj.A Saranda
Total	316	60	
Të dëmtuar (1.1m³)	56	7	
Të magazinuar (1.1m³)	10	10	

Automjet teknologjik (10 ton)	1
Automjet teknologjik (12 ton)	1
Kamion i hapur (4 ton)	1
Kamion i hapur (5 ton)	1
Automjet për larjen e rrugëve me pompa presioni	1

Figura 7 Kontenierët e për grumbullimin e përzier të mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Përbërja e rrymave të mbetjeve

Nga të dhënat e siguruar nga INSTAT vërehet se mbetjet organike përfaqësojnë përbërësin kryesor të mbetjeve të ngurta bashkiake. Në periudhën kohore të paraqitur, kjo pjesë e mbetjeve kishte një tendencë rritje nga 41% në 2013 në 58.4% në 2019.

Tabela e mëposhtme ofron një përmbledhje të përbërjes së MNU sipas dokumentit për Studimin e Fizibilitetit për Vlorë-Jug, 2020, financuar nga Delegacioni European në Shqipëri, ku tregohen përqindjet përkatëse të rrymave të mbetjeve. Këto të dhëna do të përdoren për të modeluar dhe projektuar të gjitha opsionet dhe për të vendosur objektivat e prekshëm për menaxhimin e mbetjeve në bashkinë Sarandë.

Tabela 9 Rrymat e mbetjeve të grumbulluara në Bashkinë e Sarandës sipas Studimit të Fizibilitetit Vlorë-Jug⁶

	% nga raporti Vlorë-Jug	Sasia e mbetjeve që shkojnë në landfill në bajkaj 2020 (ton/vit)
Plastikë	10.5%	973.7
Letër + Karton	9.3%	862.42
Metal	1.1%	102.01
Organike	58.9%	5,461.98
Qelq	6.1%	565.67
Dru	0.8%	74.19
Tekstil	2.7%	250.38

⁶ Delegacioni i Bashkimit Evropian në Shqipëri, Korrik 2020. Përgatitja e një Raporti të Rishikuar të Studimit të Fizibilitetit për Rajonin e Vlorës Jug. Asistencë Teknike për Sistemin e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve të Ngurta për dy Bashki të përzgjedhura të Shqipërisë EuropeAid/138181/DH/SER/AL

Inerte	5.6%	519.31
Të rrezikshme	2.4%	222.56
Miks	2.5%	231.83
Të tjera	0.1%	9.26
Totali	100%	9,273.31

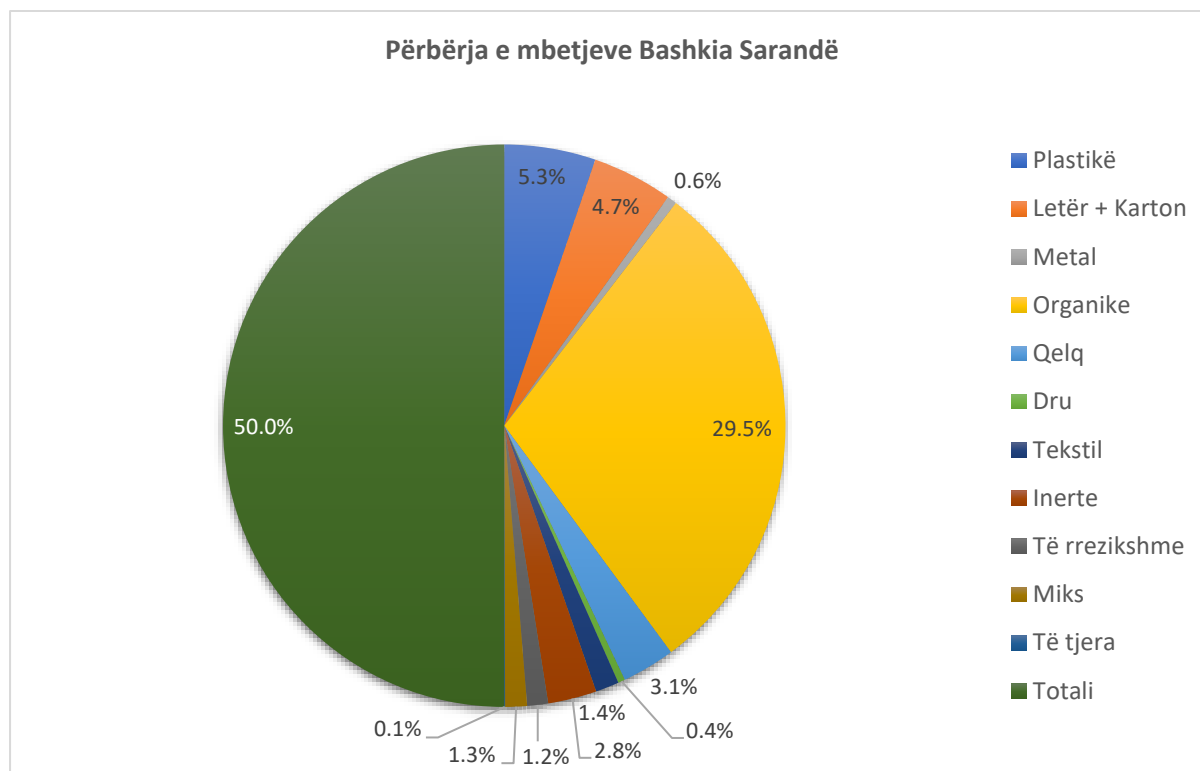

Tabela tregon se rajoni Vlora-Jug ka një potencial të konsiderueshëm për riciklimin e mbetjeve të biodegradueshme, pasi kjo rrymë mbetjesh përbën një përqindje të konsiderueshme të MNU, duke zënë 59% të sasisë së përgjithshme të MNU të gjeneruara në këtë rajon. Ndërkohë, me ndihmën e Qeverisë Gjermane është ngritur (prill 2021) një Qendër për Grumbullimin e mbetjet e thata të riciklueshme. Bazuar në përbërjen e tyre, mbetjet e riciklueshme në Bashkinë e Sarandës zënë gati 30.5% (plastikë, letër dhe karton, qelq, metal, tekstil dhe dru), duke mundësuar kushte të favorshme për promovimin e ndarjes në burim të mbetjeve.

3.3 Aspekte financiare në menaxhimin e mbetjeve

Kosto e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve për vitin 2020 është **92,000,000 lek/vit**, duke përbërë vetëm **7%** të buxhetit total të bashkisë (**1,296,019,000 lek/vit**). Ndërkohë më poshtë jepet një përmbledhje për buxhetin e bashkisë dhe kostove për mbetjet gjatë 5 viteve të fundit:

Tabela 10 Krahasimi i buxhetit të bashkisë ndër vite

Buxheti	2020	2019	2018	2017	2016
Buxheti total i bashkisë (lek/vit)	1,296,019,000	1,242,506,000	1,444,650,000	1,464,638,000	1,741,871,000
Buxheti për mbetjet (lek/vit)	92,000,000	92,000,000	85,000,000	61,000,000	63,000,000
Kostot operative (lek/vit)	1,008,374	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Kostot e investimit (lek/vit)		5,181,000	4,534,800	886,800	4,738,980
Kosto totale (lek/vit)	1,008,374	6,181,000	5,534,800	1,886,800	5,738,980

Siç mund ta shohim edhe nga tabela, buxheti për mbetjet ka filluar të rritet nga viti në vit, ndërkohë që kosto operative ka mbetur konstante. Tabela vë në dukje se kostot e investimit ndryshojnë nga viti në vit, ku mesatarisht kanë qënë 5-6% të buxhetit të mbetjeve, ku përjashtim bën viti 2017, ku investimet përbënin vetëm 1% të buxhetit të mbetjeve.

Bashkia ka një bazë të dhënash për klientët që përfshijnë familjet, bizneset dhe institucionet. Detyrimi vjetor u ngarkohet familjeve përgjithësisht nëpërmjet Zyrës së Gjendjes Civile, kur banorët paraqiten për të marrë një shërbim administrativ. Tarifa e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve u faturohet rregullisht bizneseve dhe institucioneve 1 herë në vit. Ajo mbledhet nga bashkia nëpërmjet sporteleve pranë zyrave të bashkisë qendër ose nëpërmjet bankës; bizneset dhe institucionet derdhin tarifën kryesisht nëpërmjet bankës.

Masat shtrënguese janë të parashikuara në Paketën Fiskale të bashkisë, por masat nxitëse në tërësi mungojnë. Gjithashtu, shpesh familjet janë të përjashtuara edhe nga masat shtrënguese në rast të mos pagesës së tarifës. Në tabelën më poshtë jepet niveli i tarifës për kategoritë e konsumatorëve:

Tabela 11 Niveli i tarifës së pastrimit për kategoritë e konsumatorëve (për vitin 2020)

Konsumatorët	Niveli i tarifës së pastrimit (lek/vit)
Familjet në Sarandë	2,800
Familjet në Zonat rurale	-
Bizneset e vogla	1,000-15,000
Bizneset e mesme	4,000-25,000
Bizneset e mëdha	8,000-250,000
Institucionet	10,000

Planifikimi i të ardhurave është pothuajse 98% e buxhetit të mbetjeve, ndërkohë që grumbullimi i tyre është pothuajse 100% për tre vitet në fundit. Megjithë këtë arritje të lartë, informacioni i detajuar nuk është i plotë dhe një përmirësim i mëtejshëm i sistemit të vendosjes së tarifave duhet të zhvillohet më tej për të verifikuar elemente të tillë si: i. a është planifikimi për kategorinë e familjeve i saktë; ii. a ka qënë tarifa e pastrimit në periudhën turistike më e lartë se parashikimi; iii. a ka patur një fluks më të lartë të turistëve, e cila ka rezultuar në vlera më të mëdha të grumbullimit kundrejt planifikimit.

Tabela 12 Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit

Planifikimi i të ardhurave	2020	2019	2018
Familje (lek/vit)	47,000,000	44,820,000	33,948,000
Biznes (lek/vit)	42,820,000	40,000,000	43,872,000
Institucione (lek/vit)	180,000	180,000	180,000
Totali	90,000,000	85,000,000	78,000,000

Tabela 13 Grumbullimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit

Grumbullimi i të ardhurave	2020	2019	2018
Familje (lek/vit)	54,690,136	53,719,648	48,036,468
Biznes (lek/vit)	36,192,864	35,762,352	37,305,532
Institucione (lek/vit)	180,000	180,000	180,000
Totali	91,063,000	89,662,000	85,522,000

3.4 Vlerësimi i shërbimit sipas indikatorëve të performancës

Në përfundim të procesit për evidentimin e gjendjes ekzistuese dhe të hartimit të analizës së opsioneve në Bashkinë Sarandë, u bë vlerësimi i performancës bazuar në indikatorët e performancës: i) Cilësia e shërbimit; ii) Qendrueshmëria mjedisore; iii) Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare; iv) Qendrueshmëria institucionale. Secili nga indikatorët kryesorë ka indikatorët e tij specifikë, të cilët u përdorën për llogaritjen e indikatorit kryesor, siç shpjegohet më poshtë:

Cilësia e shërbimit - Ky indikator përbëhet nga tre indikatorë specifikë.

- a. **C1 Mbulimi i zonës me shërbim:** ky indikator tregon sasinë e mbetjeve të grumbulluara në NJA/bashkinë nga firma private e autorizuar ose nga njësi vetë (nëse e kryen ajo shërbimin) kundrejt sasisë totale të mbetjeve të gjeneruara në njësi. Për këtë indikator u përdor formula për zonat urbane dhe për zonat rurale të Bashkisë Sarandë:

$$C1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që gjenerohen në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në rastin e Bashkisë Sarandë për llogaritjen e këtij indikator, janë marrë vlerat e sasisë së mbetjeve që depozitohen në landfillit e Bajkajt dhe numrit të popullsisë sipas formulës së transfertës së pakushtëzuar të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, për të llogaritur përqindjen e mbulimit të zonës me shërbim.

- b. **C2: Pastërtia e bashkisë:** ky është një indikator gjithëpërfshirës, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- i. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve (prezenca e mbetjeve të akumuluar rreth PGM);
 - j. Efektiviteti i pastrimit të rrugëve (prezenca e mbetjeve në rrugë);
 - k. Efektiviteti i grumbullimit të mbetjeve në zonat e largëta (prezenca e mbetjeve të akumuluar/pika ilegale/ djegie të mbetjeve në rrugë).
 - l. Efektiviteti në zbatimin e kontrollit dhe supervizimit
 - m. Efektiviteti në përdorimin e mjeteve personale mbrojtëse dhe zbatimin e protokolleve në rast aksidentesh nga punëtorët e pastrimit

Në përcaktimin e këtij indikator, situata është vlerësuar si nga vëzhgimet në terren në të gjitha NJA-të e Bashkisë Sarandë, ashtu edhe në bashkëpunim me stafin e Bashkisë dhe të NJA-ve për të na diktuar fenomene të ndryshme në lidhje me pastërtinë e territorit dhe zonat ku duhet të ndërhyhet.

- c. **C3:** Shkalla e kënaqësisë publike: ky është një indikator cilësor për shërbimin që ofron bashkia, dhe vlerësohet në sajë të pyetësorëve të ndryshëm me komunitetin. Zakonisht ky indikator llogaritet në sajë të një pyetjeje të vetme: **A jeni të kënaqur me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve që ofrohet në njësinë tuaj?**

Për vlerësimin e këtij indikator kanë shërbyer fushatat e pyetësorëve dhe dëgjesa publike të zhvilluara nga bashkia, të cilat nuk janë të shpeshta, duke ndikuar në vërtetësinë e vlerësimit që jep ky indikator.

Qendrueshmëria mjedisore – Ky indikator përbëhet nga dy indikatorë specifikë.

- a. **D1:** Shkalla e grumbullimit të diferencuar: ky indikator prezanton shkallën e sasisë të mbetjeve që grumbullohen të ndara kundrejt sasisë totale të mbetjeve të grumbulluara. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D1 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen të ndara në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total në zonë } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në lidhje me llogaritjen e këtij indikator, nuk ka të dhëna, pasi nuk ka iniciativa për grumbullimin e ndarë të mbetjeve deri në fund të vitit 2020.

- b. **D2:** Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave: ky indikator shpreh sasinë e mbetjeve që trajtohen në impiante të autorizuar. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet si më poshtë:

$$D2 = \frac{\text{Sasia e mbetjeve që trajtohen në impiante } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)}{\text{Sasia e mbetjeve që grumbullohen total } \left(\frac{\text{ton}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Në lidhje me këtë indikator, të gjitha NJA-të i dërgojnë mbetjet në landfillin e Bajkajt, ndonëse në territor mund të ketë pika ilegale ku hidhen mbetjet. Megjithatë, territori i kësaj bashkie ka mundësinë për dërgimin e mbetjeve në një implant inxhinierik dhe jo në venddepozitime të hapura të pakontrolluara.

Qendrueshmëria ekonomike dhe financiare: Ky indikator përbëhet nga 3 indikatorë specifikë.

- a. **E1** Mbulimi i Kostos: ky indikator mat sa është kosto e plotë e shërbimit e mbuluar nga grumbullimi i tarifave. Formula më poshtë tregon se si llogaritet ky indikator:

$$E1 = \frac{\text{Të ardhurat nga tarifa e mbetjeve } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Kosto totale e shërbimit } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikator, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e financës dhe të taksave në bashki për të gjitha NJA-të.

- b. **E2** Shkalla e mbledhjes së tarifës: ky indikator reflekton kapacitetin e popullsisë për të paguar tarifën. Formula për llogaritjen e këtij indikator jepet në formulën më poshtë:

$$E2 = \frac{\text{Të ardhurat vjetore nga tarifa e pastrimit } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)}{\text{Totali i të ardhurave të planifikuara } \left(\frac{\text{lek}}{\text{vit}}\right)} \times 100$$

Llogaritja e këtij indikatori, ashtu siç tregohet edhe në analizën financiare të gjendjes ekzistuese, është kryer në sajë të konsultave me zyrën e taksave në bashki për të gjitha NJA-të.

- c. **E3** Transparenca në sistemin e faturimit: ky është një indikator cilësor, i cili ka tre shkallë vlerësimi:
- I ulët: nuk ka një sistem faturimi për tarifën e pastrimit
 - Mesatar: ka një sistem faturimi dhe konsumatori merr një faturë
 - I lartë: ka një sistem faturimi dhe konsumatori ka informacion dhe kupton tarifën e llogaritur dhe mënyra e llogaritjes është e qartë dhe transparente për të gjithë komunitetin

Qendrueshmëria Institucionale

- i. **F1:** Transparenca në aspektet institucionale: është një indikator cilësor, i cili vlerësohet nga këto kritere vlerësimi:
- Prania e një strukture organizative në bashki për menaxhimin e mbetjeve
 - Nëse janë të trajnuar punonjësit e bashkisë për aspekte të menaxhimit të mbetjeve
 - Të paturit e një Plani Lokal për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve të miratuar
 - Të paturit e një databaze të rifreskuar për të dhëna për mbetjet
 - Të paturit e një sistemi monitorimi/supervizimi për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve

Të gjithë këta indikatorë u përkthyen në një pyetësor praktik, i cili përmbante pyetje sasiore dhe cilësore për secilin nga indikatorët. Nga rezultatet e nxjerra nga plotësimi i pyetësorit në tabelën më poshtë përmbledhet situata e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Sarandë, vlerësuar sipas indikatorëve të performancës:

Tabela 14 Rezultatet e indikatorëve të performancës për bashkinë Sarandë (Kodi i ngjyrave: I kuq = performancë e ulët; e verdhë: performancë mesatare; e gjelbërt – performancë e lartë

		Baza e të dhënave	
		Njësia	Bashkia Sarandë (2020)
C1	Mbulimi i zonës me shërbim	%	85%
C2	Pastërtia e bashkisë	%	50%
C3	Gatishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat	%	0%
D1	Shkalla e grumbullimit të diferencuar	%	0%
D2	Shkalla e trajtimit të mbetjeve sipas normave	%	85%
E1	Mbulimi i kostos	%	99%
E2	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	%	99%
E3	Transparenca në sistemin e faturimit	Vlerësim	Mesatar
E4	Vlerësimi i rolit të bashkisë	%	0%
	Kosto e shërbimit (lek/ton)	Lek	9,921
	Kosto e shërbimit (lek/banorë)	Lek	2,964

Indikatori I: Cilësia e shërbimit

Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbetjeve në të gjitha njësitë administrative kryhet rregullisht, ku 85% e mbetjeve që gjenerohen, mbledhen dhe dërgohen në Landfillin e Bajkajt. Nga kjo situatë

kuptojmë qartë që në objektivat afatshkurtër të bashkisë është shtrirja e shërbimit në zonat ku momentalisht ofrohet shërbimi dhe rritja e nivelit të pastërtisë, duke përmirësuar infrastrukturën në terren, si dhe pastrimin e pikave ilegale.

Indikatori II: Qendrueshmëria Mjedisore

Në Bashkinë Sarandë nuk ka aktualisht praktika të ndarjes në burim, por bashkia është në proces për finalizimin e një Qendre Grumbullimi të materialeve të riciklueshme dhe skemës përkatëse në qytet Sarandë dhe Himarë (maj 2021), duke parandaluar dhe reduktuar dërgimin në landfill të mbetjeve të thata të riciklueshme, të cilat mund të përdoren për të nxitur dhe zhvilluar industrinë e riciklimit.

Indikatori III: Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare

Në lidhje me aspektet ekonomike, bashkia Sarandë ka një performancë të mirë me mbledhjen e tarifës dhe mbulimin e kostos. Ndonëse kjo performancë është e kënaqshme në shifra, bashkia duhet të llogarisë koston e plotë të shërbimit sipas VKM-së 319/2018 për koston dhe tarifën në fuqi, për të kuptuar realisht sa i kushton shërbimi dhe si qendron niveli i tarifave kundrejt koston së shërbimit. Kosto njësi për banor është pothuajse shumë afër vlerës së tarifës së pastrimit për familjet, duke lënë të kuptohet që ndonëse grumbullimi i tarifës dhe mbulimi i koston është në nivele të kënaqshme, niveli aktual i tarifave është shumë i ulët për të siguruar qendrueshmëri financiare për sektorin e mbetjeve. Në këto kushte bashkia ka si qëllim llogaritjen e plotë të koston së shërbimit, i cili do të shtrihet në të gjithë territorin e saj si dhe planifikimin e rritjes së grumbullimit të tarifës brenda 5 vjeçarit të zbatimit të planit, duke parashikuar edhe rritjen e nevojshme të niveleve aktuale të tarifave për mbulimin e plotë të koston.

Indikatori IV: Qendrueshmëria Institucionale

Për sa i takon aspekteve institucionale, bashkia Sarandë nuk ka një strukturë të konsoliduar për menaxhimin e qëndrueshëm të sistemit të mbetjeve. Ka shumë pak burime njerëzore, të cilët nuk mund të sigurojnë një sistem të plotë të monitorimit dhe zbatimit të standardeve të kërkuara. Për sa i përket pjesës së raportimit nga ana e bizneseve për sasinë e mbetjeve që ata gjenerojnë, sipas kërkesave ligjore në fuqi, nuk kryhet. Nga ana tjetër, bashkia nuk ka një sistem monitorimi dhe kontrolli të rregullt të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve. Nisur nga kjo situatë bashkia në objektivat e saj afatshkurtra kërkon ngritjen e një sistemi të rregullt monitorimi si dhe hartimin e fushatave ndërgjegjësuere për aspekte të ndryshme të sistemit të menaxhimit të mbetjeve, si informimi për skemën e menaxhimit të mbetjeve, pagesën e tarifës së pastrimit, informimin e bizneseve për raportimin e detyruar në bashki për sasinë e mbetjeve që gjenerojnë etj.

4 PLANIFIKIMI LOKAL I MENAXHIMIT TË INTEGRUARA TË MBETJEVE

4.1 Vizioni

Vizioni i planit lokal të menaxhimit të mbetjeve të Bashkisë Sarandë u formëzua në sajë të një procesi të vazhdueshëm diskutimi dhe konsultimi midis palëve të interesuara të përfshira drejtpërdrejtë në përgatitjen e planit, analizimit të gjendjes ekzistuese të ofrimit të shërbimit sipas indikatorëve të performancës dhe propozimit të objektivave afat shkurtër dhe afat mesëm, bazuar në këtë analizë. Në fund, duke iu referuar statusit aktual të menaxhimit të mbetjeve, vlerësimit të indikatorëve të performancës, prioritetëve të përgjithshme dhe konkrete në kuadrin e ndarjes së re administrative si dhe pritshmërive për zhvillimin e këtij sektori, vlerave dhe normave qytetare, nevojës për ndryshim, u ra dakord që vizioni i bashkisë të jetë:

Bashkia Sarandë me zhvillim të qëndrueshëm mjedisor, e cila promovon ekonominë qarkulluese të mbetjeve, duke zbatuar skemat e ndarjes në burim dhe aplikimin e praktikave të riciklimit të mbetjeve, për një Bashki të pastër dhe mikpritëse.

4.2 Objektivat

Në Dokumentin e Politikave Strategjike dhe Planit Kombëtar për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve 2020-2035 (Strategjia e mbetjeve, miratuar në Maj 2020) është prezantuar një metodologji mbi bazën e prioritetëve të bashkisë për menaxhimin e mbetjeve, për të përcaktuar se cili do të konsiderohet standardi minimal, i prezantuar në ligjin e vetëqeverisjes vendore (139/2015) për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve. Kjo metodologji propozon 4 hapa në shkallë, duke filluar nga më baziku deri tek ai më optimali, të cilët përcaktojnë standardin minimal të ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve:

- i. Mbulimi i 100% të territorit urban me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve
- ii. Depozitimi i mbetjeve në një venddepozitim të kontrolluar të pajisur me lejen përkatëse nga AKM-ja apo në një impiant inxhinierik
- iii. Mbulimi i 90% të territorit rural të bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve
- iv. Ndarja në burim e mbetjeve dhe riciklimi i mbetjeve

Në përcaktimin e objektivave të planit 5 vjeçar, gjatë konsultimeve me bashkinë, u ra dakord që objektivat do të përcaktohen mbi bazën e vlerësimit të performancës së shërbimit sipas indikatorëve, duke synuar hartimin e skenarëve për të përmbushur standardin minimal të ofrimit të shërbimit.

INDIKATORËT E PERFORMANCËS BASHKIA SARANDË		Bashkia TOTAL GJENDJA EKZISTUESE 2020	OBJEKTIVAT E BASHKISË GJATË ZBATIMIT TË PLANIT 5 -VJEÇAR 2021- 2025	OBJEKTIVAT E BASHKISË GJATË ZBATIMIT TË PLANIT 5 -VJEÇAR 2021-2025	AFATI KOHOR	Ploteso tabelen per vitin 2025
Cilësia e shërbimit	C1 Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)	85%	Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofohet shërbimi - Shtirja e shërbimit në 100% të territorit urban në NJA Sarandë - Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenerë 1.1 m³ si dhe transportin efektiv të mbetjeve në të gjithë territorin e Bashkisë Sarandë për në landfillin e Bajkaj	Bashkia do të mbulojë 100% të territorit urban dhe 90% të territorit rural me grumbullimin dhe transportin e mbetjeve të përziera për në landfillin e Bajkajit. Infrastruktura e grumbullimit të mbetjeve do të rinovohet me kontenerë 1.1m³ të rinj dhe mjete teknologjike të përshtatshme për kontenerët.	2021 – 2022	Bashkia do të mbulojë 100% të territorit urban dhe 90% të territorit rural me grumbullimin dhe transportin e mbetjeve të përziera për në landfillin e Bajkajit. Infrastruktura e grumbullimit të mbetjeve do të rinovohet me kontenerë 1.1m³ të rinj dhe mjete teknologjike të përshtatshme për kontenerët.
	C2 Pastërtia e bashkisë	50%	- Sigurimi i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (evitimi i pikave të tejmbushura) - Sigurimi i pastrimit të rregullt të rrugëve të qytetit dhe zonave të urbanizuara nga hedhurinat - Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbetjeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Sarandë	Ngritja e sistemit të monitorimit në terren të ofrimit të shërbimit Sistemi i monitorimit i ngritur nga bashkia do të sigurojë mos lejimin e depozitimeve ilegale të mbetjeve	2022	Ngritja e sistemit të monitorimit në terren të ofrimit të shërbimit Sistemi i monitorimit i ngritur nga bashkia do të sigurojë mos lejimin e depozitimeve ilegale të mbetjeve
	C3 Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat	0%	- Ngritja e një sistemi komunikimi dhe partneriteti me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve - Instalimi i një zone pritje në bashki për komunitetin për të shprehur ankesat kundrejt nivelit të shërbimit të afruar - Mbajtja e rregullt e të dhënave në lidhje me ankesat që kanë qytetarët	Bashkia ka një zyrë pritje për komunitetin Bashkia ka një sistem elektronik për mbajtjen e rregullt të ankesave dhe zgjidhjen e tyre Bashkia zhvillon të paktën 1-2 fushatë pyetësorësh me komunitetin për të marrë opinionin e tyre në lidhje me nivelin e ofrimit të shërbimit	2021-2022	Bashkia ka një zyrë pritje për komunitetin Bashkia ka një sistem elektronik për mbajtjen e rregullt të ankesave dhe zgjidhjen e tyre Bashkia zhvillon të paktën 1-2 fushatë pyetësorësh me komunitetin për të marrë opinionin e tyre në lidhje

			dhe sa prej tyre kanë gjetur zgjidhje nga bashkia Zhvillimi periodik i pyetësorëve për të matur kënaqësinë e qytetarëve			me nivelin e ofrimit të shërbimit
Qëndrueshmëria mjedisore	D1 Shkalla e grumbullimit të diferencuar	0%	- Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbetjeve në burim si dhe në të gjitha stadet e gjenerimit të tyre. - Promovimi i trajtimit të veçantë të mbetjeve organike, kryesisht nga kopshtet, duke instaluar skemat e ndarjes në burim për zona pilot në bashki - Zhvillimi i aktiviteteve aktivitetet ricikluese duke shënjestruar vitin e parë rreth 4000 banorë ose 3-5% e mbetjeve të riciklueshme në bashki. - Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve	Qendra e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme është ngritur dhe funksionon Komuniteti dhe bizneset turistike janë informuar në lidhje me iniciativën e bashkisë dhe janë pjesë e skemës për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve të riciklueshme Qendra e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme pret dhe trajton 5% të mbetjeve të riciklueshme të gjeneruara në Bashkinë Sarandë	2021-2025	Qendra e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme është ngritur dhe funksionon Komuniteti dhe bizneset turistike janë informuar në lidhje me iniciativën e bashkisë dhe janë pjesë e skemës për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve të riciklueshme Qendra e grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme pret dhe trajton 5% të mbetjeve të riciklueshme të gjeneruara në Bashkinë Sarandë
	D2 Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave	85%	Ngritja e një sistemi monitorimi dhe përforcimi i tij për të siguruar që të gjitha mbetjet që grumbullohen në territorin e Bashkisë Sarandë shkojnë në impiantin në Landfillin e Bajkajt.	Bashkia ka një sistem të konsoliduar në lidhje me evidencat për mbetjet që shkojnë për trajtim final në landfillin e Bajkajt Bashkia merr evidenca të rregullta javore për sasinë e mbetjeve që dërgohen për trajtim final	2021-2025	Bashkia ka një sistem të konsoliduar në lidhje me evidencat për mbetjet që shkojnë për trajtim final në landfillin e Bajkajt Bashkia merr evidenca të rregullta javore për sasinë e mbetjeve që dërgohen për trajtim final
Qëndrueshmëria ekonomike dhe financiare	E1 Mbulimi i koston	99%	- Forcimi i kuadrit financiar të menaxhimit të mbetjeve, marrëveshjeve dhe kontratave. - Llogaritja vjetore e koston sipas modelit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit.	Bashkia llogarit çdo vit koston e shërbimit sipas modelit të miratuar me VKM 319/2018 Bashkia përcakton nivelin e tarifës së pastrimit bazuar në koston reale të shërbimit Bashkia ka rifreskuar databazën e të dhënave për klientët dhe ka bërë planifikimin e saktë të të ardhurave nga tarifa e pastrimit	2022-2025	Bashkia llogarit çdo vit koston e shërbimit sipas modelit të miratuar me VKM 319/2018 Bashkia përcakton nivelin e tarifës së pastrimit bazuar në

			Rifreskimi i databazës së klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës			koston reale të shërbimit Bashkia ka rifreskuar databazën e të dhënave për klientët dhe ka bërë planifikimin e saktë të të ardhurave nga tarifa e pastrimit
	<i>E2 Niveli i grumbullimit të të ardhurave</i>	99%	Hartimi i një strategjie për rritjen e nivelit të të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative - Arritja e mbledhjes së tarifës së pastrimit gjatë periudhës 5 vjeçare në masën 100% - Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pastrimit që do të mbulohen nga tarifa - Aplikimi i fushatave ndërgjegjëse në lidhje me pagesën e tarifës së pastrimit dhe rritjet progresive në sajë të përmirësimit dhe shtimit të shërbimeve për mbetjet	Komuniteti i bashkisë është i informuar çdo vit në lidhje me nivelin e tarifave të pastrimit që aplikohen Bashkia zhvillon fushata periodike për ndërgjegjësimin e komunitetit për pagesën e tarifës Në fund të 5 vjeçarit të zbatimit të planit, bashkia arrin të mbledhë tarifën e pastrimit në masën 100% nga të gjithë konsumatorët	2022-2025	Komuniteti i bashkisë është i informuar çdo vit në lidhje me nivelin e tarifave të pastrimit që aplikohen Bashkia zhvillon fushata periodike për ndërgjegjësimin e komunitetit për pagesën e tarifës Në fund të 5 vjeçarit të zbatimit të planit, bashkia arrin të mbledhë tarifën e pastrimit në masën 100% nga të gjithë konsumatorët
	<i>E2.1 Kosto e njësi (lek/ton)</i>	9,921				
	<i>E2.2 Kosto për banorë (lek/banorë)</i>	2,964				
	<i>E3 Transparenca në sistemin e faturimit</i>	Mesatar	- Hartimi dhe miratimi i një sistemi të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit - Hartimi i një strategjie gjithëpërfshirëse për informimin e komunitetit	Bashkia Sarandë ka një sistem të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit Konsumatori merr rregullisht faturë mujore ku përcaktohet tarifa e pastrimit Bashkia ka hartuar dhe miratuar një strategji për informimin e komunitetit për çështjet e menaxhimit të mbetjeve	2021-2022	Bashkia Sarandë ka një sistem të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit Konsumatori merr rregullisht faturë mujore ku përcaktohet tarifa e pastrimit Bashkia ka hartuar dhe miratuar një strategji për informimin e komunitetit për çështjet e

						menaxhimit të mbetjeve
Qëndrueshmëria institucionale	E4 Vlerësimi i rolit të bashkisë	0%	Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator lokal për menaxhimin e integruar të mbetjeve urbane: - Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve - Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbetjeve - Adoptimi i modelit të dldp-së, miratuar me VKM për llogaritjen e kostos dhe tarifave - Përmirësimi i sistemit të klientëve dhe rifreskimi databasë - Ngritja e sistemit të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në territorin e bashkisë - Ngritja e kapaciteteve të stafit teknik të shërbimeve publike për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	Bashkia miraton në Këshill Bashkiak Planin Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve Bashkia harton dhe miraton rregulloren për shërbimet e menaxhimit të mbetjeve Modeli i llogaritjes së kostos sipas VKM 319/2018 bëhet pjesë e procedurave të bashkisë për llogaritjen vjetore të kostos së shërbimit të mbetjeve Databaza e klientëve rifreskohet çdo vit dhe planifikimi i tarifës së pastrimit bazohet në databazën e rifreskuar Sistemi i monitorimit të shërbimit është ngritur dhe zbatohet rregullisht Stafi teknik i bashkisë ka kapacitetet e nevojshme për menaxhimin e shërbimit në të gjitha aspektet (teknike dhe financiare)	2021-2022	Bashkia miraton në Këshill Bashkiak Planin Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve Bashkia harton dhe miraton rregulloren për shërbimet e menaxhimit të mbetjeve Modeli i llogaritjes së kostos sipas VKM 319/2018 bëhet pjesë e procedurave të bashkisë për llogaritjen vjetore të kostos së shërbimit të mbetjeve Databaza e klientëve rifreskohet çdo vit dhe planifikimi i tarifës së pastrimit bazohet në databazën e rifreskuar Sistemi i monitorimit të shërbimit është ngritur dhe zbatohet rregullisht Stafi teknik i bashkisë ka kapacitetet e nevojshme për menaxhimin e shërbimit në të gjitha aspektet (teknike dhe financiare)

4.2.1 Rryma e mbetjeve, objekti i planit

Sipas legjislacionit në fuqi⁷, ky plan do të fokusohet në rrymën e mbetjeve bashkiake (urbane) për të cilën Bashkia Sarandë është drejtpërdrejt apo pjesërisht përgjegjëse:

Sipas përbërjes dhe mënyrës së menaxhimit të mbetjeve, mbetjet bashkiake do të klasifikohen në:

- **Mbetje urbane** (mbetje shtëpiake, ushqime, bimë, të riciklueshme, të dekompozuar, etj.), dhe
- **Mbetje të veçanta urbane** (mbetje nga ndërtimet dhe prishjet, voluminoze, pajisje elektrike dhe mobiljesh, etj.) që prodhohen nga familjet apo njësitë tregtare;
- **Mbetje të rrezikshme** që prodhohen brenda territorit të bashkisë nga banorë të përhershëm apo të përkohshëm.

Sipas burimit të gjenerimit mbetjet urbane (bashkiake) klasifikohen në dy rryma:

- Mbetjet e gjeneruara nga familjet (MF)
- Mbetjet e gjeneruara nga bizneset dhe industritë (MB), ku përbërja e mbetjeve nuk ndryshon nga karakteristikat e mbetjeve urbane

Ndërkohë, rryma të tjera të mbetjeve klasifikohen si mbetje masive (voluminoze), mbetje nga ndërtimet dhe prishjet (inerte), mbetje nga kopshtet që prodhohen në familje dhe që quhen 'mbetje të veçanta' për të cilat njësia vendore duhet t'i ofrojë e vetme ose në bashkëpunim alternativa të përshtatshme për grumbullimin dhe transportin e tyre, megjithëse largimi i tyre është përgjegjësi direkte e prodhuesit.

4.2.2 Zona e Administrimit të Mbetjeve (ZAM) dhe përfituesit e shërbimit të pastrimit

Në funksion të organizimit më të mirë të shërbimeve dhe eficiencës së sistemit që do të propozohet, zonat e mbetjeve ose zona brenda kufijve administrativë të bashkisë do ndahet në nën-zona mbetjesh që kanë diferenca në lidhje me tipologjinë urbane, infrastrukturën rrugore apo llojin e konsumatorëve. Për këtë qëllim, zona e mbetjeve ndahet në këto nënzona:

1. **Nën-zona e parë:** Në këtë nën-zonë do të kategorizojmë zonat me dendësi të lartë popullsie si dhe zonat me tipare të ngjashme me zonat urbane. Referuar metodologjisë të VKM 319/2018 për koston dhe tarifën e mbetjeve, për këtë zonë do të konsiderojmë kryerjen e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve çdo ditë (7 ditë/javë). PGM do të jenë të shpërndara në mënyrë uniforme kryesisht çdo 50-100m nga njëri-tjetri. Në rastin e Bashkisë Sarandë, qyteti i Sarandës dhe zona e Ksamilit gjatë sezonit turistik, klasifikohen si zona të mirëfillta urbane.
2. **Nën-zona e dytë:** kjo nën-zonë do të kategorizohet nga pjesë të territorit me tipare sub-urbane. Konkretisht në këtë zonë do të përfshijmë NJA Sarandë (periferitë e saja) fshatrat Gjashtë, Metoq, Cukë, Shelegar, Berdenesh dhe NJA Ksamil me fshatin Manastir. Ndryshe

⁷ Ligji nr.10463, datë 22.09.2011, amenduar me ligjin nr.156, datë 10.10.2013

kjo zonë mund të konsiderohet edhe si zonë semi-urbane, ku distancat e PGM-ve mund të jenë 150-200 m në distancë.

4.3 Shërbimet e menaxhimit të mbetjeve

Në këtë plan 5 vjeçar, Bashkia Sarandë parashikon tre shërbime kryesore të menaxhimit të mbetjeve, të cilat konsistojnë në:

- i) Shërbimi i pastrimi, grumbullimit, transportit i mbetjeve mikse urbane;
- ii) Trajtimi i mbetjeve në Landfill sanitar / Depozitimi i mbetjeve në Landfillin e Bajkaj;
- iii) Shërbimi i ndarjes së mbetjeve në burim dhe trajtimi i veçuar i mbetjeve, riciklim dhe kompostim.

Këto shërbime shpjegohen shkurtimisht më poshtë dhe përfshihen në **dy skenarët** kryesorë të ndërtuar për organizimin e shërbimit në territorin e bashkisë për periudhën 2021-2025.

4.3.1 Shërbimet e pastrimit të rrugëve

Organizimi i shërbimeve të pastrimit merr në konsideratë nevojat për pastrimin e rrugëve dhe shkallën e ndotjes ditore nga mbetjet, apo brenda një periudhe të caktuar ditësh. Për këtë qëllim propozimi i frekuencave për secilën kategori rrugësh duhet të jetë objekt i një vlerësimi të vazhdueshëm deri në përcaktimin përfundimtar në specifikime teknike të mundshme në rast se ky shërbim do të kontraktohet në të ardhmen.

Një element shumë i rëndësishëm në organizimin e shërbimeve të pastrimit të rrugëve është edhe kategorizimi i rrugëve në funksion të rëndësisë si më poshtë:

1. **Kategoria e Parë:** (përfshin rrugët kryesore dhe rrugët tregtare) nevojitet shërbimi ditor i fshirjes; është më i parapëlqyer pastrimi me makinë teknologjike i akseve kryesore (kur është e mundshme dhe ka efektivitet), por dhe mirëmbajtja e tyre gjatë ditës, vendosja dhe pastrimi ditor i koshave rrugore, si dhe shërbimi i larjes gjatë verës, i cili mund të kombinohet me makinën teknologjike që kryen edhe fshirjen edhe larjen;
2. **Kategoria e dytë:** (rrugët kryesore me aktivitet të ulët komercial dhe me densitet të ulët kalimtar) fshirja manuale e rrugëve është e nevojshme të kryhet çdo ditë të javës.
3. **Kategoria e tretë:** (sistem rrugor periferik në zona me dendësi të ulët urbane, apo në zona me infrastrukturë jo të rregullt dhe rrugë të paasfaltuara) është i nevojshëm një shërbim mujor pastrimi (fshirje ose thjesht mbledhje mbetjesh dhe hedhurinash).

4.3.2 Grumbullimi, transporti i mbetjeve mikes urbane

Në parashikimin e shërbimeve të grumbullimit dhe transportit, fokus do të vihet dhe në parimin për parandalimin e ndotjes. Cilësia dhe kostot e shërbimit të mbledhjes dhe largimit të mbetjeve urbane lidhen drejtpërdrejtë me mënyrën se si konsumatorët i hedhin mbetjet, përdorin PGM, respektojnë oraret e përcaktuara dhe zbatojnë rregullat lokale për menaxhimin e mbetjeve. Në këtë aspekt, bashkia duhet të plotësojë kuadrin e saj rregullator nëpërmjet:

- Hartimit të një rregulloreje vendore / rishikimit për menaxhimin e mbetjeve, ku do të përcaktohen procedurat, protokollet e punës, parashikimet se çfarë do të ndodhë në rast avarish apo

aksidentesh në punë, të drejtat dhe detyrimet e të gjitha grupeve të interesit të përfshira në menaxhimin e mbetjeve si dhe gjobat përkatëse në rast të shkeljeve të evidentuara. Si parakusht, bashkia duhet të caktojë një grup pune për monitorimin dhe për të vënë në zbatim këto rregulla.

- Parandalimin e hedhjes së paligjshme dhe derdhjen e mbetjeve jashtë kontenierëve. Kjo duhet të sjellë në vëmendje rëndësinë kryesore që kanë fushatat e ndërgjegjësimit dhe programet e edukimit.
- Marrëveshje me gjeneruesit e mëdhenj, për të përcaktuar përgjegjësitë dhe detyrimet e secilës palë, ku rekomandohet vendosja e orareve në ditë dhe orë të caktuara për dorëzimin e mbetjeve nga gjeneruesi në pikat e caktuara nga bashkia, ose grumbullimi i tyre nga bashkia, në sajë të një kontrate të veçantë, në pikat e gjenerimit të tyre.

Ndërkohë elemente të tjerë që kanë të bëjnë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve, që duhet të merren në konsideratë gjatë planifikimit të shërbimit në territorin e bashkisë, janë si më poshtë:

- Orare pune efektive dhe të përshtatshme:** Për të operuar sipas nevojave të pastërtisë dhe në mënyrë të efektshme dhe me kosto të ulët, duhet të hartohet një program efektiv dhe të përshtatshëm pune. Ky program duhet të marrë parasysh ndryshimet ditore, javore dhe mujore në lidhje me numrin e banorëve dhe veprimtarive tregtare.
- Numri i duhur i kontenierëve:** Për të ofruar një shërbim të efektshëm dhe me kosto të ulët, duhet të sigurohet numri i duhur i kontenierëve apo koshave dhe rregullsinë e mbledhjes së mbetjeve.
- Itenerar efektiv për mbledhjen e mbetjeve:** Përcaktimi i saktë i itinerarit për makinat e mbetjeve do të ulë koston duke pakësuar forcat që shpenzohen për mbledhjen e mbetjeve. Rekomandohet verifikimi i përputhshmërisë me parimet e efektshmërisë së itinerarit të grumbullimit të mbetjeve si dhe të kohës efektive me metodën (MTM – Metodës së Matjes së Kohës).
- Rritja e rendimentit në punë:** Bashkia do të punojë në gjetjen e mekanizmave për të përmirësuar punën duke rritur rendimentin. Masat që mund të ndërmerren për të rritur moralin, përfshijnë përmirësimin e kushteve të përgjithshme të punës, pajisja me uniformë, stimujt për punë të mirë, trajnimi dhe forcimi i punës në grup.
- Mirëmbajtja e përshtatshme e kontenierëve dhe makinave të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve:** Mirëmbajtja dhe riparimi i specializuar i makinave dhe pajisjeve janë çështje të rëndësishme për shërbimin e mbledhjes së mbetjeve. Pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo kontraktohet një kompani private, bashkia duhet të parashikojë mirëmbajtjen e duhur dhe standardet e riparimit që duhet të vihen në zbatim.

Aspektete teknike

Bashkia Sarandë është e motivuar dhe e angazhuar të përmirësojë gjendjen aktuale, duke synuar si përmirësimin e nivelit aktual të ofrimi të shërbimit në lidhje me cilësinë, efikasitetin dhe efektshmërinë, por gjithashtu të krijojë një bazë të qëndrueshme mbi të cilën do të mbështeten iniciativat lokale dhe rajonale për minimizimin e mbetjeve.

Duke kaluar në një përjasje teknike, ekzistojnë mënyra të ndryshme për grumbullimin, ruajtjen dhe transportin e mbetjeve në funksion të kategorive të konsumatorëve dhe tipologjisë urbane të zonave të banuara. Sipas legjislacionit në fuqi dhe tipologjisë së zbatuar më së shumti për mbledhjen e mbetjeve, bashkia është direkt përgjegjëse për të mbledhur “mbetjet urbane”, sipas përcaktimeve të dokumentave ligjore dhe të këtij plani.

Mbetje të tjera që ndryshojnë në përmbajtje (përbërje) nga mbetjet urbane duhet të grumbullohen në mënyrë të veçantë sipas parimit “të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit”. Për rrymat e tjera të mbetjeve “të veçanta” që gjenerohen nga banorët dhe bizneset do të ngrihen skema përkatëse për grumbullimin e tyre në mënyrë të diferencuar nga vetë bashkia ose nga biznesi ose në bashkëpunim.

Infrastruktura për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve

Në lidhje me përcaktimin e infrastrukturës së nevojshme për zbatimin e skemës së përbashkët për grumbullimin e mbetjeve, duke marrë në konsideratë numrin e përllogaritur të popullsisë dhe qëllimit për mbulimin e të gjithë territorit të bashkisë më shërbim, u realizua analiza për llogaritjen e infrastrukturës së nevojshme: kontenierë dhe makina teknologjike. Për këtë arsye bashkia është e interesuar të kuptojë të dy skenarët e infrastrukturës për grumbullimin e mbetjeve, në sajë të zhvillimeve që do të ndodhin në bashki. Ndërkohë bazuar në sasinë e mbetjeve të gjeneruara, frekuencës së ofrimit të shërbimit, dhe eksperiencës mjetet më të përshtatshme teknologjike janë 10ton, 12ton dhe 4ton, në varësi të territorit specifik, pasi ka zona të cilat kanë rrugë shumë të ngushta duke vështirësuar punën dhe procesin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve.

4.3.3 Trajtimi i mbetjeve në Landfill sanitar / Depozitimi i mbetjeve në Landfillin e Bajkajt

Sipas ligjit për vetqeverisjen vendore, njësitë vendore kanë si funksion shërbimet e menaxhimit të mbetjeve (grumbullim, transport dhe trajtim final të tyre). Bashkia Sarandë është pjesë e zonës së mbetjeve Vlora-Jug dhe që prej vitit 2016 depoziton mbetjet në Landfill Sanitar në Bajkaj. Bazuar në kontratën aktuale Bashkia do të vijojë të depozitojë/trajtojë mbetjet e saj në standartin më të lartë në vend. Tarifa e trajtimit është 22 \$/ton.

4.3.4 Shërbimi i ndarjes së mbetjeve në burim dhe trajtimi i veçantë i mbetjeve, riciklim dhe kompostimi

Strategjia ka përcaktuar indikatorë specifikë në lidhje me sasinë e mbetjeve që duhet të trajtohen në mënyrë të veçantë (riciklim, kompostim) sipas afateve kohore deri në vitin 2035⁸:

Përkatësisht:

- *Mbetjet nga paketimet*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të rikuperohen jo më pak se 10% e peshës totale të mbetjeve*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të riciklohen:*
 - *Jo më pak se 10% e peshës totale të letrës dhe kartonit*
 - *Jo më pak se 6% e peshës totale të plastikës*
 - *Jo më pak se 10% e peshës totale të qelqit*
 - *Jo më pak se 5% e peshës totale të mbetjeve nga druri*
- *Mbetjet e biodegradueshme*
 - *Deri në vitin 2025 duhet të reduktohen 75% e nivelit të vitit 2016*

⁸ Këtu kemi hedhur objektivat kombëtare deri në vitin 2025 (harku kohor i zbatimit të planit)

Ndërkohë, sipas VKM nr. 418, datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e ndarë të mbetjeve në burim", janë përcaktuar disa objektiva, të cilat duhet të plotësohen nga NJQV-të deri në vitin 2020, ku konkretisht:

- NJQV-të deri në fund të vitit 2018, duhet të grumbulloheshin në mënyrë të diferencuar, të paktën mbetje të letrës, metalit, plastikës dhe qelqit;
- Brenda vitit 2020, ato duhet të arrijnë normën e riciklimit me 50% të sasisë së mbetjeve të vitit 2014;
- Brenda vitit 2020, sasia e mbetjeve që duhet të shkonin në impiant duhet të ishte 45% e sasisë së mbetjeve që prodhohen, dhe pjesa tjetër duhet të shkojë për riciklim, kompostim apo për rikuperim me energji.

Pavarësisht mungesës së eksperiencës së autoriteteve lokale dhe operatorëve të mbetjeve si dhe vetë komunitetit për të ndarë mbetjet, Bashkia ka punuar dhe planifikon krijimin e skemave të ndarjes së mbetjeve në burim për mbetjet e thata në zonën pilot dhe veçanërisht të mbetjeve të kompostueshme, të cilat do të përpunohen në impiantin e kompostimit i ndërtuar në mars 2021.

I gjithë sistemi i ndarjes përbëhet nga dy komponentë: sistemi parësor i ndarjes dhe sistemi dytësor i ndarjes.

- **Sistemi parësor i ndarjes:** Njihet gjerësisht si ndarja në burim dhe jep rezultatin më të mirë të ndarjes. Ndarja në burim i referohet ndarjes së materialeve të riciklueshme dhe të ripërdorshme në pikën e prodhimit të tyre.
- **Sistemi dytësor i ndarjes,** nënkupton ndarjen e tyre në PGM (Pikat e Grumbullimit të Mbetjeve) publike të grumbullimit të tyre.

Sistemi parësor – Skema e ndarjes individuale: Sistemi i mbledhjes individuale nga familjet dhe bizneset përbën bazën për ngritjen e sistemit të ndarjes së mbetjeve. Duhet theksuar se sistemi i ndarjes në burim duket më i preferueshëm sesa sistemi i ndarjes së mbetjeve në rrugë. Nga kjo pikëpamje, angazhimi i drejtpërdrejtë i përfaqësuesve të bizneseve apo familjeve siguron më shumë ndërgjegjshmëri, efektivitet dhe mundësi financimi sesa sistemi i hapur mbi të cilin mbështetet skema e përbashkët.

Ndarja në burim mund të jetë më praktike dhe e efektshme **për biznesin dhe industrinë**, ku duhet të mundësohet shërbimi individual i grumbullimit të mbetjeve. Koshat për ndarjen e mbetjeve në burim do të vendosen në çdo njësi të madhe biznesi apo institucion shtetëror, duke ndjekur të njëjtën teknologji si sistemi i mbledhjes individuale. Sistemi duhet të jetë sa më i thjeshtë duke synuar vetëm ato mbetje apo komponentë që mund të riciklohen. Për këtë arsye, sistemi me 3 kontenierë të vegjël duket më i favorshëm se të tjerët. Kjo nënkupton caktimin e një kodi me ngjyra për alternativën me 3 kontenierë që konsumatorët ta kenë parasysh, kur vendosin të depozitojnë mbetjet aty. Ngjyrat duhet të përcaktohen qartësisht që në fillim:

Kodi i ngjyrave për katër kontenierët e vegjël nënkupton:

1. Në kontenierin me **ngjyrë blu** do të depozitohen mbetjet **si letër dhe karton**
2. Në kontenierin me **ngjyrë të gjelbër** do të depozitohen **kanaçet metalike dhe mbetjet plastike**
3. Në kontenierin me **ngjyrë të zezë/kafe** do të depozitohen **mbetje të tjera/mikse**.

Ky konfigurim i kontenerëve mund të aplikohet në biznese, ose në institucione publike, siç janë shkollat. Vendimi për ngjyrën dhe llojet e mbetjeve që shkojnë në koshat respektivë mund të rishikohet dhe vendoset përfundimisht dhe me një urdhër të veçantë të Bashkisë, sapo mundësitë teknike dhe njerëzore të jenë të arritshme.

Sistemi dytësor: Skema e përbashkët për ndarjen e mbetjeve (qendrat e riciklimit): Përdorimi i sistemit aktual të grumbullimit të mbetjeve urbane shërben si një bazë për të vënë në funksionim dhe prezantuar sistemin e mbledhjes së diferencuar të tyre. Kjo mënyrë mund të jetë praktike vetëm kur qytetarët dhe bizneset janë mësuar me këtë lloj sistemi dhe do të mund të përshtaten më mirë. Kjo metodë është e preferueshme kryesisht në qytete të mëdha, ku është i pamundur krijimi i sistemeve individuale për ndarjen e mbetjeve dhe blloqet e banimit janë kolektive.

Sektori informal (grumbulluesit e pa-formalizuar) luan një rol të rëndësishëm në rikuperimin e materialit të riciklueshëm. Ky sektor sjell mjaft dobi në sektorin e menaxhimit të mbetjeve, si: i) ul mesatarisht deri 15-30% sasinë e mbetjeve që depozitohen në landfill/fushë depozitimi; ii) Ul koston e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbetjeve; iii) Është burim të ardhurash për rreth 2% të popullsisë së zonave të varfra; iv) Sipas shifrave nga literatura e huaj llogaritet që çdo ton mbetje e riciklueshme e grumbulluar është e barabartë me një vend pune.

Ashtu si hierarkia e menaxhimit të mbetjeve, edhe menaxhimi i mbetjeve të riciklueshme duhet të mbështetet në një hierarki të ngjashme, ku objektivi kryesor është parandalimi sa më shumë i gjenerimit të mbetjeve:

- i. Ripërdorimi i mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më shumë)
- ii. Grumbullimi i mbetjeve të riciklueshme nga tregtarët
- iii. Mbledhësit formalë të mbetjeve të riciklueshme
- iv. Grumbulluesit fillestarë të mbetjeve të riciklueshme
- v. Mbledhësit informalë të mbetjeve të riciklueshme (prioritarizohet më pak)

Bashkia Sarandë është përfituese e mbështetjes së Qeverisë Gjermane zbatuar nga GIZ Shqipëri dhe me anë të kësaj ndihme ka ngritur një skemë të grumbullimit të veçuar të mbetjeve (maj 2021) në qytetin e Sarandës dhe Ksamilit e ndërtuar me kosha të veçuar në biznese, hapësira publike dhe shkolla. Grumbullimi i këtyre mbetjeve bëhet me anë të një skeme funksionale dhe grumbullimin e përgatitjen e tyre për treg në Qendrën e Grumbullimit të Materialit të Riciklueshëm në Vulloder.

Mbështetja e vazhdueshme e kësaj skeme dhe shtrirja e saj në një territor gjithnjë e më të madh pritet të ulë një sasi drej në 600 ton mbetje në vit dhe shitjes së saj në tregun e riciklimit. Kjo do të krijojë një kulturë të re të menaxhimit të mbetjeve sipas parimeve të ekonomisë qarkulluese, do të angazhojë më shumë bizneset dhe qytetarët në menaxhim më modern të mbetjeve, të mbajë pastër qytetin, të edukojë qytetarët dhe turistët dhe të krijojë një imazh shumë të mirë turistik për Bashkinë.

4.4 Menaxhimi i mbetjeve voluminoze dhe ndërtimore

Sipas kuadrit ligjor në fuqi për administrimin e mbetjeve (VKM nr.575, datë 24.6.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte”) është përgjegjësia e prodhuesit (familje, biznes apo industri) që të largojë dhe transportojë mbetjet inerte (mbetjet nga ndërtimi dhe prishjet), ndërtimore apo voluminoze që mund të gjenerojë nga aktiviteti që kryen për në vendet e përcaktuara nga bashkia për këtë qëllim.

Bashkia Sarandë me anë të një vendimi të këshillit bashkiak, ka përcaktuar përdorimin e ish venddepozitimit në Volloder si pikë për t’u përdorur për mbetjet inerte.

Figura 8 Pika e grumbullimit të mbetjeve inerte në Volloder në bashkinë Sarandë

5 SKEMA E SHËRBIMIT TË MENAXHIMIT TË MBETJEVE

Ndërtimi i skemës për organizimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve në Bashkinë Sarandë, bazohet në objektivin kryesor të bashkisë për të ndërmarrë hapat për arritjen e një standarti të mirë të ofrimit të shërbimit.

Më poshtë paraqiten skema kryesore dhe ajo pilote si pjesë përbërëse për grumbullimin e veçuar të mbetjeve të riciklueshme.

Skemat e hartuar synojnë, në nivele të caktuara, ofrimin e një shërbimi me standarde sa më të larta, me kosto optimale dhe të përballueshme nga taksa paguesit, për të synuar mbulimin e plotë të kostos së shërbimit. Qëllimi i bashkisë është të rrisë cilësinë e shërbimit në sajë të përmirësimit të infrastrukturës dhe diversifikimin e shërbimeve që ajo ofron. Për secilin nga skenarët është bërë llogaritja e kostos sipas modelit të miratuar me VKM nr. 319, datë 31.5.2018 “Për Miratimin e Masave për Kostot e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve”. Formulimi i skemave është realizuar bazuar në konsideratat më poshtë:

Skema kryesore (1)	Skema pilote (1a)
do të synojë mbulimin e 100% të territorit me shërbim dhe depozitimin e mbetjeve në impiante inxhinierike ose në venddepozitime të kontrolluara , të pajisur me leje të posaçme. <i>Në këtë skemë do të analizohet përqindja e territorit për shtrirjen e shërbimit, rritja e kostos dhe e nivelit të tarifave kundrejt skemës bazë si dhe planifikimi i rritjes së nivelit të tarifave gjatë 5 vjeçarit të zbatimit të planit si dhe programi i monitorimit dhe informimit të komunitetit.</i>	do të synojë ngritjen e një skeme pilot të grumbullimit të materialeve të riciklueshme si pjesë integrale e skemës së përgjithshme (Skema 1) e fokusuar në qytetin e Sarandës me synim shtrirje të mëtejshme. Kjo skemë jep fillesat e futjes së një shërbimi modern për bashkinë dhe integron skemën e ndarjes në burim për njësitë e caktuara dhe Qendrën e Grumbullimit të Materialit të Riciklueshëm në Volloder

Duke marrë parasysh demografinë, gjeografinë, gjenerimin e mbetjeve dhe aspektet e tjera teknike, **ofrimi i shërbimeve është i organizuar në katër zona plus zonën pilote**. Siç tregohet në tabelën më poshtë, NjA e Sarandës është e ndarë në tre nën zona: i) qyteti i Sarandës; ii) qyteti i Sarandës vetëm në rrugicat e ngushta; iii) Ksamil; iv) Zonë ekstra turistike gjatë verës; v) Zona e riciklimit.

5.1 Skema I - Shtrirja e shërbimit në të gjithë territorin urban/rural dhe dërgimi i mbetjeve në Landfillin Sanitar në Bajkaj

5.1.1 Shërbimet që do të përfshihen në këtë skemë

Në këtë skemë Bashkia do të synojë të mbulojë 100% zonën urbane në NjA të Sarandë, si dhe shtrirjen e shërbimit në 90% të territorit rural. Shtrirja e shërbimit në pothuajse 100% të territorit të

bashkisë do të synojë që niveli i pastërtisë nga depozitimet e paligjshme të mbetjeve të reduktohet. Gjithashtu në lidhje me depozitim të mbetjeve në impiante të kontrolluara, në Bashkinë Sarandë tashmë ky objektivi është i pëmbushur, pasi mbetjet, transportohen në Landfillin e Bajkajt. Në llogaritjet e planit do të parashikohet edhe infrastruktura për grumbullimin e mbetjeve me kontenierë 1.1m³ dhe mjetet përkatëse teknologjike.

Skema kryesore propozon ndarjen në katër zona shërbimi të Bashkisë Sarandë, sipas mjeteve, të cilat ofrojnë shërbimin dhe periudhës së vitit kur ofrohet shërbimi. Kjo ndarje do të bëhet bazuar në tipologjinë urbane, numrin e popullsisë dhe bizneseve që kërkojnë shërbim, infrastrukturës dhe sasisë të mbetjeve të gjeneruara dhe llojin e shërbimit të kërkuar. Duke marrë parasysh këto faktorë, u vlerësua kjo ndarje:

Tabela 15 Nën zonat e mbetjeve në Bashkinë Sarandë

Zonat		Përshkrimi	Ditët
Skema 1	Zona 1 - Saranda z1	Qyteti i Sarandës (jo rrugët e ngushta)	365 ditë me shërbim
	Zona 2 - Saranda z2	Qyteti i Sarandës (rrugët e ngushta)	365 ditë me shërbim
	Zone 3 - Ksamil	Ksamil +Saranda zona suburbane në jug	365 ditë me shërbim
	Zona – zona turistike ekstra	Ekstra kosto për turistët	120 ditë me shërbim
	Zona Riciklimi	Biznese +Supermarket	104 ditë me shërbim
Skema pilot 1a			

5.1.2 Të dhënat teknike në lidhje me ofrimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve

Riorganizimi i shërbimit, tashmë në 4 zona sjell edhe ndryshime në lidhje me infrastrukturën e nevojshme për ofrimin e shërbimit, investimet për kontenierë apo mjete dhe frekuencat e ofrimit të shërbimit. Në tabelën më poshtë jepet një përmbledhje në lidhje me infrastrukturën e nevojshme dhe të dhënat teknike për zonat e këtij skenari:

Tabela 16 Të dhënat teknike për Skemën kryesore të menaxhimit të mbetjeve

Përbërja	Infrastruktura		Të dhënat teknike		
	Mjetet	Kontenierë	Norma e gjenerimit	Frekuenca	Sasia vjetore e mbetjeve
					ton/vit
Zona 1 – Saranda (qyteti)	1 mjet 10 ton	161 kontenierë	0.65 kg/eqv. banorë/ditë	7 ditë/javë	4,605
Zona 2 - Saranda (rrugët e ngushta)	1 mjet 4 ton	25 kontenierë	0.65 kg/eqv. banorë/ditë	7 ditë/javë	234
Zone 3 – Ksamil	1 mjet 12 ton	65 kontenierë	0.45 kg/eqv. banorë/ditë	7 ditë/javë	1,287
Zone 4 - shërbim për serzionin turistik	1 mjet 10 ton	141 kontenierë	0.65 kg/eqv. banorë/ditë	7 ditë/javë	3,978

Totali

10,104

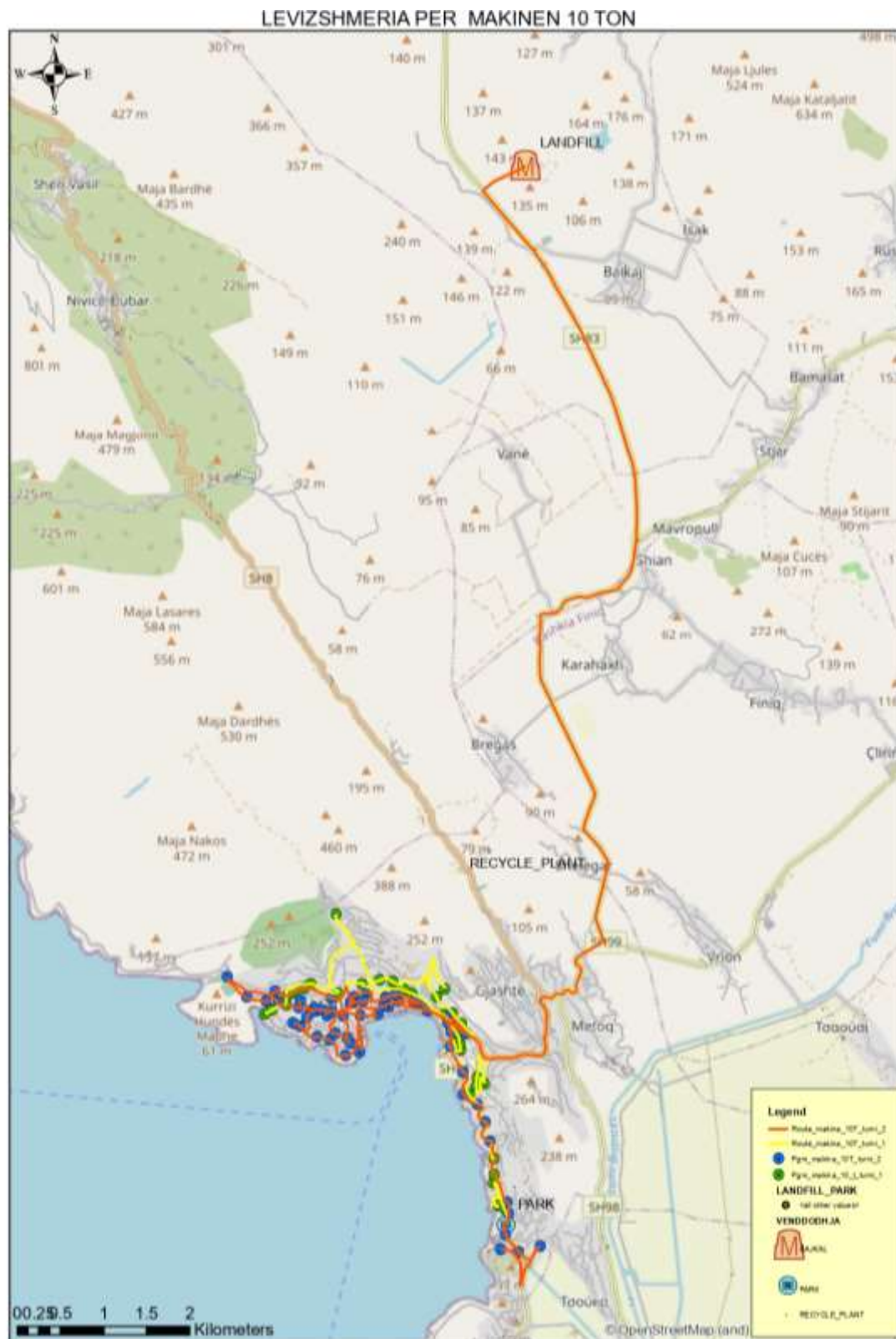
Në këtë përlllogaritje, pavarësisht se për qytetin e Sarandës norma është deklarua më e lartë, bazuar në depozitimin e mbetjeve në Bajkaj është bërë një optimizim i normës së gjenerimit sipas matjes reale në landfill.

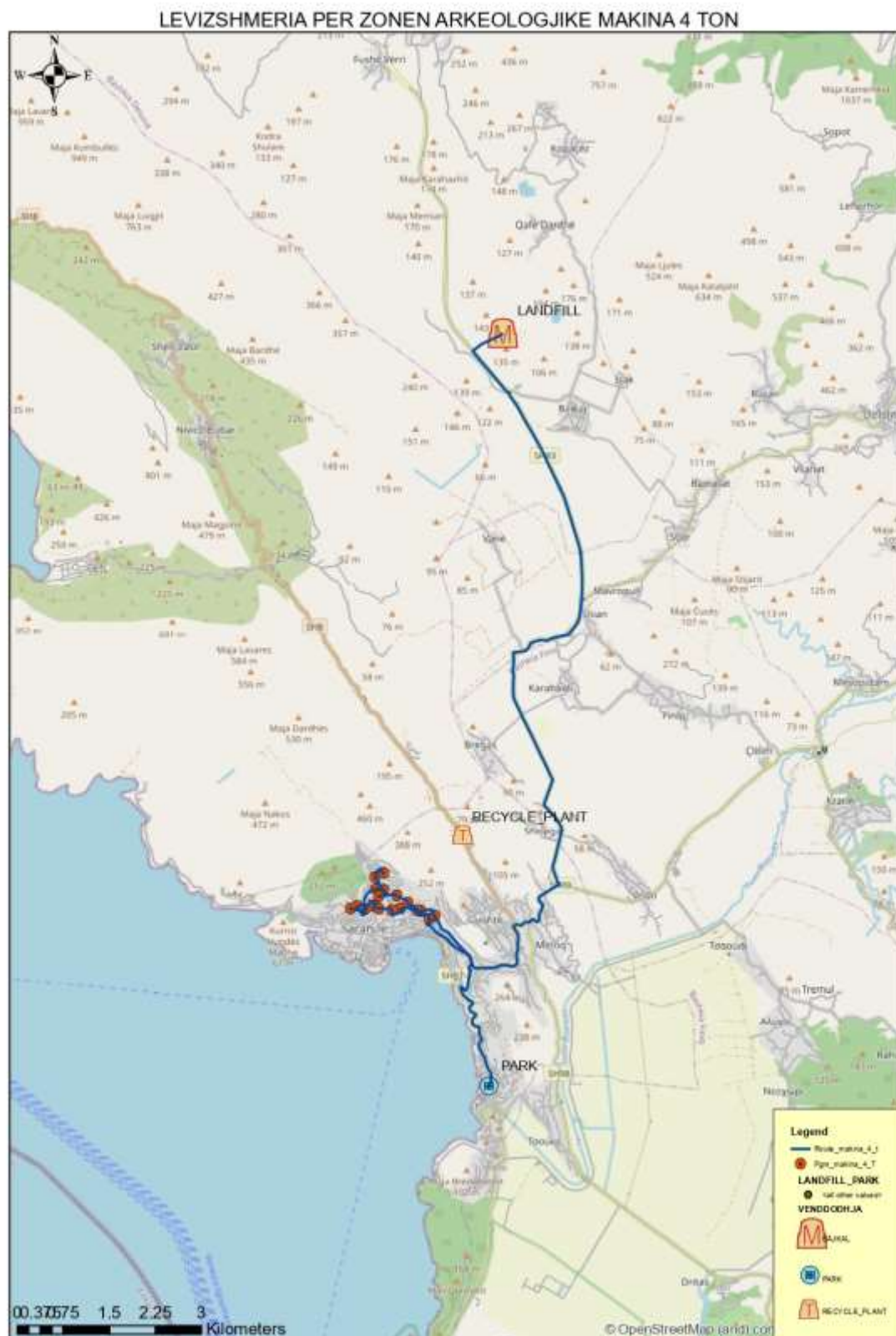
Megjithatë, sasia totale e gjeneruar me atë të depozituar mund të mos jetë gjithmonë e njëjtë, pasi fenomene të depozitimit informal, flakjes së mbetjeve dhe eficiencës së ulët në grumbullim vihen re dhe në Sarandë si kudo në Shqipëri. Për këtë, një vëzhgim dhe monitorim më i saktë i terrenit do të çojë në saktësim të vazhdueshëm të situatës dhe në rast të depozitimit të pakontrolluar të merren masa përkatëse.

5.1.3 Rrugëtimi i mjeteve për Skemën kryesore

Rrugëtimi i mjeteve për këtë skenar nga pika e nisjet për në pikën fundorë që është landfilli në Bajkaj janë kryer me sistemin GPS bazuar në sistemin e rrugëve aktuale dhe në pikat e grumbullimit të mbetjeve të hedhura në hartë. Bazuar në të dhënat në lidhje me pikën e nisjes, vendndodhjen e PGM, sistemit të rrugëve aktuale dhe pikën fundore (landfilli i Bajkajt), sistemi përlllogarit gjurmën se ku duhet të kalojë mjeti sipas rradhës të grumbullimit të PGM (në hartë kjo rradhë tregohet me numrat rendor në secilën PGM). Në hartat më poshtë paraqitet rrugëtimi në zonë urbane (7 ditë në javë), në zonën semi-urbane (grumbullim mix):

5.1.4 A. Grumbullimi në Zonë Urbane

5.1.5 B. Grumbullimi në Zonë Semi Urbane

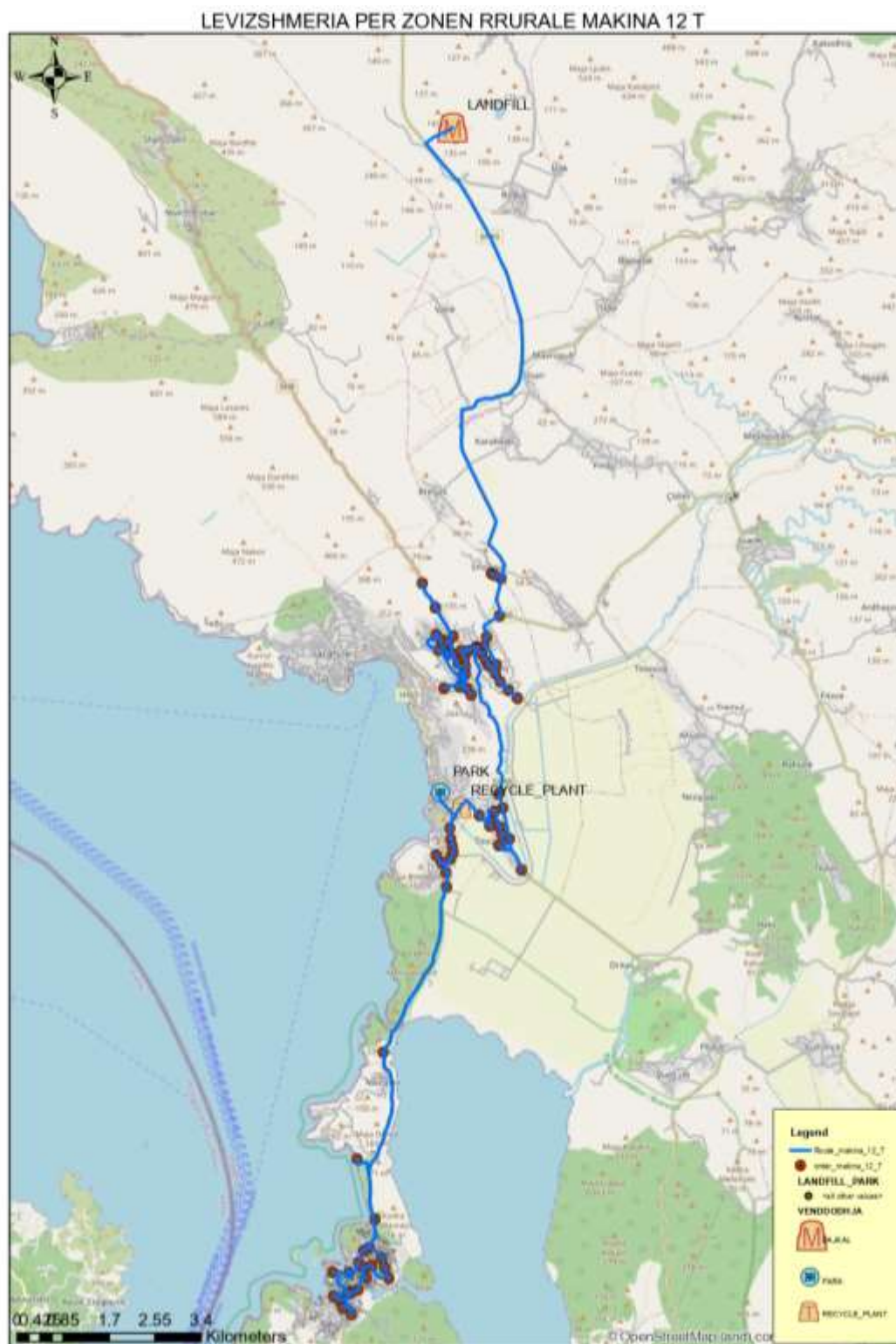

Figura 9 Rrugëtimet e mjeteve për skemën kryesore

5.1.6 Llogaritja e kostos së shërbimit për Skemën kryesore

Llogaritjet e kostove për këtë skemë janë kryer sipas VKM nr.319, datë 31.5.2018 “Për miratimin e masave për kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve” duke e përshtatur sistemin në rastin e Bashkisë Sarandë. Në sistem janë hedhur të dhënat teknike të përmendura më lart dhe për secilën nga tre zonat e mbetjeve është llogaritur kosto e shërbimit siç tregohet në tabelat përmbledhëse më poshtë për të katër zonat, me zërat përkatëse të shërbimeve të mbetjeve:

Zona 1: Qyteti i Sarandës

Kostot totale Z1 - Qyteti i Sarandës – grumbullimi mix	
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	
Kosto totale operacionale [LEK/vit]	21,754,912 Lek
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim + kostot administrative etj.)	
Kostot administrative [% e kostove totale]	3%
Kostot administrative për grumbullimin e taksave [% e kostove totale]	15%
Kostot administrative për fushatat e ndërgjegjësimit publik [% e kostove totale]	3%
Kostot totale administrative [LEK/vit]	4,568,531Lek
Kosto për shpenzime pastrimi e të tjera [% e kostove totale]	4%
Totali për shpenzime pastrimi e të tjera [LEK/vit]	870,196 Lek
Kostot totale operacionale + administrative [LEK/vit]	27,193,640 Lek
Kostot totale për ton mbetje (cikël i plotë) [LEK/t]	5,905 Lek
Kostot totale për banor mbetje në vit (cikël i plotë) [LEK/ban./vit]	1,401 Lek

Tabela 17 Kosto skema kryesore – Qyteti Sarandë

Kostot totale Z2 - Saranda zonat e ngushta – grumbullimi me kontenierë	
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	
Kosto totale operacionale [LEK/vit]	3,658,591 Lek
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim + kostot administrative dhe fitim neto)	
Kostot administrative [% e kostove totale]	3%
Kostot administrative për grumbullimin e taksave [% e kostove totale]	15%
Kostot administrative për fushatat e ndërgjegjësimit publik [% e kostove totale]	3%
Kostot totale administrative [LEK/vit]	768,304Lek
Kosto për shpenzime pastrimi e të tjera [% e kostove totale]	4%
Totali për shpenzime pastrimi e të tjera [LEK/vit]	146,344 Lek

Kostot totale operacionale + administrative [LEK/vit]	4,573,239 Lek
Kostot totale për ton mbetje (cikël i plotë) [LEK/t]	19,544 Lek
Kostot totale për banor mbetje në vit (cikël i plotë) [LEK/ban./vit]	1,524 Lek

Tabela 18 Kosto skema kryesore – Qyteti Sarandë – rrugicat e ngushta

Kostot totale - Ksamil dhe zonat suburban të Sarandës – grumbullimi me kontenierë	
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	
Kosto totale operacionale [LEK/vit]	9,783,571 Lek
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim + kostot administrative dhe fitim neto)	
Kostot administrative [% e kostove totale]	3%
Kostot administrative për grumbullimin e taksave [% e kostove totale]	15%
Kostot administrative për fushatat e ndërgjegjësimit publik [% e kostove totale]	3%
Kostot totale administrative [LEK/vit]	2,054,550Lek
Kosto për shpenzime pastrimi e të tjera [% e kostove totale]	4%
Totali për shpenzime pastrimi e të tjera [LEK/vit]	391,343 Lek
Kostot totale operacionale + administrative [LEK/vit]	12,229,464 Lek
Kostot totale për ton mbetje (cikël i plotë) [LEK/t]	9,505 Lek
Kostot totale për banor mbetje në vit (cikël i plotë) [LEK/ban./vit]	1,561 Lek

Tabela 19 Kosto skema kryesore – Ksamil + zonat sub urbane të qytetit Sarandë

Kostot totale - Zona Ekstra Turistike– grumbullimi me kontenierë	
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim)	
Kosto totale operacionale [LEK/vit]	14,749,463.7 Lek
Kostot totale operacionale (Mirëmbajtje, grumbullim, transport, personel, depozitim, amortizim + kostot administrative dhe fitim neto)	
Kostot administrative [% e kostove totale]	3%
Kostot administrative për grumbullimin e taksave [% e kostove totale]	15%
Kostot administrative për fushatat e ndërgjegjësimit publik [% e kostove totale]	3%
Kostot totale administrative [LEK/vit]	3,097,387.4 Lek
Kosto për shpenzime pastrimi e të tjera [% e kostove totale]	4%
Totali për shpenzime pastrimi e të tjera [LEK/vit]	589,978.5 Lek
Kostot totale operacionale + administrative [LEK/vit]	18,436,829.6 Lek
Kostot totale për ton mbetje (cikël i plotë) [LEK/t]	4,634.7 Lek
Kostot totale për banor mbetje në vit (cikël i plotë) [LEK/ban./vit]	361.5 Lek

Tabela 20 Kosto skema kryesore – Zona ekstra turistike

Zëri	Zona 1	Zona 2	Zona 3	Zona 4 – sezoni turistik	Total zëri
Kostot totale operacionale + administrative + Kosto e depozitimit në landfill [LEK/vit]	27,193,640 Lek	4,573,239 Lek	12,229,464 Lek	18,436,829 Lek	62,433,172 Lek/vit
Pastrimi, fshirja dhe lagia e rrugëve	28,170,220			2,161,800	30,332,020 Lek / vit
Total	55,363,860	4,573,239	12,229,464	20,598,629	92,765,192 Lek / vit

Tabela 21 Tabela përmbledhëse e kostove operacionale, deozpotimit në landfill dhe fshirjes e larjes për një vit për skemën - kryesore

5.2 Skema 1a – Ngritja e skemës pilot të grumbullimit të mbetjeve të riciklueshme (Skema pilot)

Ky skenar synon ngritjen e një skeme pilot të grumbullimit të materialeve të riciklueshme si pjesë integrale e skemës së përgjithshme (Skenarit 1) e fokusuar në qytetin e Sarandës me synim shtrirjen e mëtejshme. Ky skenar jep fillesat e futjes së një shërbimi modern për bashkinë dhe integron skemën e ndarjes në burim për njësitë e caktuara dhe Qendrën e Grumbullimit të Materialit të Riciklueshëm në Vulloder.

Analiza e sistemit të ndarjes në burim dhe përgatitjes për treg të materialeve të riciklueshme në zonë pilot është përgatitur brenda kornizës së financimit të sistemit nga projekti i financuar nga GIZ “*Manaxhimi i mbetjeve të ngurta dhe modernizimit, miqësor me klimën dhe riciklimin në Shqipëri*”.

Një nga fokuset kryesore të projektit është futja e metodave të modernizuara për menaxhimin e mbetjeve bashkiake në bashkitë partnere dhe posaçërisht për zhvillimin dhe zbatimin e masave për ndarjen në burim.

Analiza aktuale shqyrton opsionet për futjen e ndarjes në burim të materialeve të thata të riciklueshme dhe trajtimin pasues në qendrën bashkiake të riciklimit.

5.2.1 Supozimet dhe metodologjia

5.2.2 Supozimet

Ky studim merr në konsideratë qendrën e burimeve të ndërtuara aktualisht (RC) për materialet e riciklueshme të ndara nga burimi, të financuara nga GIZ.

Figura 10 Qendra e grumbullimit të materialeve të riciklueshme e Bashkisë Sarandë në ndërtim e sipër (Mars 2021)

Qendra e grumbullimit të materialit të riciklueshëm do të pranojë vetëm materiale të ndara në burim, të cilat përfshijnë:

- Plastikë (shishe PET, HDPE dhe LDPE)
- Karton dhe letër
- Metal (kanaçe)

Në këtë fazë, qelqi nuk do të ndahet në burim për shkak të mungesës së kërkesës dhe mungesës së një njësie për trajtimin e qelqit në vend. Sapo ky treg të jetë gati, qelqi mund të fillojë të mbledhet në burim dhe të ruhet në Qendër për përdorim të mëtejshëm.

Kjo analizë, gjithashtu, merr në konsideratë infrastrukturën pilot të ngritur në qytetin e Sarandës me mbështetjen e GIZ e përbërë nga një kamion të posaçëm për mbledhjen e materialeve të ndara në burim dhe koshat e mëposhtëm:

- 50 kosha 240 l
- 50 kosha 120 l
- 26 kontejnerësh me rrjetë teli
- 80 koshash rrugorë 30-50 l

5.2.3 Metodologjia

Metodologjia për hartimin e opsioneve të ndarjes në burim është e bazuar në supozimet e mëposhtme:

- Sasitë e mbetjeve të krijuara nga Bashkia Sarandë

- Përbërja e mbetjeve në Bashkinë Sarandë
- Ndryshimet sezonale të gjenerimit të mbetjeve për shkak të turizmit
- Madhësia dhe numri i kontenerëve për ruajtjen e mbetjeve të planifikuara për Sarandën
- Madhësia dhe lloji i automjetit grumbullues
- Vendndodhja e Qendrës

5.2.4 Opsionet për ndarjen në burim

5.2.4.1 Identifikimi i opsioneve

Janë identifikuar tre opsione si mëposhtë për ndarjen në burim të materialeve të thata të riciklueshme:

- **Opsioni 1.** Mbledhja e materialeve të riciklueshme nga hotelet dhe restorantet
- **Opsioni 2.** Mbledhja e materialeve të riciklueshme nga restorantet dhe tregjet
- **Opsioni 3.** Mbledhja e materialeve të riciklueshme nga të gjitha burimet

Opsioni 1 synon mbledhjen e veçantë të materialeve të riciklueshme të thata nga hotelet dhe restorantet gjatë muajve të pikut turistik (qershor - shtator). Dhomat, apartamentet dhe shtëpitë me qira përjashtohen për shkak të disa konsideratave:

- Dhoma dhe apartamente me qira janë në mënyrë tipike në ndërtesa/pallate dhe për rrjedhojë i nxjerrin mbetjet në kazanët publik që çon në ndotjen e materialit të thatë;
- Hotelet zakonisht akomodojnë një numër të madh turistësh dhe gjenerojnë mbetje mjaft të pastra të riciklueshme;
- Shtëpitë e marra me qira zakonisht akomodojnë një numër të vogël turistësh dhe do të kërkojnë një lloj mbledhje të veçantë derë më derë, e cila do të rrisë kostot e shërbimit.

Opsioni 2 synon ndarjen në burim nga tregjet që veprojnë gjatë gjithë vitit dhe baret / restorantet.

Opsioni 3 shqyrton mundësinë për të siguruar shërbim të veçantë për grumbullimin e mbetjeve gjatë gjithë vitit. Shërbimi do të synojë të gjitha familjet, institucionet dhe bizneset në Bashki.

5.2.5 Analiza e Opsionit 1. Mbledhja e mbetjeve të riciklueshme nga hotelet dhe restorantet

5.2.5.1 Mbetjet e gjeneruara nga turistët në hotele

Një raport i fundit mbi potencialin e tregut të turizmit në 4 bashki në Shqipëri, vlerësoi se numri i vizitorëve në Sarandë në vitin 2017 arriti në 464,682. Studimi vlerësoi se 49.3% e qëndrimit i atribuohet hoteleve. Në Ksamil numri mbizotërues i vizitorëve u akomodua në dhomat me qira.

Bazuar në të dhënat e mësipërme, vlerësimi i sasive të mbetjeve të krijuara nga turistët bazohet në supozimet e mëposhtme.

Tabela 22 Supozimet mbi vizitat dhe qëndrimet turistike

Të dhëna për turistët	Njësi	Vlera
Vizitorë total	№	464,682
Vizitorë në Sarandë	№	398,860
Vizitorë në Ksamil	№	65,822
Netë qëndrimet, mesatarisht në Sarandë	netë	2.8
Netë qëndrimet, mesatarisht në Ksamil	netë	5.5
Gjithsej netë qëndrimet në Sarandë	№	1,116,808
Gjithsej netë qëndrimet në Ksamil	№	360,507
Sarandë netë qëndrimet	% e totalit	76
Ksamil netë qëndrimet	% e totalit	24
Netë qëndrimet në hotele (Sarandë dhe Ksamil)	% e totalit	49.3
Netë qëndrimet në hotele (Sarandë)	% e totalit	51.4
Netë qëndrimet në hotele (Ksamil)	% e totalit	36.5

Siç është vërtetuar tashmë nga të dhënat zyrtare nga Landfilli i Bajkaj-t, sasi të mesatare të mbetjeve të gjeneruara gjatë sezoneve turistike për 5 vitet e fundit janë 1,189 ton në muaj. Duke marrë në konsideratë sasinë mesatare të mbetjeve gjatë muajve jo-sezonalë e cila është 558 ton në muaj, sasi të mujore të mbetjeve të krijuara nga turistët gjatë muajve qershor-shtator arrijnë në 631 tonë në muaj, ose ndryshe 2,524 ton gjatë 4 muajve turistikë.

Duke supozuar që 76% e totalit të qëndrimit kanë ndodhur në qytetin e Sarandës, mbetjet e gjeneruara nga turistët në vitin 2017 arritën në 1,908 ton. Duke supozuar se 51.4% e qëndrimit në Sarandë ndodhën në hotele, sasia e mbetjeve të gjeneruara nga turistët në hotele arriti në 981 ton gjatë sezonit turistik në 2017.

Nën të njëjtat supozime (24% e totalit të qëndrimit ishte Ksamil dhe 36.5% e turistëve qëndruan në hotele), sasia e mbetjeve të gjeneruara nga turistët në hotelet në Ksamil arriti në 225 ton gjatë sezonit turistik në 2017.

Duke analizuar përbërjen e mbetjeve, të prezantuar më herët në plan, dhe duke supozuar 1% rritje vjetore të gjenerimit të mbetjeve nga turistët, tabela më poshtë paraqet sasi të parashikuara të materialeve të riciklueshme të synuara për grumbullim.

Tabela 23 Sasi të parashikuara të fraksioneve të riciklueshme që do të ndahen nga burimi, Opsioni 1

Materiali	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Plastike	128	129	130	132	133	134	136	137	138	140
Letër / karton	113	114	116	117	118	119	120	121	123	124
Metali	13	14	14	14	14	14	14	14	15	15
Total	255	257	260	262	265	268	270	273	276	278

5.2.6 Konsiderata teknike

Parametrat e mëposhtëm janë përdorur për konceptimin e shërbimit të ndarjes në burim dhe për vlerësimin e kostove që lidhen me shërbimin:

- Numri i kontenierëve dhe automjeteve bazohet në pajisjet e siguruar tashmë dhe të parashikuara për t'u furnizuar;
- Dendësia e materialeve në kontenierët për mbledhjen e letrës dhe kartonit supozohet të jetë 0.075 ton / m³;
- Dendësia e plastikës dhe kanaçeve në kontenierë supozohet të jetë 0.030 ton / m³;
- Kontenierët prej 240 l dhe 120 l do të përdoren vetëm për ndarjen në burim të plastikës dhe metalit. Densiteti i materialeve në këto kontejnerë është 0.020 dhe 0.015ton / m³ përkatësisht;
- Mbushjen mesatare e kontenierit është supozuar të jetë 85%;
- Mbushja mesatare e kamionëve të grumbullimit supozohet të jetë 75%;
- Koha për ngarkimin është vlerësuar në 0.5 minutë mesatarisht për njësi;
- Shpejtësia e udhëtimit të kamionëve të grumbullimit për në objekt riciklimi supozohet të jetë 25 km / orë;
- Shpenzimet e mirëmbajtjes të kamionit janë vlerësuar në 5% të kostove të tyre të investimeve;
- Kostot e mirëmbajtjes për kontenierët vlerësohen në 1% të kostove të tyre të investimit.

Tabela më poshtë paraqet sasi të sezonale dhe ditore të mbetjeve të synuara për ndarjen në burim.

Tabela 24 Sasi të mbetjeve për ndarjen në burim, 2021, Opsioni 1

Materiali	Njësi	Ton
Plastikë	t / vit	128
Letër / karton	t / vit	113
Metal	t / vit	13
Plastikë	kg / ditë	350
Letër / karton	kg / ditë	310
Metal	kg / ditë	37

Tabela më poshtë paraqet kontenierët e nevojshëm për ndarjen në burim të llojeve të ndryshme të materialit të riciklueshëm të thatë.

Tabela 25 Numri i kontenierëve për rrymën e mbetjeve dhe kapaciteti i disponueshëm, 2021, Opsioni 1

Materiali	Lloji i kontejnerit	Nr	Njësi	Kapaciteti, kg
plastikë dhe metal	Kontenierë me rrjetë me tela	9	kg	252
plastikë dhe metal	240 l	50	kg	204
plastikë dhe metal	120 l	50	kg	77
Nën-total				533
karton dhe letër	Kontenierë me rrjetë me tela	21	kg	1,473
Total, kg				2,006

Koncepti për ndarjen në burim të plastikës dhe metaleve mbështetet tek bizneset për të ruajtur shishet plastike dhe kanaçet në qese plastike para se t'i vendosni ato në kontenierët me rrjetë teli. Kjo është e domosdoshme nga fakti që kamioni i furnizuar nuk ka mekanizëm ngarkimi. Parandalja e materialeve do të rezultojë në kohë të optimizuar për mbledhjen dhe trajtimin pasues në strukturën e riciklimit. Me numrin e disponueshëm të kontenierëve dhe kapacitetin e kamionit, vlerësohet se frekuenca mesatare e grumbullimit do të jetë një herë në çdo 3 ditë gjatë sezonit turistik. Tabela më poshtë paraqet ngarkesën e punës së kamionit mbledhës.

Tabela 26 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve

Parametri	Njësi	Vlera
kapaciteti i mbledhjes së mjeteve	m ³	8
shkalla e mbushjes së kamionit	%	75
mbetjet në kamionë	ton	0.27
distanca mesatare deri në Qendër	km	10
shpejtësia mesatare	km / orë	25
koha për ngarkimin e kontejnerit	min	0.5

koha për një udhëtim	orë	1.1
dite pune	№	120
rrugëtimet e nevojshme	№	933
rrugëtimet në ditë pune	№	7.8
kamion i zënë për një ditë pune	orë	8

5.2.6.1 Vlerësimet e kostos dhe potenciali i të ardhurave

Tabela e mëposhtme paraqet kostot për njësi për grumbullimin e mbetjeve të ndara të supozuara për analizën e opsioneve.

Tabela 27 Kostot për njësi për grumbullimin e ndarë të mbetjeve, Opsioni 1

Njësia	Kapaciteti	Qëllimi	Çmimi i njësisë, EUR	Çmimi për njësi, lekë
Kontenier	240 l	Plastikë dhe metal	30	3,690
Kontenier	120 l	Plastikë dhe metal	30	3,690
Kontenier	Rrjetë teli	Letër, karton, plastikë dhe metal	50	6,150
Kamion	8 m ³	Mbledhja e materialeve të riciklueshme	70,000	8,610,000

Kostot e operimit dhe mirëmbajtjes (O&M) përfshijnë kostot për personelin, karburantin, vajin dhe mirëmbajtjen e pajisjeve. Kostot vjetore përfshijnë kostot O&M dhe kostot për amortizimin vjetor të kontenierëve dhe automjeteve. Amortizimi për kontenierët vlerësohet në 7 vjet; amortizimi vjetor i kamionëve për mbledhjen e mbetjeve vlerësohet në 10 vjet.

Kostot e O&M vlerësohen bazuar në supozimet e mëposhtme:

Tabela 28 Supozime të kostove O&M, Opsioni 1

Parametri	Njësi	Vlera
Rritja ekonomike	%	1
Paga e shoferit	EUR / vit	4,900
Paga e punonjësit	EUR / vit	4,900
Ngarkesa e punës së stafit	Orë / ditë	8

Çmimi i karburantit	EUR / litër	1.1
Konsumi i karburantit	Litër / orë	16
Kostoja e naftës (nga kostot totale të karburantit)	%	10
Mirëmbajtja e kamionit (me koston e investimit)	%	5
Mirëmbajtja e kontejnerëve (e koston së investimit)	%	1
Amortizimi i kamionit	viti	10
Amortizimi i kontejnerit	viti	7

Bazuar në supozimet e mësipërme, kostot vjetore O&M vlerësohen në tabelën vijuese:

Tabela 29 Kostot e O&M, Opsioni 1

Parametri	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Personeli	7,575	931,751
Mirëmbajtja	3,545	436,035
Të konsumueshme	19,181	2,359,226
Kostot totale të O&M	30,301	3,727,011
Kostot O&M për ton të mbledhur	119	14,641

Të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme të mbledhura janë paraqitur në tabelën vijuese.

Tabela 30 Potenciali i të ardhurave, 2021, Opsioni 1

Parametri	Vlera aktuale, EUR	Vlera aktuale, lekë	Gjithsej të mbledhura, t	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Plastike	100	12300	128	12,789	1,573,040
Letër dhe karton	40	4920	113	4,531	557,306
Metali	65	7995	13	871	107,120
Të ardhurat totale				18,191	2,237,466
Të ardhurat për ton të				71	8,789

mbledhura

5.2.7 Opsioni 2 - Ngritja e skemës fillestare të ndarjes në burim nga tregjet dhe restorantet

Ky opsion synon mbledhjen e kartonit nga tregjet dhe mbledhjen e plastikës (shishe PET kryesisht) dhe kanaçet e aluminit nga restorantet dhe baret nga Saranda dhe Ksamili.

Figura 11 Vendndodhja e tregjeve dhe restoranteve që do të mbulohen në fazën e parë (Saranda-majtas dhe Ksamil-djathtas)

Ky opsion është i bazuar në koshat e instaluar dhe kamionit nga GIZ. Këto kosha do të përdoren në mënyrën vijuese:

Tabela 31 Numri dhe vendndodhja e kontenierëve, Opsioni 2

Materiali	Vendndodhja	Numri i njësive
Karton	Saranda (tregjet)	14
Karton	Ksamil (tregjet)	7
Plastikë dhe kanaçe	Saranda (bare / restorante)	7
Plastikë dhe kanaçe	Ksamil (bare / restorante)	2

Seksioni më poshtë përcakton sasinë e mbetjeve të synuara për grumbullim të ndarë, bazuar në supozimet e mëposhtme:

Tabela 32 Supozimet për gjenerimin e mbetjeve, Opsioni 2

Nº	Të dhëna turistike	Njësi	Vlera
	Kartoni i gjeneruar nga tregjet	% e totalit	75
	Kartoni i gjeneruar nga tregjet në zonën e synuar	% e 1	20
	Kartoni i gjeneruar nga tregjet	ton	625
	Kartoni i gjeneruar nga tregjet në zonën e synuar	ton	125
	Plastika dhe metali i gjeneruar nga restorantet	% e totalit	3 0
	Plastika dhe metali i gjeneruar nga restorantet në zonën e synuar	% e 5	1 0
	Plastika dhe metali i gjeneruar nga restorantet	ton	312
	Plastika dhe metali i gjeneruar nga restorantet në zonën e synuar	ton	31

Supozohet se 75% e kartonit gjenerohet nga supermarketet, nga të cilat 20% gjenerohen nga tregjet e identifikuara tashmë. Lidhur me plastikën dhe kuti prej kallaji, supozohet se rreth 30% e sasive totale gjenerohen nga bare dhe restorante, nga të cilat 10% nga institucionet e identifikuara në zonë.

Tabela më poshtë paraqet sasi të vjetore dhe ditore të mbetjeve të synuara për ndarjen në burim.

Tabela 33 Sasi të mbetjeve për ndarjen në burim, 2021, Opsion 2

Materiali	Njësi	Ton
Plastikë	t / vit	28
Letër / karton	t / vit	125
Metal	t / vit	3
Plastikë	kg / ditë	77
Letër / karton	kg / ditë	343
Metal	kg / ditë	8

Ashtu si Opsioni 1, edhe ky opsion mbështetet në bizneset për të ruajtur shishet plastike dhe kanaçet në qese plastike nga bizneset përpara se t'i vendosin ato në kontenerë me rrjetë teli.

Me numrin e disponueshëm të kontenerëve dhe kapacitetin e kamionit, vlerësohet se frekuenca mesatare e mbledhjes do të jetë:

- Një herë në tre ditë për plastikën dhe metalet; dhe
- Një herë në 4 ditë për kartonin.

Tabela më poshtë paraqet ngarkesën e punës së kamionit mbledhës:

Tabela 34 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve

Parametri	Njësi	Vlera
kapaciteti i mjetit	m ³	8
shkalla e mbushjes së kamionit	%	75
Dendësia e plastikës	kg / m ³	30
Dendësia e kartonit	kg / m ³	75
Mbetjet në kamion	ton	0,27
Distanca mesatare deri në Qendër	km	10
Shpejtësia mesatare	km / orë	25
Koha për ngarkimin e kontejnerit	min	0,5
Koha për një rrugëtim	orë	1,1
Rrugëtimet e nevojshme	№	579
Rrugëtimet për ditë pune	№	4,82
Koha e punës për kamion	orë	5,07

5.2.7.1 Vlerësimi i kostos dhe potenciali i të ardhurave

Kostot e funksionimit dhe mirëmbajtjes (O&M) përfshijnë kostot për personelin, karburantin, vajin dhe mirëmbajtjen e pajisjeve. Kostot vjetore përfshijnë kostot O&M dhe kostot për amortizimin vjetor të kontenierëve dhe automjeteve. Amortizimi për kontenierët vlerësohet në 7 vjet; amortizimi vjetor i kamionëve për mbledhjen e mbetjeve vlerësohet në 10 vjet.

Kostot e O&M vlerësohen bazuar në supozimet e mëposhtme:

Tabela 35 Supozimet e kostove O&M

Parametri	Njësi	Vlera
Rritja ekonomike	%	1
Paga e shoferit	EUR / vit	3,600
Ngarkesa e punës së stafit	Orë / ditë	5.07

Çmimi i karburantit	EUR / litër	1.1
Konsumi i karburantit	Litër / orë	16
Kostoja e naftës (nga kostot totale të karburantit)	%	10
Mirëmbajtja e kamionit (me koston e investimit)	%	5
Mirëmbajtja e kontejnerëve (e koston së investimit)	%	1
Amortizimi i kamionit	viti	10
Amortizimi i kontejnerit	viti	7

Bazuar në supozimet e mësipërme, kostot vjetore të O&M vlerësohen në tabelën vijuese:

Tabela 36 Kosto O&M, (Nën-opzioni 1.1)

Parametri	Vlera, EUR	Vlera, lekë
Personeli	2,279	280,348
Mirëmbajtja	3,515	432,345
Të konsumueshme	11,774	1,448,237
Kostot totale të O&M	17,569	2,160,930
Kostot O&M për ton të mbledhur	113	13,861

Të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme të mbledhura janë paraqitur në tabelën vijuese.

Tabela 37 Potenciali i të ardhurave, 2021

Parametri	Vlera EUR	aktuale, Vlera aktuale, lekë	Gjithsej mbledhura, ton	të Vlera, EUR	Vlera, lekë
Plastikë	100	12,300	128	2,828	347,835
Letër dhe karton	40	4,920	113	5,009	616,165
Metali	65	7,995	13	193	23,687
Të ardhurat totale				8,030	987,687
Të ardhurat për ton të mbledhura				51	6,312

5.2.8 Opsioni 3. Mbledhja e materialeve të riciklueshme nga të gjitha burimet

Siç u përmend më parë, Opsioni 3 shqyrton mundësinë për të siguruar shërbim të veçantë për grumbullimin e mbetjeve për të gjitha familjet, institucionet dhe bizneset në bashki.

5.2.8.1 Mbetjet e gjeneruar nga Bashkia e Sarandës

Sasitë e parashikuara të mbetjeve të gjeneruara nga Bashkia e Sarandës, pavarësisht nga turistët që qëndrojnë në hotele, është i bazuar në sasitë e mbetjeve bashkiake që janë depozituar në Bajkaj në 5 vitet e fundit dhe projeksionet e mbetjeve të bëra në këtë plan.

Tabela 38 Parashikimi për gjenerimin e mbetjeve bashkiake, në ton, Opsioni 3

	2021	2022	2023	2024	2025
Gjenerimi i mbetjeve	7,760	7,760	7,760	7,762	7,762
Sarandë	5,772	5,761	5,749	5,738	5,726
Ksamil	656	654	653	652	650
Turistë (përveç hoteleve)	1,332	1,345	1,358	1,372	1,386

Duke marrë në konsideratë përbërjen e mbetjeve të paraqitur më lart në plan dhe duke supozuar 1% rritje vjetore të gjenerimit të mbetjeve nga turistët, tabela më poshtë paraqet sasitë e parashikuara të materialeve të riciklueshme të synuara për grumbullim.

Tabela 39 Sasitë e parashikuara të fraksioneve të riciklueshme që do të ndahen në burim

Materiali	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Plastike	815	815	815	815	815	815	823	824	826	827
Letër / karton	722	722	722	722	722	722	729	730	731	733
Metali	85	85	85	85	85	85	86	86	86	87
Total	1,622	1,622	1,622	1,622	1,622	1,623	1,637	1,640	1,643	1,646

Këto janë sasitë e synuara të materialeve të riciklueshme përveç sasive të përcaktuara nga Opsioni 1 për turistët në hotele.

5.2.8.2 Konsiderata teknike

Parametrat e mëposhtë janë përdorur për dizajnimin e shërbimit të ndarjes në burim dhe për vlerësimin e kostove që lidhen me shërbimin:

- Grumbullimi i plastikës dhe metalit do të organizohet në një kontenier të veçantë me kapacitet prej 1.1 m³
- Mbledhja e letrës dhe kartonit do të organizohet në një kontenier të veçantë me kapacitet prej 1.1 m³
- Do të nevojiten automjete të reja me mekanizëm ngarkimi dhe ngjeshje dhe kapacitet ngarkese prej 7.2 ton
- Dendësia e materialeve në kontejnerët 1.1m³ për mbledhjen e kanaçeve plastike dhe metalike supozohet të jetë 0.1 ton / m³
- Dendësia e materialeve në 1.1 m³ për mbledhjen e letrës dhe kartonit supozohet të jetë 0.15 ton / m³
- Mbushja mesatare e kontenier është supozuar të jetë 85%
- Mbushja mesatare e kamionëve të grumbullimit supozohet të jetë 90%
- Koha për ngarkimin e kontenierëve të ndryshëm është vlerësuar në 0.5 minuta për kontenier mesatarisht
- Shpejtësia e udhëtimit të kamionëve të grumbullimit në Qendër supozohet të jetë 25 km / orë.
- Shpenzimet e mirëmbajtjes për kamionin janë vlerësuar në 5% të kostove të investimit
- Kostot e mirëmbajtjes për kontejnerët vlerësohen në 1% të kostove të investimit

Tabela më poshtë paraqet numrin e kontenierëve dhe automjeteve të nevojshme për mbledhjen e mbetjeve të ndara.

Tabela 40 Pajisjet e nevojshme, 2021, Opsioni 3

Parametri	Qëllimet	Kapaciteti	Njësitë
Kontenierët	Plastika dhe metal	1,1 m ³	177
Kontenierët	Letër dhe karton	1,1 m ³	104
Kamionë	Të gjitha të riciklueshme	16 m ³	1

Numri i kontenierëve të nevojshme është vlerësuar në bazë të frekuencës së grumbullimit në një herë në javë, ose 52 herë në vit.

Tabela më poshtë paraqet ngarkesën e punës së kamionit mbledhës.

Tabela 41 Ngarkesa e punës së kamionit për mbledhjen e mbetjeve, Opsioni 3

Parametri	Njësi	Vlera
kapaciteti i mjetit	m ³	16
raporti i ngjeshjes	ton / m ³	0.45

shkalla e mbushjes së kamionit	%	90
mbetjet aktuale në kamion	ton	6.5
distanca mesatare deri në Qendër	km	10
Shpejtësia mesatare	km / orë	25
koha për ngarkimin e kontejnerit	min	0.5
koha për një udhëtim	orë	2
ditë pune	Në	260
rrugëtimet e nevojshme	Në	250
rrugëtimet në ditë pune	Në	1

5.2.8.3 Vlerësimi i kostos dhe potenciali i të ardhurave

Tabela në vijim paraqet kosto për njësi për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve supozuar për këtë opsion.

Tabela 42 Kostot për njësi për mjetet për grumbullimin e vecuar të mbetjeve, Opsioni 3

Pajisjet	Kapaciteti	Qëllimi	Çmimi i njësisë, EUR	Çmimi për njësi, lekë
Kontenier	1,1 m ³	Letër, karton, plastikë dhe metal	200	24,600
Kamion	16 m ³	Mbledhja e materialeve të riciklueshme	100,000	1,230,000

Kostot e funksionimit dhe mirëmbajtjes (O&M) përfshijnë kostot për personelin, karburantin, vajin dhe mirëmbajtjen e pajisjeve. Kostot vjetore përfshijnë kostot O&M dhe kostot për amortizimin vjetor të kontenierëve dhe automjeteve. Amortizimi për kontenierët vlerësohet në 7 vjet; amortizimi vjetor i kamionëve për mbledhjen e mbetjeve vlerësohet në 10 vjet.

Kostot e O&M vlerësohen bazuar në supozimet e mëposhtme:

Tabela 43 Supozime të kostove O&M

Parametri	Njësi	Vlera
Rritja ekonomike	%	1

Paga e shoferit	EUR / vit	3,600
Paga e punonjësit	EUR / vit	3,600
Ngarkuesit e nevojshëm për kamion	Nº	2
Çmimi i karburantit	EUR / litër	1.1
Konsumi i karburantit	Litër / orë	16
Kostoja e naftës (nga kostot totale të karburantit)	%	10
Mirëmbajtja e kamionit (me koston e investimit)	%	5
Mirëmbajtja e kontejnerëve (e koston së investimit)	%	1
Amortizimi i kamionit	viti	10
Amortizimi i kontejnerit	viti	7

Bazuar në supozimet e mësipërme, kostot vjetore (O&M) vlerësohen në tabelën vijuese, e cila përfshin gjithashtu kostot që lidhen me zbatimin e Opsionit 1.

Tabela 44 Kostot e O&M, Opsioni 3

Parametri	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Kostot specifike për Opsionin 2		
Personeli	11,010	1,354,264
Mirëmbajtja	5,561	684,029
Të konsumueshme	40,269	4,953,062
Amortizimi i pajisjeve	18,018	4,953,062
Kostot nën-totale të O&M (hotele)	74,858	9,207,512
Kostot O&M për ton të mbledhur	46	5,678
Kostot për Opsionin 1		
Personeli	7,575	931,751
Mirëmbajtja	3,545	436,035
Të konsumueshme	19,181	2,359,226
Kostot nën-totale të O&M (hotele)	30,301	3,727,011
Kostot O&M për ton të mbledhur	119	14,641

Kostot totale të O&M	105,159	12,934,523
Kostot O&M për ton të mbledhur	56	6,894

Duhet të theksohet se Opsioni 3 parashikon pajisje shtesë, kamion shtesë dhe kontenierë, të cilët supozohet se do të prokurohen nga Bashkia. Prandaj, kostot e amortizimit për pajisjet janë përfshirë në strukturën e përgjithshme të kostove.

Të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme të mbledhura nga të gjitha burimet, përfshirë edhe hotelet, paraqiten në tabelën vijuese.

Tabela 45 Potenciali i të Ardhurave, 2021, Opsionim 3

Parametri	Vlera aktuale, EUR	Vlera aktuale, lekë	Gjithsej të mbledhura, t	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Plastike	100	12,300	372	37,232	4,579,478
Letër dhe karton	40	4,920	330	13,191	1,622,444
Metali	65	7,995	39	2,535	311,851
Të ardhurat totale				52,958	6,513,773
Të ardhurat për ton të mbledhura				41	4,991

Duhet të theksohet se llogaritja e materialeve riciklueshme nga familjet dhe bizneset e tjera (p.sh. përveç hoteleve) bazohet në supozimin se vetëm 30% e materialeve të riciklueshme të disponueshme do të mblidhen. Kjo është për shkak të faktit se "sistemet e dorëzimit të materialit", megjithëse më pak të kushtueshme se "sistemet derë më derë", zakonisht çojnë në sasi relativisht të ulëta të materialeve të mbledhura veçmas.

Siç duket nga tabelat më sipër, të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme pritet të mbulojnë rreth 73% të kostove të përgjithshme.

5.2.9 Krahasimi i kostove të opsioneve

Tabela më poshtë ofron krahasimin e tre opsioneve të analizuara.

Tabela 46 Krahasimi i kostos së opsioneve

Zëri i kostos	Opsioni 1, EUR	Opsioni 2, EUR	Opsioni 3, EUR	Opsioni 1, Lekë	Opsioni 2, Lekë	Opsioni 3, Lekë
Personeli	7,575	2,279	18,585	931,751	280,348	2,286,014

Mirëmbajtja	3,545	3,515	9,106	436,035	432,345	1,120,064
Të konsumueshme	19,181	11,774	59,449	2,359,226	1,448,237	7,312,288
Amortizimi	0	0	18,018	0	0	2,216,157
O&M kushton mbledhje të veçantë	30,301	17,569	105,159	3,727,011	2,160,930	12,934,523
Të ardhurat	18,191	8,030	52,958	2,237,466	987,687	6,513,773

Për të gjitha opsionet, të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme nuk do të jenë në gjendje të mbulojnë kostot operationale për ndarjen e burimit. Sidoqoftë, kostot për ndarjen e burimit do të mund të rikuperohen, në një masë të madhe, përmes:

- Kursimet nga tarifat e depozitimit; dhe
- Kosto të reduktuara për mbledhjen dhe transportin e mbetjeve të mbetura

5.2.10 Përfundime dhe rekomandime

Opsioni më i rekomandueshëm është Opsioni 2, i cili ka të bëjë me futjen e ndarjes në burim të 3 rrymave të materialit të riciklueshëm (plastikë, letër / karton dhe metale) nga restorantet / baret dhe supermarketet e mëdhenj.

Kur ky sistem të ngrihet dhe Qendra të jetë plotësisht funksionale, si një fazë e dytë, Bashkia Sarandë mund të zgjerojë sistemin për të mbuluar më shumë tregje dhe restorante dhe për të përfshirë hotele, ose me fjalë të tjera të mund të kalohet Opsionin 1. Kjo do të kërkojë investime shtesë në pajisjet e grumbullimit të mbetjeve.

Opsioni 3 nuk rekomandohet në këtë fazë edhe për shkak të një faktori tjetër madhor, një pjesë nga të qenit opsionin më i shtrenjtë dhe më shumë nevoja kapitale. Kontenierët do të përmbajnë mbetje të përziera bashkiake, të cilat do të duhet të klasifikohen paraprakisht nga fraksionet e riciklueshme të synuara. Për më tepër, Opsioni 3 do të kërkojë një program të gjerë të ndërgjegjësimit dhe përfshirjes së publikut për të siguruar pjesëmarrjen e banorëve.

5.2.11 Qendra e grumbullimit të materialit të riciklueshëm

Qendra ndodhet rreth 5 km larg nga qendra e qytetit të Sarandës dhe rreth 17 km larg nga Ksamili, në zonën e quajtur Volloder.

Qendra ka një sipërfaqe totale prej 612.5 m² me sipërfaqe të mbuluar prej 52 m² dhe sipërfaqe shërbimi prej 40 m². Dizajni i Qendrës parashikon pranimin e materialeve të pastra të ndara në burim.

Qendra është projektuar të pajiset me një presë, e cila do të kompaktojë materialet për transportin në objektet e riciklimit dhe një ngarkues pirun për ngritjen dhe vendosjen e materialit të paketuar, si dhe për ngarkimin e tyre në një kamion transporti

Skica e Qendrës tregohet më poshtë.

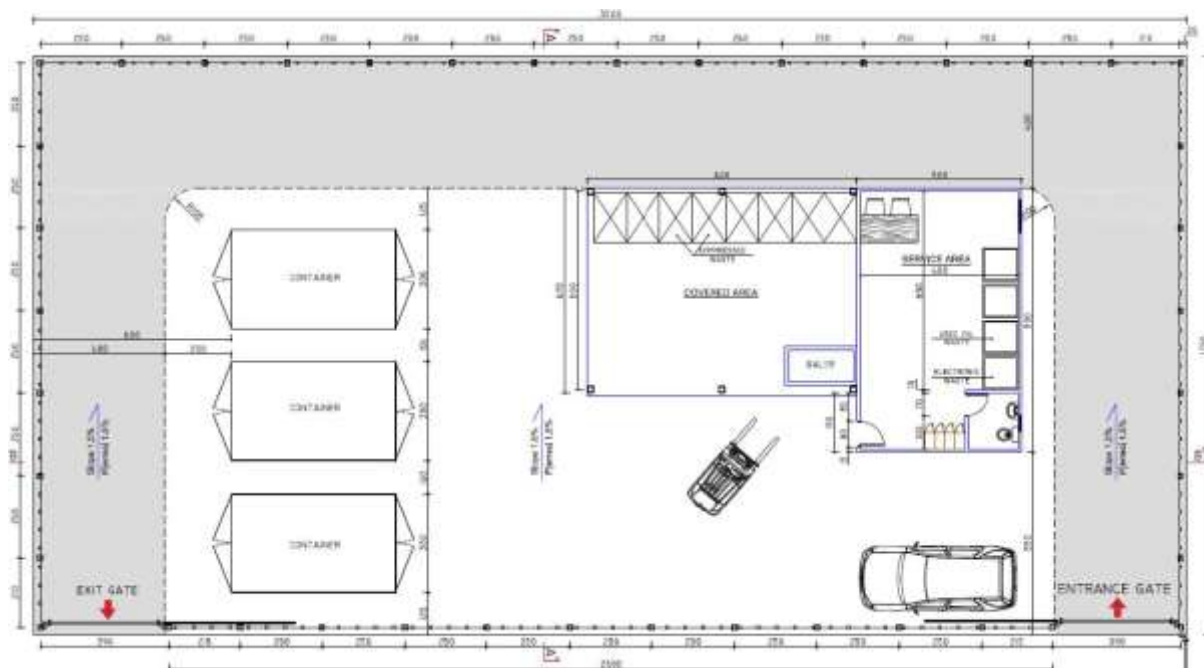

Figura 12 Skica e Qendrës

5.2.12 Kostot e zbatimit

5.2.12.1 Kostot shitesë të investimeve

Investimet e mëposhtme janë të rëndësishme për ngritjen dhe funksionimin e zyrës përkatëse për punëtorët si dhe mjeteve të mbrojtjes.

Tabela 47 Kostot shitesë të investimeve

Zëri i kostos	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Kontejner zyre	10000	1230000
Mobilje	1000	12000
Seti i mbrojtjes nga zjarri	500	61500
Totali shitesë i CAPEX	11500	1414500

5.2.12.2 Kostot e operimit

Kostot e funksionimit vlerësohen bazuar në supozimet e mëposhtme:

- Personeli: Një punëtor i aftë do të mjaftojë për funksionimin e qendrës. Përgjegjësia e tij do të përfshijë operimin e presës dhe funksionimin e pirunit. Do të nevojiten dy staf shtesë për trajtimin e materialeve dhe për ruajtjen e Qendrës.
- Mirëmbajtja dhe riparimi. Kjo përfshin mirëmbajtjen e pajisjeve, vlerësuar në 10% të kostos së investimit.
- Të konsumueshme: Ky zë i kostos përfshin karburantin për pajisjet dhe kostot e ndryshme.
- Administrimi. Është vlerësuar si 5% e të gjithë zërave të tjerë të kostos dhe përfshin taksat dhe sigurimet.

Tabela 48 Kostot operative të Qendrës

Zëri i kostove	Vlera, EUR	Vlera, Lekë
Personeli	11,483	1,412,443
Mirëmbajtja dhe riparimi	1,130	138,990
Të konsumueshme	675	82,974
Administrata	995	122,417
Kostot totale të O&M	14,283	1,756,825

5.3 Përmbledhja e kostove

Skenari i rekomanduar përfshin:

- Zbatimi i ndarjes në burim në 3 rryma të riciklueshme (plastikë, letër / karton dhe metale) nga restorantet dhe dyqanet e mëdha në Sarandë dhe Ksamil, me fokus kyesor në verë
- Transporti në Qendër për përgatitje për shitje.

Kostot totale të zbatimit janë paraqitur në tabelën më poshtë:

Tabela 49 Kostot totale të zbatimit

	Vlera, EUR	Vlera Lekë
O&M mbledhje të veçantë	17,569	2,160,930
Personeli	2,279	280,348
Mirëmbajtja	3,515	432,345
Të konsumueshme	11,774	1,448,237

Kostot O&M të Qendrës	14,283	1,756,825
Personeli	11,483	1,412,443
Mirëmbajtja	1,130	138,990
Të konsumueshme	675	82,974
Administrative	995	122,417
Kostot totale të O&M	31,852	3,917,755
Personeli	13,763	1,692,791
Mirëmbajtja	4,645	571,335
Të konsumueshme	12,449	1,531,212
Administrative	995	122,417
Kostot e investimit	11,500	1,414,500
Furnizime për mbledhje të veçantë	0	0
Furnizime për Qendrën	11,500	1,414,500

Kostot e zbatimit arrijnë në rreth 200 euro (ose rreth 25,000 lekë) për ton të materialeve të riciklueshme të mbledhura. Të ardhurat e pritshme nga shitja e materialeve të riciklueshme do të jenë në gjendje të mbulojnë 51 euro (rreth 6,300 lekë) për një ton të riciklueshëm, ose rreth 25% të kostove.

Rikuperimi i kostove shtesë do të përfshijë kursimet nga grumbullimi i përgjithshëm i mbetjeve dhe tarifën e depozitimit në në Bajkaj. Optimizimi i shërbimit të grumbullimit të mbetjeve është një faktor vendimtar për të rritur rikuperimin e kostove të shërbimit të ndarjes në burim.

5.4 Menaxhimi i mbetjeve të tjera

Ashtu siç është cituar edhe në kapitujt më sipër, bashkia ka si detyrim ligjor të grumbullojë, transportojë dhe trajtim final të mbetjeve bashkiake të gjeneruara nga familjet dhe kryesisht bizneset e vogla me të njëjtën tipologji. Ndërkohë rrymat e tjera të mbetjeve, ndonëse nuk janë objekt dhe detyrim i bashkisë që të sigurojë menaxhimin e tyre, bashkia duhet të jetë e informuar në lidhje me mënyrën sesi menaxhohen rrymat e tjera dhe ku shkojnë për trajtim final. Sipas ligjeve sektoriale, bashkitë kanë si detyrim ligjor, për rastin e mbetjeve inerte, të caktojnë një vend, ku gjeneruesit e tyre kanë përgjegjësi për t'i dërguar atje.

Nga ana tjetër bashkitë, sipas VKM nr. 687 datë 29.07.2015 “Për miratimin e rregullave për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve”, kanë si detyrim ligjor që të raportojnë të dhëna për këtë listë të mbetjeve që gjenerohet potencialisht në bashkinë e tyre:

1. Sasia e mbetjeve plastike kg ose ton /vit 17 02 03/ 15 01 02 – mbetje plastike dhe mbetje ambalazhi plastike
2. Sasia e mbetjeve të qelqit kg ose ton /vit 15 01 07 – mbetje ambalazhi nga qelqi
3. Sasia e mbetjeve metalike kg ose ton /vit 17 04 07/ 15 01 04 – Metale të përziera dhe mbetje ambalazhi metalike
4. Sasia e mbetjeve të drurit ton/m3 17 02 01/ 15 01 03 – dru dhe mbetje ambalazhi druri
5. Sasia e mbetjeve të letrës dhe kartonit kg ose ton /vit 15 01 01/ 03 03 08 – mbetje ambalazhi letre dhe kartoni dhe mbetje që dalin nga seleksionimi i letrave dhe kartonit për riciklim
6. Sasia e mbetjeve të baterive të dala jashtë përdorimit 16 06/ 16 06 01*/ 16 06 06* - bateri plumbi dhe elektrolite të ndara të mbeldhura nga bateri dhe akumulatore
7. Sasia e mbetjeve të gomave të dala jashtë përdorimit kg ose ton /vit 16 01 03– goma jashtë përdorimit
8. Sasia e mbetjeve të vajrave të përdorura kg ose ton /vit 12 01 06*/ 12 01 10* - Vajrat minerale të makinerive që përmbajnë halogjene (përveç emulsioneve dhe solucionëve) dhe vajrat sintetik të makinerive
9. Sasia e mbetjeve nga produktet e kafshëve kg ose ton /vit 02 01 02 – mbetjet nga indet e kafshëve
10. Sasia e mbetjeve të produkteve të tekstilit kg ose ton /vit 04/ 15 01 09 – mbetjet që dalin nga industria e lëkurëve, peliceritë dhe tekstili dhe mbetje ambalazhi tekstil
11. Sasia e mbetjeve elektrike dhe elektronike kg ose ton /vit 16 02/ 20 01 36 – mbetje nga pajisjet elektrike dhe elektronike dhe pajisjet e skaduara elektrike dhe elektronike (mbetje të tubave fluorishente dhe mbetje të tjera që përmbajnë merkur, pajisje skarco që përmbajnë klorofluorokarbone)

Duke qënë që bashkia Sarandë nuk aplikon sistemin për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve, gjenerimi i këtyre të dhënave bëhet akoma më i vështirë, nisur edhe nga fakti që një pjesë e mbetjeve të listuara më lart nuk janë kompetencë ligjore e bashkisë për t'u menaxhuar.

Megjithatë mënyrat që bashkia mund të aplikojë për gjenerimin e këtyre të dhënave ndahen në tre kategori, të cilat nuk mund të vlerësohen me shkallën e saktësisë, por janë alternativa që bashkia mund të zgjedhë dhe t'i zbatojë në varësi të kushteve dhe potencialit financiar dhe njerëzor që ka në dispozicion.

- A. Të gjitha bizneset që operojnë në territorin e bashkisë dhe merren me prodhimin, pëpunimin, grumbullimin apo trajtimin e rrymave specifike të mbetjeve duhet të raportojnë çdo vit në bashki, sipas detyrimit ligjor të legjislacionit në fuqi për këto rryma. Bashkia mund të zgjedhë të dërgojë kërkesa specifike të gjithë bizneseve për mundësim informacioni.
- B. Bashkia vendos të ngrejë qendra grumbullimi të mbetjeve specifike, të cilat operohen nga operatorë privatë. Sipas legjislacionit për rrymat specifike të mbetjeve, këto biznese duhet të raportojnë një herë në vit në bashki, për sasinë e mbetjeve që grumbullojnë apo trajtojnë. Bashkia zgjedh të bëjë kërkesa gjatë vitit për këta operatorë për raportim të dhënash.
- C. Bashkia **vendos të ngrejë qendra grumbullimi të mbetjeve specifike**, të cilat operohen nga vetë ajo. Në këto kushte bashkia duhet të ngrejë një sistem për monitorimin dhe mbajtjen e të dhënave për mbetjet që hyjnë në qendër (pra për ato që ajo grumbullon) dhe që dalin për trajtim final sipas kategorive specifike. Në këto qendra, Bashkia, apo operatori privat mund të zgjedhë të bëjë rekuperim të produkteve apo materialeve nga përpunimi i produkteve/mbetjeve që hyjnë në qendër.

Bashkia mund të sigurojë këtë informacion përmes rrugëve të mëposhtme:

- a) Raportimit të çdo kompanie e cila ushtron aktivitet në territorin e bashkisë për grumbullimin e fraksioneve të veçanta të mbetjeve. Bashkitë të duhet të kenë informacion për të gjitha bizneset që operojnë në territorin e tyre, të cilat grumbullojnë apo trajtojnë mbetje të kategorive të ndryshme, si për shembull, fraksione të rrymës të mbetjeve bashkiake, si organike, plastika, letra&karton, qelqi, metalet, druri, tekstili.
- Të gjitha njësitet vendore kanë një regjistër të bizneseve private që operojnë në territorin e tyre, pasi atyre u kërkohet të paguajnë taksat dhe tarifatat çdo vit. Ndërkohë të gjitha bizneset që operojnë në territorin e bashkisë bazuar në VKM-të për prodhimin e rrymave specifike duhet të raportojnë çdo vit në njësitet vendore, sasinë e mbetjeve që ato prodhojnë dhe menaxhojnë.
- Bashkia duhet të kërkojë raportime të rregullta nga këto kompani, në sajë të një formati të caktuar, i cili duhet të specifikojë, burimin e fraksionit të mbetjes, sasinë që grumbullohet dhe trajtohet dhe sasinë e mbetjeve fundore të cilat dalin pas procesit të trajtimit. Është shumë e rëndësishme të specifikohet nga kompanitë burimi i lëndës së parë që ato do të hedhin në proces, apo vetëm do të grumbullojnë, për të kuptuar realisht përqindjen e mbetjeve bashkiake që trajtohen veçantë, dhe në përgjithësi sasinë e fraksioneve specifike, si plastika, qelqi, letra&karton, metale që riciklohen. Ndërkohë, sipas VKM nr. 177, datë 06.03.2012 “Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre” në **Aneksin II** të kësaj metodologjie mundësohen dy formate, të cilat bashkia mund t’ia bashkangjisë kërkesës vjetore që ajo i drejtohet bizneseve që merren me prodhimin, përpunimin, trajtimin, importin apo eksportin e mbetjeve nga ambalazhet: i) formulari për të dhënat për ambalazhin e hedhur në treg; ii) formulari për të dhënat për ambalazhin e grumbulluar dhe çuar në përpunim, riciklim.
- b) Raportim të rregullt ditor nga çdo impiant për riciklimin/kompostimin e mbetjeve – Sipas akteve nënligjore për rrymat specifike, të gjitha bizneset të cilat prodhojnë, përpunojnë, importojnë, eksportojnë dhe trajtojnë rryma specifike të mbetjeve duhet të raportojnë rregullisht çdo fund Janari për vitin paraardhës tek njësitet vendore ku ato operojnë. Bashkitë, nisur nga kuadri ligjor në fuqi, për të informuar biznesin dhe për të ndërtuar një marrëdhënie të drejtë dhe reciproke raportimi, mund të dërgojnë njoftime vjetore përpara afatit të dorëzimit të raportimeve tek bizneset përkatëse në territorin e saj. Pjesë e ndërtimit të kësaj marrëdhënie të ndërsjelltë të bashkisë me bizneset janë edhe takimet vjetore që mund të organizohen si iniciativë e bashkisë me bizneset për të sqaruar procedurën e raportimit dhe rëndësinë e tyre.
- c) Vlerësimeve në terren përmes intervistave me sektorin informal / kompanitë e riciklimit që operojnë në territorin e bashkisë. Fakt është që në të gjitha bashkitë ekziston sektori informal, i cili grumbullon rregullisht nga Pikat e grumbullimit të Mbetjeve apo venddepozitimeve të hapura, kryesisht mbetje të riciklueshme, të cilat hyjnë në linjën e përpunimit, pasi i blen sektori i bizneseve të riciklimit. Në këto kushte bashkitë mund të ngrenë ekipe për evidentimin e tyre dhe zhvillimin e intervistave për të kuptuar sasinë e mbetjeve të riciklueshme që ata grumbullojnë dhe që shkon për industrinë e riciklimit. Bashkia mund të zgjedhë që të kryejë intervista apo anketa 1-2.

5.5 Politika e mbulimit të kostos nga të ardhurat dhe tarifa e pastrimit

Politika e mbulimit të kostos: ‘Mbulimi i kostos’ përfshin një sistem tarifash dhe taksash, të cilat kanë si qëllim specifikisht të mbulojnë disa ose të gjitha kostot e ofrimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve nga përdoruesit e këtij shërbimi, në përputhje me principin “ndotësi – paguan”. Avantazhet e sistemit të mbulimit të kostos qëndrojnë në faktin se të gjitha kategoritë e konsumatorëve të shërbimit njihen me koston e plotë të tij, janë të përfshirë në mënyrë më të drejtëpërdrejtë me problemet e

cilësisë së shërbimit, vlerësojnë peshën që merr pagesa e tarifës së tyre në mbledhjen e të ardhurave si dhe mundësitë reale të bashkive për t'i ofuar konsumatorëve këtë shërbim. Hartimi i politikave të mbulimit të koston është përgjegjësi e bashkive dhe synon të përcaktojë nivelin e rikuperimit të koston që duhet të arrihet për një periudhë të caktuar kohore, duke përcaktuar më parë:

- Llogaritjen e koston së plotë të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve të ngurta bashkiake;
- Planifikimin e buxhetit të bashkisë mbi këtë kosto;
- Përcaktimin e tarifave për kategoritë e ndryshme që përfitojnë shërbimin bazuar mbi nivelin e rikuperimit të koston të përcaktuar;
- Procedurat e zbatimit dhe monitorimit.

Konkretisht bashkia duke analizuar gjendjen e saj mund të kuptojë se në cilat nga këto opsione ajo është aktualisht dhe ku ajo kërkon të shkojë, në sajë të objektivave që ajo do të vendosë:

- Kosto të pambuluara, kur të ardhurat janë më të ulta se shpenzimet direkte operative
- Parashikon vetëm mbulimin e kostonve operative direkte dhe të mirëmbajtjes (KODM)
- Parashikon vetëm mbulimin e Koston operative të depozitimit dhe mirëmbajtjes si dhe të interesit të kredisë së marrë për të përmirësuar shërbimin
- Parashikon të mbulojë KODM si dhe pagesën e kredisë dhe të interesave të marrë
- Parashikon mbulimin e KODM, interesin e kredisë, shpenzimet për amortizimin si dhe parashikimet për investime në periudhën afatgjatë
- Parashikon mbulimin e KODM të amortizimit (kosto kapitale dhe kthimin e investimeve) si dhe parashikimin e investimeve në periudhën afatgjatë (ose kosto marxhinale në terma afatgjatë)
- Parashikon mbulimin e koston marxhinale në terma afatgjatë plus koston mjedisore (eksternalitetet) të shprehura mundësisht përmes taksës së asgjësimit në Lendfill.

Megjithatë për të ndërtuar një politikë të qëndrueshme dhe mbi të gjitha të zbatueshme të rikuperimit apo mbulimit të plotë të koston, bashkia ka nevojë për një bashkëpunim me nivelin qëndror të politikë bërjes. Kështu në nivelin qëndror duhet të zhvillohen standartet e ofrimit të shërbimit për të pasur një kuptim të përbashkët për të gjitha bashkitë për nivelin e ofrimit të shërbimit. Vetëm në këtë mënyrë mund të kemi procedura të standartizuara për monitorimin e shërbimit si dhe nivele të standartizuara (klasa) të krahasueshme në ofrimin e tij. Gjithashtu duhet të hartohen guidat e reja të përgatitjes së buxhetit sipas “qëndrave të buxhetimit apo të koston” për elemente të veçantë të shërbimit të mbetjeve (grumbullim, transport, riciklim, programe ndërgjegjësimi etj). Vetëm në këtë mënyrë bashkia do të ketë mundësi të njohë koston e plotë të shërbimit që ajo ofron.

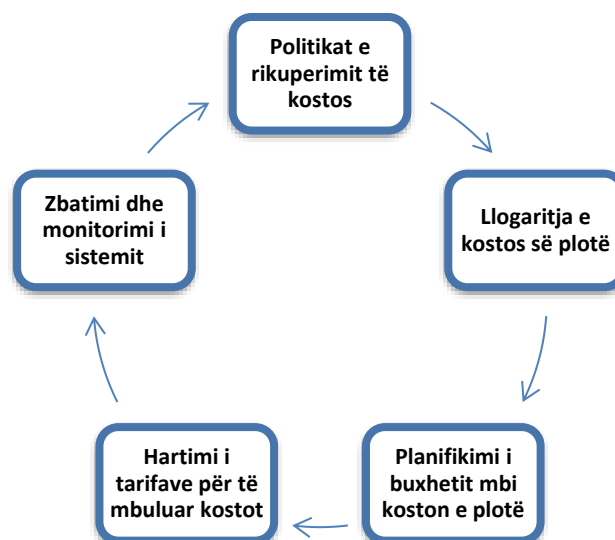

Figura 13 Hapat që duhen ndjekur për të zbatuar politikën e rikuperimit të kostos

Strategjia për vjeljen e tarifave: Bazat për qëndrueshmërinë financiare të shërbimeve të mbetjeve mund të arrihen nëpërmjet sigurimit të shërbimeve efektive dhe me kosto eficiente, si dhe me sigurimin e një sistemi të qëndrueshëm financiar të bazuar në një politikë të drejtë dhe efektive të rikuperimit të kostos. Aspektet financiare janë thelbësore për shërbimet dhe për qëndrueshmërinë. Performanca financiare është e lidhur me përmbushjen e objektivave mbi çështjet financiare dhe matet nëpërmjet disa treguesve financiarë që shqyrtohen përmes pyetjeve të mëposhtme:

- *Sa i mbulon buxheti vjetor shpenzimet që rezultojnë nga nevojat (përkatësisht kostot kapitale, kostot operative, apo kostot e amortizimit)?*
- *Sa të ndryshme janë tarifat e miratuara në krahasim me ato që janë parashikuar në procesin e planifikimit?*
- *Sa mblidhen të ardhurat kundrejt planifikimit të tyre?*
- *Sa nga buxheti në përqindje mbulohet nga të ardhurat?*
- *Cili është raporti i mbulimit të shpenzimeve nga tarifat e mbetjeve dhe të ardhurave specifike të bashkisë?*
- *Sa të gatshëm janë konsumatorët (familjet, bizneset etj.) për të paguar për një shërbim më të mirë?*

Bazuar në konstatimet teorike dhe praktike për strategjinë e vjeljes së tarifës dhe politikës për mbulimin e kostos së shërbimit, në figurën më poshtë jepet skematikisht struktura që duhet të ngrihet dhe konsolidohet nga bashkia për grumbullimin e tarifës dhe rritjen e nivelit të grumbullimit:

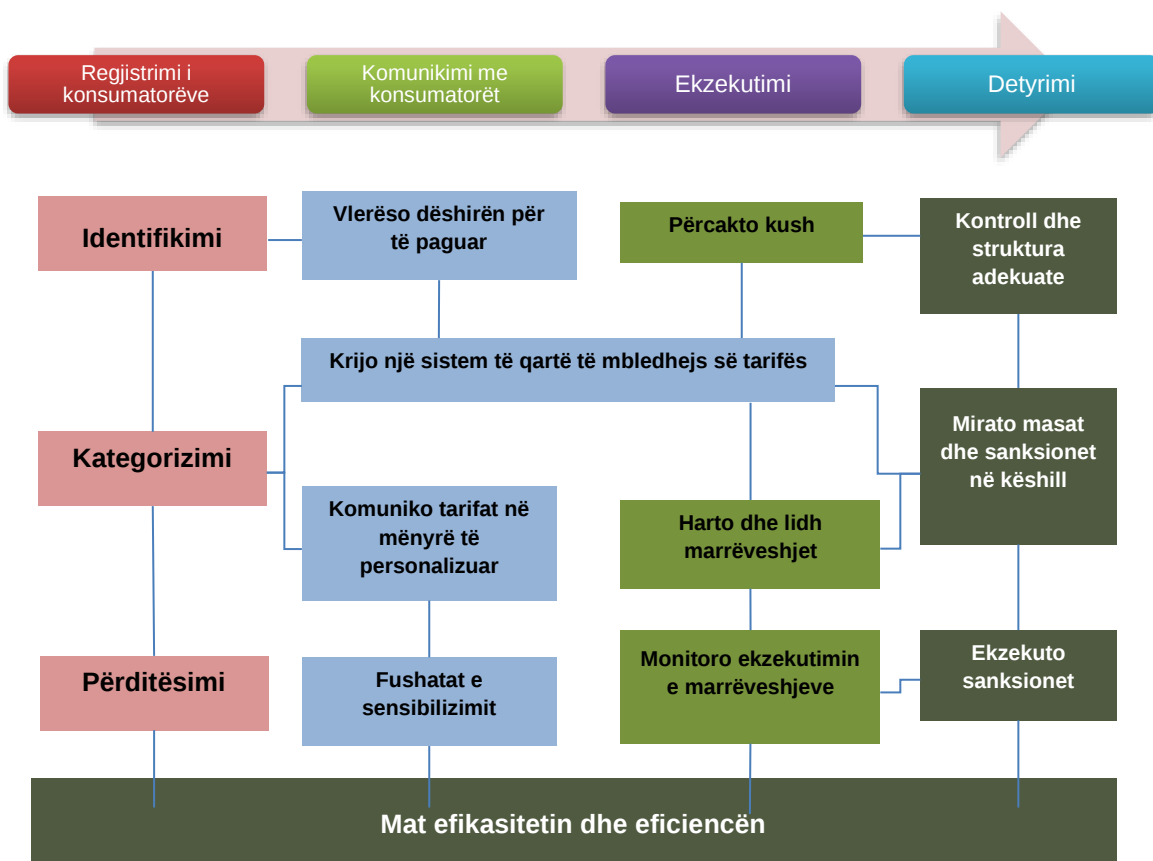

Figura 14 Strategjia për vjeljen e tarifave

- *Rregjistrimi i konsumatorëve*, që është edhe hapi i parë, përfshin identifikimin e të gjitha subjekteve që përfitojnë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve, kategorizimin e tyre sipas karakteristikave (tipi, madhësia, natyra e mbetjeve që gjenerojnë, sasia, etj.) duke synuar ngritjen dhe mirëmbajtjen e një sistemi të përditësuar të dhënash brenda kufijve të bashkisë. Ky sistem duhet të kontrollohet rregullisht të paktën *një herë në vit* për të reflektuar të gjitha lëvizjet e popullsisë si dhe regjistrimin e të gjitha bizneseve të reja.
- *Komunikimi me konsumatorët* që përfitojnë shërbimin është një moment tjetër shumë i rëndësishëm në ndërtimin e një sistemi efikas në vjeljen e tarifave. Ky hap synon diferencimin e tarifave për konsumatorët e ndryshëm të shërbimit të menaxhimit të mbetjeve si dhe lidhja e tarifës me nivelin e cilësisë të shërbimit. Marrja e opinionit qytetar përmes pyetësorëve në lidhje me cilësinë e shërbimit të ofruar synon jo vetëm evidentimin e problemeve, por ka për qëllim edhe matjen e dëshirës dhe mundësive për të paguar duke kontribuar në krijimin e një sistemi të qartë procedurash për hartimin dhe vjeljen e tarifave. Një pikë tjetër e rëndësishme përse i përket komunikimit me konsumatorët është bërja transparente e tarifave përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit (media e shkruar dhe vizive, ëeb site etj.).
- Pjesa më e madhe e autoriteteve vendore e kryejnë vetë procesin e *vjeljes së tarifave* nëpërmjet zyrave të tyre vendore të taksave apo drejtorisë vendore të taksave dhe tarifave. Ndonjëherë tarifën e mbetjeve vendosen së bashku me tarifën e tjera, apo taksa të tjera vendore (tatimi mbi pronën) brenda së njëjtës faturë. Për të siguruar qëndrueshmërinë e sistemit është e rëndësishme që të hartohen edhe disa mekanizma të rëndësishëm, duke filluar me mjetet e

njoftimit për t'i bërë konsumatorët më të vetëdijshëm për përgjegjësinë ose detyrimin për të paguar, deri në aplikimin e mjeteve të zbatimit të tilla si sanksionet, gjobat, etj.

Hapi i fundit, por jo më pak i rëndësishëm është edhe *detyrimi*, i cili përfshin ngritjen e një sistemi me struktura adekuate kontrolli, të cilat do të hartojnë masat dhe sanksionet në rastet e mospagimit. Krijimi i strukturave të tilla me detyra dhe përgjegjësi të qarta duhet të jetë subjekt i çdo plani vendor për menaxhimin e mbetjeve. Të gjitha masat dhe sanksionet duhet të hartohen në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe politikat lokale të menaxhimit të mbetjeve. Gjithësesi shumë e rëndësishme për ekzekutimin efikas është që këto masa dhe sanksione të miratohen me Vendim Këshilli Bashkiak dhe t'i komunikohen të gjithë konsumatorëve të shërbimit përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit. Bashkia duhet të ndërmarrë një fushatë të fuqishme sensibilizimi për të gjithë konsumatorët, veçanërisht për banorët, duke reklamuar shërbimin e grumbullimit të mbetjeve, rregullat dhe përgjegjësitë.

5.5.1 Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit sipas skenarëve të propozuar

Bashkia Sarandë është angazhuar në përditësimin e databazës së klientëve (konsumatorët familjarë dhe biznese) për të përmirësuar planifikimin e tarifave vendore, jo vetëm tarifave të pastrimit, për të kuptuar më mirë potencialin fiskal të saj për të përballuar koston e shërbimit. Ky proces, specifikisht kërkon një iniciativë jo vetëm nga qendra e Bashkisë Sarandë, por nga të gjithë administratorët e NJA për të regjistruar të gjithë klientët në databazën e bashkisë.

Nga analiza që kemi zhvilluar në lidhje me politikën fiskale që duhet të ndjekë bashkia për të përballuar rritjen e koston me 9.4 %, në tabelën më poshtë kemi bërë planifikimin e të ardhurave për skenarin e parë. Gjatë planifikimit të të ardhurave në 5 vjeçarin e ardhshëm janë marrë në konsideratë disa elemente, si më poshtë:

- Numri i familje është rritur me 0.1% çdo vit dhe bizneset me 1%
- Barra fiskale për familjet është marrë 55% dhe për bizneset 45%
- Kosto operative ka një rritje 10% në vitin e parë dhe çdo vit me nga 5% më shumë (duke marrë në konsideratë edhe inflacionin)

Tarifa familjare nga kosto operative e shërbimit - Bashkia Sarandë		2021	2022	2023	2024	2025
1.1	Nr. i familjeve	15,643	15,659	15,674	15,690	15,706
1.2	Tarifa vjetore e familjeve	2,800	2,900	3,200	3,300	3,500
1.3	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa	43,800,400	45,410,065	50,157,765	51,776,921	54,969,831
1.4	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	80%	85%	90%	95%	100%
1.5	Të ardhurat e grumbulluara	35,040,320	38,598,555	45,141,989	49,188,075	54,969,831
1.6	Pjesë e koston operative për familjet	55,822,182	61,404,401	64,195,510	66,986,619	69,777,728
1.7	Përqindja e mbulimit të koston	63%	63%	70%	73%	79%

Planifikimi i të ardhurave për bizneset dhe institucionet		2021	2022	2023	2024	2025
1.1	Nr. i bizneseve	3,058	3,089	3,119	3,151	3,182
1.2	Planifikimi i të ardhurave nga tarifa	42,820,000	43,248,200	43,680,682	44,117,489	44,558,664

1.3	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	80%	85%	90%	95%	100%
1.4	Të ardhurat e grumbulluara	34,256,000	36,760,970	39,312,614	41,911,614	44,558,664
1.5	Pjese e koston operative për bizneset	45,672,695	55,822,182	71,046,414	91,345,389	116,719,109
1.6	Përqindja e grumbullimit të të ardhurave	75%	66%	55%	46%	38%

Performanca e grumbullimit të tarifës - Skenari I		2021	2022	2023	2024	2025
I	Të ardhurat e grumbulluara në total nga familjet e bashkisë	35,040,320	38,598,555	45,141,989	49,188,075	54,969,831
II	Pjese e koston operative për familjet në total për Bashkinë	55,822,182	61,404,401	64,195,510	66,986,619	69,777,728
III	Përqindja e mbulimit të koston nga familjet për të gjithë Bashkinë	63%	63%	70%	73%	79%
IV	Të ardhurat e grumbulluara në total nga biznesi	34,256,000	36,760,970	39,312,614	41,911,614	44,558,664
V	Pjese e koston operative për biznesin në total për bashkinë	45,672,695	55,822,182	71,046,414	91,345,389	116,719,109
VI	Përqindja e mbulimit të koston nga biznesi për të gjithë bashkinë	75%	66%	55%	46%	38%
VII	Të ardhurat e grumbulluara në total Bashkia	69,296,320	75,359,525	84,454,603	91,099,689	99,528,494
VIII	Kosto Operative e Bashkisë	101,494,877	117,226,583	135,241,924	158,332,008	186,496,836
IX	Përqindja e mbulimit të koston për të gjithë Bashkinë	68%	64%	62%	58%	53%

Tabela 50 Planifikimi i të ardhurave për skemën kryesore

Siç mund ta shohim edhe nga tabelat, në vitin që jemi aktualisht, biznesi dhe familjate pothuajse mbajnë të njëjtën barrë fiskale, por me kalimin e viteve kategoria e konsumatorëve do të mbajë barrën fiskale më të lartë krahasuar me bizneset. Në fund të pesë vjeçarit kategoria e familjave do të mund të mbulojë barrën e saj fiskale (të koston operative) deri në 79%, ndërsa biznesi, deri në 38% të barrës së tij fiskale. Në fund të 5 vjeçarit të zbatimit të planit, bashkia do të arrijë mbulimin e koston nga tarifa derin 53%.

6 PLANIFIKIMI I FUSHATAVE TË NDËRGJEGJËSIMIT DHE INFORMIMIT TË KOMUNITETIT

Për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit të menaxhimit të mbetjeve, rritjen e efikasitetit dhe efektivitetit të shërbimeve si dhe sigurimin e pastërtisë në territorin e bashkisë, është shumë i domosdoshëm përfshirja dhe ndërgjegjësimi i komunitetit. Komuniteti jo vetëm duhet të kuptojë funksionimin e sistemit, por duhet ta mbështesë atë. **Suksesi i çdo skeme bazohet plotësisht nga mbështetja e përdoruesve. Është me rëndësi që të sigurohet zbatueshmëria e planit në 5 vjeçarin e ardhshëm, bashkia duhet të sigurojë një marrëdhënie partneriteti me komunitetin, ku ai:**

- Të ketë aksesueshmëri në shprehjen e mendimit, ankesave, sugjerimeve në lidhje me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve (anketa të zhvilluar rregullisht nga bashkia, njoftime të rregullta në stendën e bashkisë dhe në faqet online të saja dhe rrjetet sociale)
- Të informohet rregullisht në lidhje me skemën e menaxhimit të mbetjeve që aplikohet në territorin e bashkisë
- Të mundësohet transparenca e nivelit të tarifave të pastrimit dhe sistemit të faturimit për grumbullimin e saj
- Të njihet me detyrimet fiskale për pagesën e tarifës, detyrime të tjera në lidhje me skemën e menaxhimit dhe detyrimin për mbajtjen pastër të territorit të bashkisë

Konsumatorët si familjet, bizneset apo institucionet, në sajë të një fushate të fortë ndërgjegjësimi mund të ndikojnë në përmirësimin e sistemit të mbledhjes, duke zbatuar kërkesat e hedhjes së mbetjeve në vendet e caktuara. Ndërgjegjësimi publik ndaj çështjeve të mbetjeve, pastërtisë së territorit dhe plotësimin e detyrimeve fiskale, konsiderohet si një prioritet dhe objektiv primar krahas objektivave të tjerë që lidhen me infrastrukturën apo me depozitimin e sigurtë të mbetjeve. Ka disa mënyrë për të rritur ndërgjegjësimin publik për çështjet e mbetjeve dhe për të dhënë informacion se si mund të trajtohen ato, me një kosto relativisht të ulët, por mjaft efektiv për arritjen e objektivit. Kjo mund të arrihet duke hartuar një plan ndërgjegjësimi i cili do të mundësojë:

- Ofrimin e një informacioni të përgjithshëm dhe të veçantë për komunitetin në lidhje me nismat vendore të mbledhjes, riciklimit të mbetjeve, pastërtisë së bashkisë dhe koston e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve;
- Transparenca me komunitetin në lidhje me sistemin e faturimit dhe nivelin e tarifave të pastrimit;
- Ndërgjegjësimin e komunitetit për detyrimet ligjore për pagesën e tarifës së pastrimit, rregullat dhe detyrimet vendore;
- Nxitjen e qëndrimit miqësor ndaj mjedisit.

Metoda për komunikim dhe informim

Metodat më të përdorura të komunikimit të informacionit janë broshurat, artikujt në gazeta, njoftimet, dhe reklamat në TV dhe radio lokale, dhe fletëpalosje që shpërndahen në shkolla. Një zhvillim të lartë sot në vend ka edhe teknologjia e informacionit si edhe aksesin në internet. Kjo teknologji si edhe tërheqja pas rrjeteve sociale të komunitetit (kryesisht atij në moshë të re) mund të jetë një mundësi e mirë për komunikimin dhe informimin e publikut për shkak edhe të koston e ulët si edhe shpejtësisë që ofron. Gjithashtu mund të shfrytëzohen dhe evente të karaktereve të ndryshme (festa, tubime, koncerte), ku ka grumbullime të mëdha njerëzish dhe ku informimi dhe komunikimi me publikun bëhet më i lehtë.

Në programet e informimit të komunitetit për sistemin e menaxhimit të mbetjeve që po aplikohet në zonën e tyre metoda më e mirë është ajo “derë më derë”. Kjo metodë fton konsumatorët në njohjen e sistemit të grumbullimit të mbetjeve që aplikohet, në nismat e riciklimit dhe kompostimit, për të përmirësuar qëndrimin e tyre ndaj ndarjes së mbetjeve në burim, për të zbatuar rregullat dhe respektuar oraret si dhe informimi për nivelin e tarifës së pastrimit, sistemit të faturimit të përcaktuar dhe detyrimin për pagesën e tarifës.

Banorëve dhe bizneseve iu shpërndahen fletë informative për çështje të ndryshme që lidhen me sistemin menaxhimit të mbetjeve në zonën e tyre, duke filluar që nga frekuenca e shërbimit, niveli i tarifave, sistemi i faturimit për pagesën e tarifës apo llojet e mbetjeve që duhet të ndahen në burim, në varësi të skemës së grumbullimit që janë duke aplikuar.

Përdorimi i mjeteve teknologjike që shërbejnë për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve apo kontenierët për informim: Tek të gjithë makinat dhe nëse është e mundur tek kontenierët e mbetjeve duhet të shkruhet qartë dhe lehtësisht e lexueshme (me germa të paktën 10 cm të mëdha) një slogan domethënës për të mbajtur pastër zonën, numrin e telefonit të ofruesit të shërbimit si dhe numrin e telefonit falas që caktohet nga autoritetet vendore, sipas një formati të miratuar paraprakisht.

Marrja e opinionëve të qytetarëve

Një tjetër çështje e rëndësishme është krijimi i mekanizmave për marrjen e mendimeve dhe reagimit të qytetarëve: si mund të ftohet publiku t'i japë bashkisë mendime apo opinionë ose komente për shërbimin e mbetjeve?

Dy metodat kryesore për të marrë mendimin e komunitetit janë:

- Mundësia e komunitetit për t'u ankuar: Bashkia apo operatori i shërbimit duhet të ketë zyrën e kontaktit/informacioni për të marrë ankesat. Numri i ankesave dhe zgjidhja e tyre është një nga parametrat e matjes së performancës së institucionit lidhur me menaxhimin e mbetjeve.
- Vlerësimi i kërkesës dhe sondazhi/studimi i “vullnetit për të paguar”: Për të vlerësuar kërkesën, vullnetin dhe mundësinë për të paguar, del nevoja për të komunikuar me përfituesit e mundshëm të shërbimit lidhur me alternativat e shërbimit, kostot, buxhetin dhe tarifat. Për secilën zonë të komunitetit apo zonë për t'u përfshirë në sondazh, mostra që duhet të realizohet është midis 100 dhe 200 të intervistuar. Kjo praktikë duhet të kryhet periodikisht nga bashkia, ose sa herë ajo e shikon të arsyeshme për të marrë opinionin e publikut në lidhje me vlerësimin e performancës të shërbimit.

7 RISHIKIMI I PLANIT

Ndjekja e zbatimit të planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike (çdo 5 vjet) ose më shpesh nëse është e nevojshme për vlerësimin dhe rishikimin e objektivave dhe masave. Monitorimi dhe vlerësimi mund të funksionojë si një bazë për rishikimin e planit.

Çështje të rëndësishme për t'u marrë në konsideratë kur të analizohet ky plan janë sigurisht vlerësimi nëse objektivat janë përmbushur, nëse masat e parashikuara kanë qenë efektive apo jo. Një plan duhet të rishikohet gjithashtu, kur politika kombëtare e mbetjeve rekomandon apo detyron ndryshime thelbësore në mënyrën e manaxhimit të mbetjeve apo vendos objektiva të ndryshëm në funksion të obligimeve ndërkombëtare. Në këto raste, plani duhet të përballet me ndryshime të thella ose mund të jetë i nevojshëm hartimi i një plani të ri.

Përgjatë zbatimit të planit, duhen analizuar në mënyrë të vazhdueshme faktorët kryesorë që impaktojnë në parashikimet dhe objektivat e vëna në plan, si zhvillimi i popullsisë, ndryshimet lidhur me konsumin dhe llojin e mbetjeve të gjeneruara nga industritë apo ekonomitë shtëpiake. Gjithashtu analizimi i këtyre faktorëve shërben për të vlerësuar programet dhe projektet në proces apo që priten të fillojnë.

7.1 Monitorimi i planit

Ky plan duhet të parashikojë hapat në vazhdim, indikatorët dhe mjetet për të vlerësuar punën e bërë, për të verifikuar nëse objektivat janë përmbushur dhe të raportojnë tek vendimmarrësit. Qëllimi është që të sigurojë që autoritetet përgjegjëse u është dhënë mundësia për të ndjekur zhvillimin dhe zbatimin e planit dhe të vendosin mbi masat shtesë, nëse është e nevojshme. Studimi bazë, i kryer për qëllim të këtij plani, do të shërbejë si një status bazë mbi të cilën do të vlerësohen arritja e objektivave dhe targeteve dhe mbi të cilin do të maten ndryshimi i indikatorëve të performancës së planit.

Monitorimi i planit duhet të jetë një proces i vazhdueshëm me vlerësime periodike dhe, nëse është e nevojshme mund të kërkojë rishikimin e objektivave dhe masave të planit. Monitorimi i planit do të shërbejë për:

- Për të dhënë informacion të vazhdueshëm tek bashkëpunëtorët dhe grupet e interesit, mbi statusin e zbatimit të planit;
- Për të analizuar statusin dhe për të vlerësuar efektivitetin e skemave të zbatuara;
- Për të përshtatur, modifikuar ose forcuar skemat apo programet në proces, ose për të krijuar të reja më të përshtatshme apo të efektshme;
- Për të mësuar, përditësuar dhe shpërndarë informacion dhe njohuri.

Procesi i monitorimit dhe vlerësimit të shërbimit

Bashkia duhet të ndjekë këto hapa në kryerjen e procesit të monitorimit dhe të vlerësimit të planit, si më poshtë:

- Rishikimi i situatës: Rishikimi i objektivave dhe synimeve, kontrolli nëse ato i përshtaten kontekstit real dhe vlerësimi i tyre me anë të indikatorëve
- Mbledhja e evidencave sasiore dhe cilësore që lidhen me mbetjet
- Analizimi i evidencave: Analizimi i të dhënave për të matur progresin, krahasimi i rezultateve me objektivat dhe synimet, kontrolli nëse objektivat janë arritur në një afat kohor të dëshiruar
- Dokumentimi i konkluzioneve

- Ndarja dhe diskutimi i konkluzioneve: Gjetjet duhet të ndahen me palët e interesuara dhe domosdoshmërisht me vendimmarrësit.

Kryetari i bashkisë duhet të ngarkojë një grup pune përgjegjës apo zyrtarë të caktuar, brenda stafit të bashkisë, me përgjegjësinë e monitorimit dhe vlerësimit të planit.

- Grupi i punës duhet të përfshijë zyrtarë të administrimit të mbetjeve, administrimi financiar, struktura të mjedisit dhe kontrollit të territorit dhe konsulentëve të jashtë.
- Grupi i punës duhet të evidentojë të gjitha PGM në të gjithë territorin e bashkisë dhe duhet t'i hedhë në hartë.
- Grupi i punës duhet të njihet me qëllimin e zhvillimit të sistemeve të monitorimit të shërbimit, pavarësisht nëse shërbimi ofrohet nga bashkia apo nga privati, ku monitorimi shërben:
 - Për të matur progresin e çdo operacioni më vete në menaxhimin e mbetjeve kundrejt objektivave dhe targeteve të dakortësuara. Në këtë mënyrë bashkia do ta dijë paraprakisht në qoftë se objektivat e shërbimit të MM kanë mundësi që të plotësohen
 - Për të matur efektivitetin e paisjeve dhe stafit të përdorur në çdo operacion të menaxhimit të mbetjeve
 - Për të hartuar dhe adresuar masa korrektuese dhe rregullatore për të përmirësuar shërbimin bazuar mbi informacionin e mbledhur përmes monitorimit
 - Për të vlerësuar shpenzimet dhe për të kontrolluar kostot e çdo operacioni në menaxhimin e mbetjeve, për t'u siguruar që buxheti ekzistues është i shpërndarë në mënyrën e duhur dhe është i mjaftueshëm për të mbuluar kostot
 - Për të vlerësuar sjelljen e përdoruesve si dhe për të matur kënaqësinë e konsumatorit për të parë dhe vlerësuar sesi këto parametra ndikojnë në performancën e shërbimit
 - Për të planifikuar më mirë shërbimin e menaxhimit të mbetjeve në të ardhmen dhe për të vlerësuar mundësinë dhe potencialet e zgjerimit dhe riplanifikimit të shërbimit.

Ndërkohë për të gjitha njësitë vendore, pas evidentimit të PGM në terren, grupi i punës mund të hartojë modele të raporteve ditore në lidhje me gjendjen e PGM në të gjithë territorin tyre. Këto raporte duhet të plotësohen nga supervzori përpara se të raportohen në Drejtorinë e Shërbimeve Publike në Bashki:

Grumbullimi i mbetjeve dhe transport							Koha e shërbimit		
Raport ditor	Zona	Rajoni	Emri i supervisorit			Data	Ora		
Emri i rrugës/fshati	Koha e monitorimit	PGM	Nr. i kontenierëve	Frekuenca e grumbullimit	Nr. i kontenierëve të grumbulluar	Data e larges	Nr. i kontenierëve të larë apo jo	Nr. i kontenierëve të dëmtuar	Shënime
1		1	2	2 ditë/javë					
		2	1						
		3	5						
		4	1						
		5	4						
		6	2						
		7	2						
		8	1						
2		9	2	2 ditë/javë					
		10	1						
		11	1						
		12	2						
		13	2						
		14	3						
3		15	2	2 ditë/javë					
		16	1						
		17	2						
		18	1						
4		19	1	2 ditë/javë					
		20	2						
		21	1						
		22	1						
		23	1						
		24	1						
		25	1						
		26	2						
5		27	1	2 ditë/javë					
		28	1						
		29	1						

Tabela 51 Model të raportimi ditor për gjendjen e PGM

8 KUADRI INSTITUCIONAL DHE LIGJOR

8.1 Rregullorja vendore

Bashkia Sarandë duhet të përgatisë dhe miratojë rregulloren lokale për administrimin e shërbimit të mbetjeve, ku të përcaktohet qartë roli dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbetjeve, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore duhet të përcaktojë rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbetjeve, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.

Më konkretisht kjo rregullore duhet të përfshijë:

- a. Standardet lokale të punës dhe cilësisë, metodologjitë dhe teknologjitë, rregullat e sigurisë dhe të shëndetit për shërbimet e pastrimit dhe të administrimit të mbetjeve;
- b. Rregullat dhe detyrimet e prodhuesve të mbetjeve;
- c. Sanksione në raste të dëmtimit të kontenierëve, të ndryshimit të funksionit apo vendodhjes së PGM apo kontenierëve;
- d. Marrjen e masave parandaluese për mos-djegjen e mbetjeve në kazanë, për moshedhjen e mbetjeve në rrymat ujore dhe kanalizimet, apo në vende të tjera nga ato të miratuara nga bashkia;
- e. Marrjen e masave parandaluese për mos-hedhjen e mbetjeve voluminoze dhe atyre të rrezikshme, mos-depozitimin e kafshëve të ngordhura dhe mbetjeve të rrezikshme;
- f. Shmangien e parkimit të automjeteve përballë apo pranë pikave të caktuara të grumbullimit të mbetjeve;
- g. Marrjen e masave për pastrimin nga ana e pronarëve të hapësirave rreth dyqaneve dhe pikave ambulatorie të shitjes;
- h. Marrjen e masave për sigurimin e një pastertie të pranueshme, duke dezinfektuar kontenierët dhe koshat rrugorë të depozitimit të mbetjeve;
- i. Mbajtja e uniformave gjatë proceseve të punës nga punonjësit e pastrimit;
- j. Përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të administruesve të mbetjeve (operatorët e mbetjeve, industria e mbetjeve)
 - Veprimet të kryhen vetëm nga kontraktorë të licencuar;
 - Procedurat administrative për dhënien dhe heqjen e licencave;
 - Pagesa e tarifave dhe taksave të vendosura nga autoriteti vendor;
 - Përdorimi i makinerive dhe kontenierëve të përshtatshëm;
 - Përdorim i vendeve të licensuara të depozitimit;
 - Regjistrimi i konsumatorëve që përfitojnë shërbim e pastrimi;
 - Mbajtja e të dhënave historike për mbetjet;
 - Parandalimi i problemeve për shëndetin publik.

8.2 Zbatimi dhe sanksionet

Rregullorja vendore e administrimit të mbetjeve duhet të përcaktojë një sërë gjobash dhe sanksionet që duhet të caktohen dhe miratohen nga Këshilli Bashkiak. Niveli i gjobave dhe sanksioneve duhet të bazohen në shërbimin e ofruar dhe në parimin “ndotësi paguan”, ku shkelësi duhet të ndëshkohet me qëllim që të merren parasysht kostot e pastrimit apo mbledhjes së mbetjeve, kostot mjedisore dhe për më tepër të krijohet një sistem i drejtë për shkurajimin dhe parandalimin e ndotësve.

Gjobat lokale duhet të vendosen nga inspektorët bashkiakë që janë nën juridiksionin e bashkisë. Përgjegjësia kryesore e këtyre inspektorëve është të vendosin sanksione për personat fizikë apo juridikë që shkelin kushtet ligjore në lidhje me mbledhjen, largimin dhe transportin e mbetjeve.

8.3 Licencimi mjedisor

Zbatimi me sukses i kuadrit ligjor vendor do të kërkojë përmirësime në sistemin e licencimit mjedisor, i cili përbën mekanizmin kryesor të kontrollit. Sipas legjislacionit kombëtar:

- Bashkitë duhet të bashkëpunojnë me ARM (Agjencia Rajonale e Mjedisit) kur japim miratime për njerëz që ushtrojnë veprimtari apo projekt për administrimin e mbetjeve;
- Të japin miratimin për vendet e depozitimit të mbetjeve të rrezikshme për qëllime të marrjes së lejeve mjedisore (Neni 13 i Ligjit për Mbetjet e Rrezikshme);
- Të kontrollojnë vazhdimisht përmbushjen e detyrimeve ligjore në veprimtaritë e administrimit të mbetjeve (përfshirë jo vetëm mbetjet urbane por edhe mbetje ndërtimore dhe të tjera jo-urbane). Në këtë aspekt, ajo duhet të marrë herë pas here raporte nga personat e përfshirë në këto veprimtari.

8.4 Pjesëmarrja e sektorit privat

Ekzistojnë një sërë përfitimesh dhe avantazhesh lidhur me përfshirjen e sektorit privat në sektorin e menaxhimit të mbetjeve:

- Sektori privat zotëron një ekspertizë më të mirë teknike dhe akses më të madh ndaj kapitaleve financiare sesa sektori publik;
- Skemat e minimizimit të mbetjeve që kërkojnë financime në teknologji (makineri dhe kontenierë) mund të jenë shumë të përshatshme për një bashkëpunim PPP;
- Administrata e sektorit privat është më efektive se ajo e sektorit publik;
- Aty ku sektori privat mund të realizojë shërbimet me standarde të njëjta apo më të mira dhe me kosto më të ulët për njësi, dhënia me kontratë e shërbimeve është një mundësi mjaft e mirë për të përmirësuar performancën e përgjithshme të shërbimeve të bashkisë;
- Dukë qënë që është i orientuar drejt fitimit, sektori privat ofron kontroll më të mirë të standardeve operative dhe teknike, etj.

Kontraktimi i shërbimeve të largimit të mbetjeve voluminoze, mbetjeve të riciklueshme apo dhënia me koncension e impianteve apo aktiviteteve për trajtimin mbetjeve (përfshirë edhe Stacionin e Transferimit të Mbetjeve), duhet të shihet si një mundësi për të tërhequr investime nga sektori privat në infrastrukturën e mbetjeve. Përfshirja e sektorit privat me anë të koncesionit apo partneritetit publik-privat duhet të nxitet si një mekanizëm për të ofruar një zgjidhje më të mirë ekonomike dhe që mund të jetë e pranueshme nga pikëpamja mjedisore.

Sektori privat mund të marrë pjesë në secilën nga veprimtaritë e administrimit të mbetjeve të ngurta, siç jepet edhe më poshtë:

Ofrimi i kamionëve apo makinerive të rënda – me qira ose marrëveshje qiraje me pronarët e pajisjeve	Fshirja apo pastrimi i rrugëve dhe zonave të hapura – me kontratë shërbimi
Mbledhja e mbetjeve të përgjithshme urbane nga të gjitha lagjet / i gjithë qyteti – me kontratë shërbimi	Riparimi i makinerive të bashkisë për mbetjet urbane – me kontratë shërbimi sipas nevojave apo me kontratë afatgjatë

Ofrimi i kontenierëve të posaçëm për skemat e minimizimit të mbetjeve	Operimi i ST – me kontratë shërbimi ose koncesion
Mbledhja e mbetjeve komerciale nga hotelet, zyrat, tregjet apo dyqanet	Vjelja e tarifave të përdoruesit apo taksave të mbetjeve – me të drejtë ekskluzive për mbledhjen e tarifave me agjentë, si ndërmarrja e ujësjellësit, apo elektriku.

Tabela 52 Pjesëmarrja e sektorit privat në administrimin e mbetjeve të ngurta

8.5 Mbështetja politike

Menaxhimi i mbetjeve dhe pastërtia e qytetit duhet të konsiderohen të një rëndësie të veçantë për qytetin dhe banorët e tij dhe do të kërkojë një mbështetje dhe inkurajim të fortë nga Këshilli Bashkiak për të arritur objektivat e tij. Në këtë kuadër, nga njëra anë Këshilli Bashkiak duhet të shikojë me prioritet mbështetjen e projekteve, iniciativave lokale për modernizimin e këtij sektori, përmirësimin e buxhetit, investimet dhe përmirësimin e paketës fiskale, dhe nga ana tjetër bashkia duhet të sigurojë transparencën maksimale ndaj këshillit dhe publikut për të gjitha veprimet që ajo ndërmerr. Kjo marrëdhënie reciproke do të mundësojë paanësinë politike për çështjet që lidhen me mjedisin dhe pastërtinë e qytetit. Mbetet detyrë e stafit të Bashkisë që këtë çështje t’ia argumentojë dhe adresojë në mënyrë sa më profesionale Këshillit Bashkiak me qëllim marrjen e dakordësisë në miratimin e planit lokal të menaxhimit të mbetjeve si dhe buxhetin përkatës për zbatimin e tij.

9 PLANI I VEPRIMIT

Komponenti	Objektivi Strategjik	Veprimi i detajuar	Indikatori matës i performancës	Përgjegjësia	Afati kohor
I. CILËSIA E SHËRBIMIT					
1.1	<i>Mbulimi i zonës me shërbim (të dhënat e bashkisë)</i>	Mbulimi i territorit të Bashkisë me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve dhe konsolidimi i tij në zonat ku aktualisht ofrohet shërbimi - Shtirja e shërbimit në 100% të territorit urban në zonën urbane - Shtirja e shërbimit në 90% të territorit rural - Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për grumbullimin me kontenerë 1.1 m³ si dhe transportin efektiv të mbetjeve në të gjithë territorin e Bashkisë Sarandë	- Riorganizimi i zonave të shërbimit të mbetjeve (ndarje e Bashkisë në pesë zona shërbimi. Grumbullimi I mbetjeve miks në zonat: Zona1, Zona 2, dhe Zona 3-Ksamil të cilave u ofrohet shërbimi 365 ditë. Zona 4-ekstra turistike ku ofrohet shërbimi 120 ditë . Zona 5-Riciklimi ku ofrohet shërbimi 104 ditë dhe bëhet grumbullim I diferencuar I mbetjeve. - Përmirësimi i infrastrukturës për ofrimin e shërbimit të grumbullimit të mbetjeve me kontenerë 1.1m³. Investimi në mjete teknologjike të përshtatshme për infrastrukturën e grumbullimit të mbetjeve.	Numri i klientëve që marrin shërbim kundrejt atyre që nuk marrin shërbim Sasia e mbetjeve që grumbullohen kundrejt atyre që gjenerohen	Bashkia Sarandë; (Kryetari, Drejtori i shërbimeve, Përgjegjësi i shërbimit të mbetjeve) 2021-2022
1.2	<i>Pastërtia e bashkisë</i>	Sigurimi i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (evitimi i pikave të tejmbushura) Sigurimi i pastrimit të rregullt të rrugëve të qytetit dhe zonave të urbanizuara nga hedhurinat Reduktimi i depozitimeve ilegale të mbetjeve urbane dhe atyre inerte në territorin e Bashkisë Sarandë	- Shtirja e shërbimit në territore të pa mbuluara me shërbim - Konsoolidimi dhe përmirësimi i infrastrukturës mbështetëse për grumbullimin dhe transportin e mbetjeve me kontenerë 1.1m³ dhe mjete të përshtatshme - Zbatimi i sistemit të monitorimit të rregullt ditor të pikave të grumbullimit të mbetjeve dhe nivelit të pastërtisë - Zbatimi i masave të përcaktuara në studimin e dlpd "Zbutja e Riskut në Vend depozitime – Raporti Final 2018" për rehabilitimin deri në mbylljen përfundimtare të venddepozitimeve në Bashkinë Sarandë; - Sigurimi i financimit për zbatimin e	Niveli i pastërtisë të pikave të grumbullimit të mbetjeve (prania e mbetjeve jashtë kontenerëve) Niveli i pastërtisë të rrugëve kryesore të bashkisë Numri i depozitimeve ilegale kundrejt atyre të pastruara	Bashkia Sarandë (Administratorët e NJA, Përgjegjësi i shërbimeve publike) 2021-2022

			6. projektit të rehabilitimit Hartimi dhe miratimi i një plani mjedisor të monitorimit dhe kujdesi pas mbylljes të vendepozitimeve			
1.3	Gadishmëria e bashkisë për të adresuar ankesat e komunitetit	Ngritja e një sistemi komunikimi dhe partneriteti me komunitetin për krijimin e mundësisë për akses të vazhdueshëm për shërbimin e menaxhimit të mbetjeve	1. Hartimi i një strategjie dhe plani veprimi për mundësimin e vazhdueshëm të informacionit për kategoritë e konsumatorëve në lidhje me çështje që kanë të bëjnë me shërbimin e menaxhimit të mbetjeve: - Sistemi i menaxhimit të mbetjeve që zbatohet - Rregullat që duhen zbatuar dhe specifikat në lidhje me orarte e shërbimit - Kosto e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve - Nivelet e tarifave të pastrimit për secilën kategori të konsumatorëve - Detyrimi për pagesën e tarifës dhe format e pagesës 2. Aplikimi i mjeteve të informimit dhe komunikimit si broshura informative, buletinë, postera, rrjete sociale, standat e bashkisë apo anketat periodike për të informuar rregullisht komunitetin 3. Krijimi i një faqeje për shërbim klienti nga bashkia ku të adresohen të gjitha ankesat e qytetarëve në kohë reale dhe të regjistruhen sa prej tyre kanë marrë përgjigje nga bashkia dhe niveli i kënaqësisë së komunitetit.	Numri i fushatave të ndërgjegjësimit të ndërmarra gjatë një viti Numri i materialeve ndërgjegjëse të përgatitura dhe shpërndara gjatë vitit me mjetet e komunikimit të bashkisë Numri i ankesave të marra kundrejt atyre të adresuara	Bashkia Sarandë, zyra e informimit dhe komunikimit me komunitetin	2021-2022
II. QËNDRUESHMËRIA MJEDISORE						
2.1	Shkalla e grumbullimit të diferencuar	Promovimi i ndarjes dhe minimizimit të mbetjeve në burim si dhe në të gjitha	1. Mobilizimi i përfshirjes së komunitetit në skemat pilot 2. Zhvillimi i anketimeve paraprake për	Numri i skemave pilot të aplikuar në Bashkinë Sarandë	Bashkia Sarandë, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i	2021-2025

		stadet e gjenerimit të tyre.	vlerësimin e vullnetit për t'u përfshirë në skemat e ndarjes në burim 3. Përcaktimi i zonës pilot për skemën e ndarjes në burim të mbetjeve urbane në Bashkinë Sarandë me qëllim recuperimin dhe riciklimin e mbetjeve 4. Hartimi i një plani-pune specifik për zbatimin e skemave të ndarjes së mbetjeve, i cili duhet të koordinohet me sistemin ekzistues të grumbullimit të mbetjeve të tjera urbane 5. Organizimi i takimeve në komunitet dhe me biznese, para dhe gjatë fillimit të skemave pilot për të mbështetur përpjekjet/programet e ndërgjegjësimit dhe edukimit për rritur cilësinë dhe nivelin e përfshirjes së komunitetit 6. Organizimi i takimeve me grupet e interesit në rajon dhe më gjerë. 7. Aplikimi i infrastrukturës të përshtatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjeve të riciklueshme. 8. Lidhja e marrvëshjeve bashkëpunimi/pjesëmarrje me bizneset e mëdhenj ashtu dhe nëse është e mundur me komunitetin e skemave pilot të mbetjeve për detyrimet dhe përfitimet e palëve.	Numri i rrymave të mbetjeve që ndahen në burim nga komuniteti Sasia e mbetjeve organike vjetore që ndahen në burim kundrejt totalit të mbetjeve	përfshirë në ndarjen në burim	
		Promovimi i rëndësisë të diferencimit të mbetjeve me qëllim recuperim/riciklim-in e tyre.	1. Prezantimi i skemave të riciklimit të mbetjeve urbane. 2. Aplikimi i infrastrukturës të përshtatshme për grumbullimin e ndarë të mbetjeve të riciklueshme. Ndarja e koshave me ngjyra sipasë tipit të mbetjeve që shkojnë për riciklim. Investim në kontenerë dhe mjete teknologjike të posaçme për grumbullimin e këtyre mbetjeve. 3. Hartimi i një plani operimi i pikës RC. 4. Kryerja e studimeve të fizibilitetit dhe analiza ekonomike mbi zhvillimin lokal të		Bashkia Sarandë, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen në burim	2021-2025

			riciklimit në nivel lokal ose ndër-lokal. 5. Inkurajimi i shtrirjes së skemave të riciklimit në territorin e bashkisë përmes bashkë-financimit me bizneset dhe komunitetin.			
		Sensibilizimi i komunitetit dhe bizneseve për t'u bërë pjesë e iniciativave të bashkisë për mbajtjen pastër të territorit si dhe për aplikimin e skemave inovative për minimizimin e mbetjeve	1. Ofrimi i informacioneve specifike për grupet e interesit (konsumatorët në zonat pilot); 2. Lançimi i nismave të reja (grumbullimi individual i mbetjeve, riciklimi dhe kompostimi) duke përdorur promovimin në TV, radio lokale dhe gazeta 3. Krijimi i grupeve në komunitet për promovimin e edukimit dhe ndërgjegjësimit në zonat pilot dhe konsumatorët pilot 4. Hartimi dhe shpërndarja e paketave të informacionit sipas grupeve të interesit (qytetarët, bizneset, shkollat, industria, etj) 5. Përdorimi i mjeteve teknologjike dhe kontenerët për të ofruar informacion të përgjithshëm (slogan, numrat e kontaktit, grafikët e shërbimit) 6. Realizimi i fushatës "derë më derë" për të përfshirë popullatën dhe bizneset në mënyrë eficiente mbi aktivitetet e riciklimit dhe ndarjes në burim dhe pagesës së tarifës së pastrimit 7. Hartimi i programeve dhe fushatave "vijuese" të riciklimit/rekuperim për të përmirësuar cilësinë e ndarjes në burim . 8. Hartimi dhe shpërndarja e udhëzuesve dhe ilustrimeve për riciklimin për shkollat, bizneset, banorët.	Numri i konsumatorëve të informuar Numri i fushatave ndërgjegjëse të realizuara për sensibilizimin e komunitetit	Bashkia Sarandë, sektori i shërbimeve publike, komuniteti i përfshirë në ndarjen në burim	2022-2025
2.2	Shkalla e mbetjeve të trajtuara sipas normave	Trajtimi i mbetjeve sipas normave në Landfillin Bajkaj	Ngritja e sistemit të monitorimit për të siguruar dërgimin e mbetjeve urbane të Bashkisë Sarandë në Landfillin Bajkaj dhe mbetjeve të	Sasia e mbetjeve që shkojnë në impiant kundrejt atyre që nuk shkojnë në impiant	Bashkia Sarandë, Sektori i shërbimeve publike, përgjegjësi i shërbimeve publike	2021-2025

			riciklueshme në RC.			
III.	QËNDRUESHMËRIA EKONOMIKE DHE FINANCIARE					
3.1	Mbulimi i kostos	Forcimi i kuadrit financiar të menaxhimit të mbetjeve, marrëveshjeve dhe kontratave. Llogaritja vjetore e kostos sipas modelit të miratuar me VKM dhe rishikimi i nivelit të tarifave, bazuar në koston reale të shërbimit. Rifreskimi i databazës së klientëve për planifikimin e saktë të grumbullimit të tarifës	1. Aplikimi çdo vit i metodologjisë së "Llogaritjes së plotë të kostos sipas modelit të DLDP " kur shpenzimet kapitale vlerësohen dhe llogaritet përgjatë gjithë jetës së dobishme të makinave dhe kontenerëve. 2. Rritje progresive e buxhetit vjetor operacional+mirëmbajtjes drejt mbulimit total të kostove operacionale dhe kostos kapitale. 3. Kompesime financiare për konsumatorët me pamundësi për të paguar (me asistencë sociale apo me të ardhurave të ulëta) dhe jo për grumbullim inefficent të tarifave. 4. Hartimi i projekteve konkrete dhe të kërkohet mbështetje financiare për investimet e mëdha nga fondet e qeverisë, donatorë, hua nga institucione financiare apo banka.	Niveli i mbulimit të kostos nga tarifat e pastrimit	Bashkia Sarandë, sektori i shërbimeve publike, zyra e financës dhe e taksave dhe tarifave vendore	2021-2025
3.2	Niveli i grumbullimit të të ardhurave	Hartimi i një strategjie për rritjen e nivelit të të ardhurave nga tarifat për të gjitha njësitë administrative Konsolidimi i infrastrukturës për mbledhjen e plotë të tarifës deri në fund të 5 vjeçarit nga të gjitha kategoritë e konsumatorëve Informimi i qytetarëve në lidhje me shërbimet e pastrimit që do të mbulohen nga tarifa Aplikimi i fushatave ndërgjegjësuese në lidhje me pagesën e tarifës së pastrimit dhe rritjet progresive në sajë	1. Zbatimi i kuadrit ligjor për hartimin e nivelit të tarifave për të gjitha kategoritë e konsumatorëve 2. Rifreskimi i bazës së të dhënave të konsumatorëve, duke synuar rritjen e numrit të tarifë paguesve drejt mbulimit total 3. Planifikimi i të ardhurave nga tarifa e pastrimit për të gjitha kategoritë e konsumatorëve, bazuar në databazën e rifreskuar të klientëve dhe paketës fiskale të vitit aktual 4. Planifikimi dhe aplikimi i penaliteve të qarta efektive, dhe procedurave detyruese për mos pagimin e tarifave të	Niveli i realizimit të tarifave kundrejt planifikimit Niveli i mbulimit të kostos së shërbimit nga realizimi i tarifave	Bashkia Sarandë (Policia Bashkiake, Përgj. Shërbimesh, publike), Këshilli Bashkiak	2021-2025

		të përmirësimit dhe shtimit të shërbimeve për mbetjet	mbetjeve 5. Planifikimi i zbritjes të nivelit të tarifave dhe heqja e tyre për konsumatorët e përfshirë në programet pilot të minimizimit të mbetjeve 6. Rishikimi dhe përmirësimi i tarifimit të bizneseve, në përputhje të plotë me parimin "ndotësi paguan" 7. Kryerja e studimeve periodike (vjetore) mbi "Dëshirën për të paguar" dhe "Mundësinë për të paguar" nga komuniteti 8. Rishikimi i strategjisë së mbulimit të kostove dhe nivelit të tarifave, bazuar në analizën e zhvilluar në plan dhe marrja në konsideratë e performancës së grumbullimit, studimin e dëshirës për të paguar, kostove dhe objektivave si dhe indikatorët financiar të përcaktuar në këtë plan			
3.3	Transparenca në sistemin e faturimit	Hartimi dhe miratimi i një sistemi të unifikuar për faturimin e tarifës së pastrimit Hartimi i një strategjie gjithëpërfshirëse për informimin e komunitetit	1. Krijimin e një sistemi procedurash për mbledhjen e tarifës 2. Bërjen transparente të tarifave për çdo grup që përfiton shërbimin në mënyrë të personalizuar 3. Përditësimi dhe përmirësimi i mekanizimit që mundëson faturimin e të gjithë klientëve që marrin shërbimin e grumbullimit dhe të transportit të mbetjeve 4. Zhvillimin e fushatave të ndërgjegjësimit dhe edukimit të komunitetit në lidhje me nivelin e tarifave të pastrimit dhe detyrimin e tyre për pagesën e tyre	Aplikimi i një sistemi faturimi transparent për komunitetin % e komunitetit që është i informuar në lidhje me sistemin e faturimit të tarifës së pastrimit	Bashkia Sarandë, sektori i shërbimeve publike, zyra e financave dhe taksave & tarifave vendore	2021-2022
IV.	QËNDRUESHMËRIA INSTITUCIONALE					
4.1	Transparenca në aspektet	Plotësimi i kuadrit ligjor dhe rregullator lokal për menaxhimin e integruar të	1. Miratimi i Planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve Ngurta Bashkiake	Numri i dokumentave ligjorë të miratuar	Bashkia Sarandë, (Përgjegjësi i Shërbimeve, Dep. Juridik, Drejtoria e	2021-2022

	institucionale	mbetjeje urbane: • Miratimi i planit Lokal të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve • Hartimi i rregulloreve për shërbime të caktuara të mbetjeje • Adoptimi i modelit të dldp-së, miratuar me VKM për llogaritjen e kostos dhe tarifave • Përmirësimi i sistemit të klientëve dhe rifreskimi databases Monitorimi i rregullt i shërbimit të menaxhimit të mbetjeje nga bashkia Ngritja e kapaciteteve të stafit lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeje	2. Përditësimi i Rregullores Lokale të Menaxhimit të Mbetjeve në kushtet e ndarjes së re administrative 3. Hartimi i një plani për monitorimin e rregullt të shërbimit të menaxhimit të mbetjeje nga sektori i shërbimeve publike në bashki 4. Hartimi i formateve ditore dhe mujore për monitorimin e shërbimit të menaxhimit të mbetjeje 5. Hartimi i një plani për zhvillimin e trajnimeve periodike për stafin lokal në fushën e menaxhimit të mbetjeje	për shërbimin e menaxhimit të mbetjeje Frekuenca e fushatave të monitorimit të shërbimit të menaxhimit të mbetjeje Numri i formateve të monitorimit të hartuar nga bashkia Numri i raportimeve javore dhe mujore për nivelin e ofrit të shërbimit	manaxhimit financiar) Këshilli i Bashkiak	
--	----------------	---	---	---	---	--

